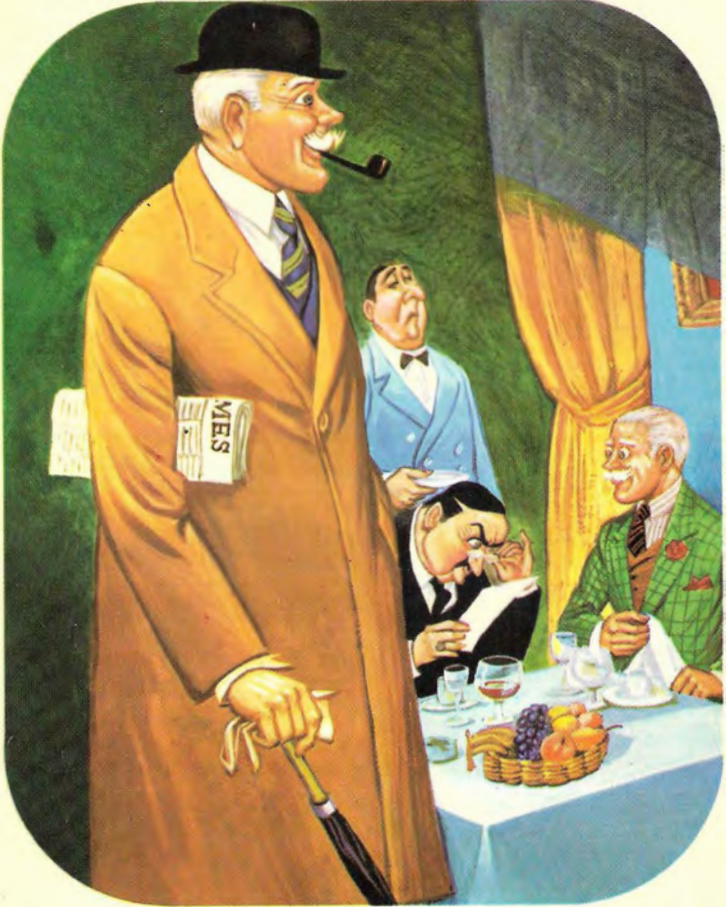

Milliyet
YAYINLARI
MİZAH

özür dilerim binbaşım

PIERRE DANINOS

10
N25

C. S. DAL

a I c Bj *04, B08j &0= ! h/8j

i h&B&D DANINOS

MİLLİYET YAYIN LTD. ŞTİ. YAYINLARI
Mizah Dizisi 8

Yayın hakkı (Copyright) Milliyet Yayın Ltd. Şti.

Kapak 517 428 B 1063 KORAMAN

1. baskı : 10ayın 6666

ÖZÜR DİLERİM BİNBAŞIM

özür dilerim binbaşım

ÖZÜR DİLERİM BİNBAŞIM

Orhan Gökçek

Milliyet
YAYINLARI

Kendimi Tanıtabilir miyim?	9
!QB0= (0j # `4c 9j	
Fransız Demek Ne Demektir?	15
010= (0j ! `4e 9j	
Güvensizlik , 47: Yandan da Bönlük) Ülkesi	23
c] e > (c j ! `4e 9j	
Ayrışmalar ~ ehri	35
* `B* c < (c j ! ^5c 8j	
El Sıkışma 3≈B3	44
%, h0< (0j ! `4c ; j	
Nezaket mi, KБ301-Б9 mi?	53
5711 > (/j ! `7c 9j	
Kont Renaud de la Chasselière'in Durumu	64

G, *0< 'Pj ! ^3b 8j	
Konukseverlik ve Ε0XÜÇEşÜİñ n ü41b00bñ	72
C, 20HQ= 'Qj ! ^3b 9j	
M İrñnıle Ur540	81
*A2FJF=)Fj " ^4c 8j	
Sevgili Geleneksel Tı 3qM	100
A>E= (Ej # ^5c 9j	
ÜOn4ş4ñan ūr n0 zE	112
A=j !QB0> (0j ! ^6c 8j	
Fransızlar YJİıUlu fupğb	121
A>j R1Q= (0j ! ^6d : j	
49 εİJjJ\ Sporsever	131
A=j c \ c= (ij ! _5c 9j	
-YKXZLj +ireTcđyκXM	145
A?j * _B* c= ' cj ! `7c 9j	
Güzel ın ρ şİ l	154
A=j \$, g0= (0j ! ^7c 0j	
ūİñy0μ ĩy -Ejİ İMñ K4ñ4 İb0	159
A@j 6pV>j(j ! _5c 9j	
Mucizeler Ülkesi	167

İ Y [|öt0 \$ t0ş s.yş +Cşş Ä Eñ .pñş ¯+ 0G ş ö8´ 8=8ş ; ÷ ½
 +t5ñ-ş ÷ %tññ 0 5 şş ; &- &ş Ğ ş # ¯İ dB \$ ş + ĩş E?+ÄG½
 =Lxş =6İ Şş \$ 5 \$ =6 # ş əq8<8ş +ª ÷ Gş +t-ş 0;Gş E|yL-½
 \$ "x5"-Jş ; Ũ-Ũ # ş İ"# Gdş5BGş Úö \$ "#tGyvş . ş %Ú ½
 #.· #Ú ş =Nhş Ä ~ xİş H "5Úş st%dŨÚ=. |ş Ũ| .ş + Œ +%| şş
 +& # ş A d ş G yB 6èİş E G Ğş +Ú5.- İş +Lş rVG="L .UÚş
 &5 0B·® ş ² |†y"%t \$ Lş % ñ & # ş G&e& ş =ö-; ; Mş
 E9+Çş +" ş #?ş ÈĜÖ&k ş %BĬ =B ş Ũ Gş + =ĬBĬB \$ # İş +Ú<tş
 -ö6Gş G| 1C \$ Lş F Eİ .xş ĬB- 6Gş G ñ İ -ş ["ş * Ğ Bş =DŨ½
 \$ \$ [ş + 0Y 1× \$ İş È= B # Ğş ş ÷öB-B5 \$ \$ `0ş ;51&ç&\$ş
 +tİş =8Lş ĞĖOAŨăş %" # '5Ä-t #Ú ş =Nçş Úö \$ "Ũ"ş .Ũ"ğNş ;İş&ø
 Ğ&\$ ş EN<Ũş G" #.ş 8x"- . \$ Úş # "ş +. Eİş Ğ"- \$ ÚşğÚş =ă- "*" =Ĭ½
 \$ A0. \$ ş E.+ş E| . [;Lş + İş ô +.·şş w 0êB ş Ng?ş 2 ·ş 1 ş
 +&İ&İş =əpVş *tİEş ; Δ \$ x16İş

y #) \$ ş ε ĉ ; \$ k=; şş ø Í ĩt \$ ş w İ0 \$ #&GÚş ·İ; İ k'
 =; Ğİş

Talihim dünyaya İngiliz olarak gelmemi sağladığı için, hayatta, küçük adları ın baş harfleriyle, vatanî hizmetlerimin bana kazandırdığı unvanların rumuzları arasında sandviç olmuş durumda yaşamaktayım. (Bu rumuzlar, soyadımı izleyen C.S.İ., D.S.O., ve O.B.E. harfleridir.)

Bir İngiliz için, soyadının önündeki ve ardındaki bu harf kalabalığının ne büyük önem taşıdığına inanmak çok güçtür. â&şharfler, onun kişiliğinin aşılma- kaleridir. Onu, su geçir-

mez bir resmiyet duvarı gibi insanların içtenliklerinden korurlar. Bir Fransız dostumdan «**Bay Thomp-ş**» diye yazılmış bir mektup aldığı zaman, sanki syadım soğuk almış ya da kalabalık bir yerde çırpılmışım gibi duyarım kendimi. Bu, elbette çok tedirgin edici bir şey. Çünkü yanlışlığı yapan, mektubu gönderen kişi olduğu halde, sonuçtan suçluluk hissetmem oluyorum.

Fransız dostlarım bu sözüme yanlış anlam verirlerse, buna da üzülürüm oğrusu. Onlar üzerine böyle açık konuşmaya cesaret edişim, Fransızlara karşı, tıpkı onların İngiltere Kraliçesi'ne duyduğu saygı - ÇŞBABŞ1&NJ&[;ıçolmamdandır. Bundan daha çok hayranlık olabilir mi?.. Ben ordudan ayrıldıktan, Ursula'öteye geçtikten'1 sonra, Paris'e, ikinci karımın memleketine yerleştim. İlk kendimi iki kat Şanslı hissetmeye başladım. Artık ben, Fransız yemekleriyle beslenen bir İngilizim!

İzlediğim (fakat bir türlü başarılı olamadığım) çeşitli spor dalları, beni öteki ırktaşlarımdan daha iriyarı biri haline getirmiş değildir. Oldukça boyluyum, oldukça da renkli bir cilde sahibim. Bacaklarımdan belli belirsiz parantezi, ata bindiğimi ima eder. Gözlerim mavi ve yuvarlıktır. Sürekli bir hayret ifadesi (özellikle Fransa'ya yerleştiğimden beri) onlara sanki yuvalarından fırlayacaklarmış gibi bir görünüş veriyor. Burnum aşağıya doğru inerken yarıda kal-

(1) İngilizlerin, ölmek kelimesine tercih ettikleri «passed away» in mümkün olduğu kadar yakın bir çevirisi. İngilizler buna, hele ölen yakınlarıysa; pek titizlik gösterirler! Ursula, Binbaşının ilk eşiydi.

^Bñ ş æ||h?κŁş δ %'ş ü.ö'Mŋ ^|= . ?ş " í.öş û& & \$ ñ
\$ BñdB-Êş ue& " - Łş zŁ % -) \$ş " 1 ş |Y\$ ĞBş EA+Aş
dz -† -bş Š % % -B AŞ ũ.ş \$ " .ş 1 \$ Vş EN E| ?-'zş æ?½
[xş +ş [şşB \$ş 1 ş |ıYŁ||.≡M|Bş ş-%BĜBŁşHŋİÊ%ş+ŋ-şN-ŵ|U.şōōō
V̂B ^ \$şÖ?-?%Ê-Łş

Ön ş.nŷ|-. ^Aŵş s Æ.Æy?ş ÄB%B%ş ;51&AŁ &ş " |ş öş 1pè
1 Aİ\$ Šş Ğh|-. 1?ş ?ŵ.%; İş òNŷ8 18% |- ' 'ş 1?ş =N[5?½
A? Ê['İŁş â. \$?[? Y|Vİş s?İş , 18U^ ^8ş = Bκ -bş şĀ \$
E. d| -?ı1|ş İ?%ş=b æ 'Ţ -şy^ %Vş;- 1 ş +&ş%&=&-ş İ?Íş
y; íş 3'ũ.ăĤş EN-^ ? ş şń) \$ Bñş +'śşń?[1.Vŋŋş âN[5?@?ş . Qş
+ %Bũö BşBşV̂ æ -^ \$ CşENöö|İ#.ű' 1? ş æ^?ş# s ş ç,
0|5.ş ; #&şy \$ş = B +. .~bş

b Ł?dŁş -ö)Íşpğ ş=)í) şy.x# .A' \$şŁ | #'şİ ; -σ- | \$' .
=; & ş " -1şşŁş q. \$ #.ş =6- şş s [ħ \$ # %'ş ? ş +8[8Qş
ń ũ%B ŦBUN ş =?+|+. ?ş EU5.r;ΦİşÄŭŋ?Bş +pşb ş -6 ş # ş ş
%; , &= &ş ; =1 ş + ńB ş +.κşń?[ş 1?AŁ Łş

- 3 Ê∞è ŋ \$ r ä 8ŷ6 6Łş \$, =&ş % σ) \$ 1q%ş +tVş
E|Ť |A'ş =Nz ?1.U. \$ 1?||ş ? \$. ş ; 5 +. .-=. t' Łş Řq öş E8 ?½
0.ş ät5# . \$ Ĥş á ÍJ-Í| ş ; =Λ bş 'B ſÚ=öÚ Ú-. . ş EV"? 5.A.ş
iy'n BÚx;k;ö B r éŦİ ş íBxEB ş p&\$ -B 1 ş % Δ-&YΛİ½
%? ş ; =&||ş Ú ^Úæŋş =Bé6 ş ŁĀ Et ~|İ|1|ş +t-ş s.x \$?Łş ; 5 è
- íş ÖN-1^G^ş = [Eİbş ũ.-ş . öŁ ' %ş σY - Gş EN-18G^ş = [ō½
#Ç ş 18á8%ş ; ş ũĖş % "Ť \$ Jş +? . ş â |@t' & 1é Łş Ā.ş
Yŋ=ötŵé|Bş σŦE ŵ.≡ é şE.x .ş EN-?~5?İ ş zş ; 5 1)Aşşx \$:½
Y 11 ş ♠Y=İ Łş s.yş +t~şx î Łş e ; " |-Łş#Ê ş B #?@?ş [t- \$ ŋş +.ğş
\$ t ş Nö|1|ş +& & ş " ?ş 1B ş Áğ = ş 1| ? ş æ&ş E8h|5ş V5ş
%?#?% .ş í 1 ~ş %| #~\$ş " ö BB1 ş &Ł %ğ ş Ć.=Úö \$ ÚP
#Ł \$ş

^ Aèŷş á 5 B \$ş " 1= Bş " - æŁrÚİş Jô Š | ñà Bžş Ć [Ĝ nP
-)ş +| 'ş diri 1.-ŋş İ -2 =B Êş ū . \$ žş 1 =) 1 [%?Πş
+H|ş í |Ł 1ŋ \$.ş Ā E. ö?ł|é[|Bş È ì4p5Ê \$?Ê#?ş ; #&U& # ş

daha yakın saymışımdır. Maori savaşçılarının âdetleri bana, Roubaix¹ halkının âdetlerinden daha az esrarengiz görünür. Tanrı'nın, dünyadaki en benzemez iki milleti birkaç kova suyla ayırdığını söyleyenlere hak veriyorum.

Not: Dostum ve yardımcım Bay P. C. Daninos'un yardımlarına da bu arada teşekkürü borç bilirim. Kendisi İngiliz olmadığı için çok üzgündür. Aksi halde insanın bir espri yeteneği olabilir mi? Bu durumda o da benim fikirlerimi Fransızcaya çevirmekle yetinecektir. «Traduttore traditore»² derler. İnşallah o bana bir kalleslik etmez! Bunu çok kuvvetle ummam rağmen çok az inancım var. İnsanlar, yüzyıllar boyu düşman olan milletlerden geldiklerinde daima bilinçaltında gizli bir şeyler kalır. (O da bunu Calais üzerine sözleriyle ortaya koymuş oldu aslında.) Hem de, ister inanın ister inanmayın ama, kendisi yirmi yıldan beri İngilizce konuşuyor diye İngilizceyi âdetta bildiğini sanıyor. Oysa, şimdi ben kalkıp, 'Fransızları çeyrek yüzyıldır görüyorum, o halde onları tanıyorum,' desem, bu ne büyük bir küstahlık olurdu, değil mi?

Bir ülkeyi böyle her şeyiyle tanıdığını ileri süren insanlar, orada bir iki hafta kalan turistlerdir.

¹ Ö. Binbaşı burada, önce «Calais» diye yazmıştı. Fakat hĕJ T ş kĭ bir İngiliz'in kaleminden Calais şehrinin adını okumanın ɔ DÎÊĬ. ħŲ ħĖĦŲ ʹ ʹĬ tarih sayfalarında birbirlerine boyunlĖrından bağlanmış Ŭ g JDJ altı Calaislinin havada dalgalanan ŬDÎDzĕL ħĖŲ JĦJ kolay kolay unutulamayacağını anlattım. O da «Evet, sanırım Roubaix demek daha iyi olacak,» diye bana hak verdi.

(2) evizmDn hilekardır.

Onlar, ülke üzerindeki hazır fikir ve bilgileri bavullarında geri götürmeye alışmışlardır. Oysa, Fransa gibi bu ülkede sürekli yaşayan kişi, bugün, şimdiye kadar bildiklerinin tam tersini öğrenen öğrenen yaşamak zorundadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

FRANSIZ DEMEK NE DEMEKTİR?

TANINMIŞ beyin operatörü olan bir dostum, Londra'da, Harley caddesindeki özel ameliyathanesinde bir gün kimseye göstermeden bir İngiliz'in beynini açtı.

Gördüğü şeyler sırasıyla şunlardı: Kraliçenin savaş gemilerinden biri, bir yağmurluk, bir kraliyet tacı, bir fincan çay, bir sömürge, bir polis, Saint Andrews Kraliyet Golf Kulübünün tüzüğü, bir saray muhafızı, bir şişe viski, bir İncil, Calais - Akdeniz tren tarifesi, Westminster Hastanesinden bir hemşire, bir kriket topu, biraz sis, üzerinde hiç neş batmayan bir avuç toprak ve... bilinçaltının en dibinde, yosunlaşmış tabakaların altında da, bir kırbaç ve siyah çoraplı bir kız öğrenci.

Keşfinden şaşkına dönmekten çok, başışlanamayacak kadar ayıp bir biçimde, kendi üstüne görev olmayan şeylere karıştığını fark eden dostum, ne Scotland Yard'a haber vermi ne de polise! Kafayı, açtığı gibi yeniden dikti. Sonuç olarak da, gördüğü şeylerin

iyi bir İngilizli oluşturan unsurlar olduğuna karar vermek zorunda kaldı. Ben sık sık, 'Acaba dostum bir Fransızın beynini açsa neler bulurdu,' diye merak eder dururum.¹⁾

İnsan bir Fransızı nasıl tanımlayabilir?

Fransızların herkesin bildiği, yani «Ekmek yiyen, coğrafya bilmeyen, yaka iliğinde Lejyon Donör nişanı taşıyan kişi» biçimindeki tanımı yanlış değildir.

Fakat bütün önemli noktaları dile getirmeye yetmiyor.

Korkarım ki,² o dostum bir Fransızın beynini aç-

-
- (1) Binbaşının bu derdini gazetede okuyan Güney Afrikalı bir genç kız, Durban'da çıkmakta olan **Natal Daily News** gazetesine bir mektup yolladı. Bu mektup gazetenin 20 ocak 1954 tarihli sayısında, aşağıdaki biçimde yayınlandı:

«Söz konusu operatörü ben de tanıyorum. Binbaşının anlattıklarının doğru olduğunu da biliyorum. O sırada ameliyathane hemşiresi bendim. Çıkarılan cisimleri gözlerimle gördüm. Binbaşının anlatmadığı bir nokta varsa, o da operatörün Fransız asıllı olduğu ve benim de kendisine âşık olduğumdur. Bir gün operatörün kendisi de bir beyin ameliyatı geçirdi. Herkesin hayretle açılan gözleri önünde beyninden on dokuz tane eski konsey başkanı, üç tane Föli Berjer dansöz, yarım kutu olgunlaşmış Camembert peyniri, sonuna kadar tamamlanmış bir Majino hattı ve birkaç kamyon yükü de devalüe edilmiş frank çıktı.»

- (2) İngilizlere özgü, ünlü bir deyim. Bir İngiliz, yanına alması gereken bir şeyi evde unuttuğunu çok iyi bildiği halde, «Korkarım k unuttum,» der. Kocasının kapıdan çıktığını gözüyle gören kadın, telefona karşılık verirken genellikle «Korkarım ki dışarıya çıktı,» diyecektir.

m 1 olsaydı başı döne döne bir çelişkiler çukuruna yuvarlanabilirdi.

Gerçekten... Pazar günleri Cumhuriyetçi olmalarıyla övünüp, haftanın öbür beş gününü İngiltere Kraliçesi'ne tapmakla geçiren; kendilerine alçak gönüllü deyip, sonra da uygarlık meşalesini ilk tutuşturular olduklarını ileri süren; sağduyuları başlıca ihraç maddeleri olduğu halde, kendilerine bir dirhem bile saklamayıp bu yüzden hükümetlerini daha kurulamadan düşüren; Fransa'yı kalplerinde, fakat servetlerini dış bankalarda saklayan; Yahudilerin genel olarak düşmanı, fakat şu ya da bu Yahudinin kişisel dostu olan, komedi tiyatrolarında emekli subaylarla alay edilmesine bayılırken, ilk 'ti' borusu sesinde hazır ola geçen; kusurlarının yüzlerine vurulmasından nefret eden, fakat hiç durmadan kendilerini eleştiren; düz çizgilerden hoşlandıklarını söyleyip Eyfel kulesine âşık olan; İngilizlerin gelir vergisinde D sistemini¹ bilmemelerini beğenen, fakat gerçek servetlerini açığa vurmayı budalalık sayan; İskoç cimriliğiyle alay eden, fakat daima etiket fiyatından biraz ucuza mal almaya çabalayan; durmadan tarihlerinden söz ederken, hikâye dinlemeye karınlarının tok olduğunu söyleyen; bir şey kaçırmadan gümrükten geçmekten nefret eden, fakat kurallara uymayı seven; kül yutmayacaklarını söyleyip sonra da kendilerine ay dedeyi vaat eden adaya oy vermeye koşan; mayıs çıkmadan yaz gelmez deyip, kaloriferleri mart sonunda söndüren; kırılık bölgelerinin çekiciliğine hayran oldukları halde, durmadan mimarla-

(1) Vergi kaçırma yolları.

r m oralara gözü bozan yapılar yapmasına izin veren; mahkemelere büyük saygı besledikleri halde, avukata yalnızca kanunu nasıl atlabileceklerini danışmak için baş vuran; büyük bir kimsenin kendilerine, kendi büyüklüklerinden, büyük uygarlıklarından, büyük ülkelerinden, büyük geleneklerinden söz etmesinden hoşlanmalarına rağmen, ihtiyarladıkları zaman küçük bir kasabada, kendilerinin olan küçük bir eve yerleşip, ucuz, küçük elbiseler giyen küçük bir hanımın pişirdiği küçük, güzel yemekleri yiyerek, ara sıra dostlarını küçük bir iskambil oyununa çağırma-yı hayal eden bu insanlar, acaba nasıl tanımlanabilir?

Son iki yüz yıldır durmadan sola kayıp, oraya vardıkları zaman sağlarını yeni baştan keşfeden bu tutucular.. Yüz yıldan uzun bir süredir kralcı duygularını içlerine gömüp, Fransa'yı Fransa yapan krallarının tarihini çocuklarına gözlerinde yaşlarla öğreten bu cumhuriyetçiler... Zavallı, garip bir gözlemci, bu insanları bir karşıtlıklar dizisi sıralamaktan başka E1)Iş anlatabilir?

Bir Fransız mı? Her şeyden önce, sizin sandığınızın tam tersi olan biridir işte.

Bunu bir kere dürüstçe ortaya koyduktan sonra, karakterlerinin en belirli özelliğini araştırmaya geçebilirim. Bana kalırsa, bu özellik şüpheciliktir.

Eski dostum Bay Taupin, cumhuriyet kuruluşlarına çok bağlı olduğunu söyler durur. Fakat eğer bir milletvekili adayı, sözünün sonunda @s \$H ilkele-rini hatırlatmaya çalışıyorsa, Bay Taupin'in yüzünü alay dolu bir gülümseyiş kaplar. Bu ilkelere artık inanmadığı açıktır. Bay Taupin su götürmez biçimde barıştan yanadır. Fakat, uluslararası bir Büyüklükler

ne/181Y0 7 1851 da, yeşil çuha örtülü bir masa çevresinde toplanan delegeler dünya barışının temellerini atmaya çalışsalar, bir bildiri yayınlayıp görüşlerini belirtmeye yönelseler, o yine gülümser, başını sallar ve:

«Buna inanmadığınızı söylemek istemiyorsunuz her halde, değil mi?» diye sorar. «Söz, söz, 7 1... Yalnızca 122' söz kalabalığı!... 11

1900 yılından beri yenilgileri, işgalleri, zorbalıkları, üzüntüleri ve altın standartının acısını taşımaya alışık olan Bay Taupin, artık hiç bir şeye inanmamaktadır. Çünkü ona göre, bir şeye inanmak hiç bir işe yaramamaktadır.

İngilizler, bir süre boş durduktan sonra kesinlikle bir şeyler yaparlar. Çok düşünmedikleri ve akıl yürütmeyi daha da az ilginç buldukları için, bir şeyler yapmaya inanırlar.

Fransızlar ise yaptıkları şeylere asla inanmazlar. Millet Meclisi buna bir örnektir.

‘Milletvekilleri yalnızca kendilerine saldırılmak için yaratılmış,’ diyesi geliyor insanın. Bay Taupin’le birlikte bindiğimiz otobüs, Millet Meclisi yapısının önünden geçecek olsa, hemen sinsi bir gülüşle yüzü aydınlanır.

Kral mı kendisi? Hayır!

Peki, Bonapartçı mıdır? O da değil!

Diktatörlüğü mü özlemektedir? O / diktatörlükten! Peki o halde nedir?

İlmli bir adamdır. İçindeki devrimci ruh, onu radikallere kullanmaya itmiştir. Ya da o sıra canı çok belki radikal-sosyalistlere bile oy vermiş olabilir. Belki bizim otobüsümüz meclisin önünden geçtiği anda, Bay Taupin’in eliyle seçtiği milletvekili, 1789’un kutsal ilkelerinden ya da ‘İnsan Hakları’ndan söz ediyor olabilir içeride. Ama, o bunlara inanmaz ki. Daha doğrusu, artık inanmıyor demek gerek. Bay Taupin diyor ki, bir insan seçilirken başka insandır, altı yüz kişinin arasında bir salonda otururken başka insandır. Belki de haklı, değil mi? Her halde, seçtiği delegelere karşı pek az iyi ni-

yeti olduğu açıkça görülmekte. Eton'da okumamış bir düzmeci, ince, mavi çizgili siyah kravat takarsa İngiltere'de nasıl karşılanır, bilirsiniz. İşte Bay Taupin de, seçtiği adama bu gözle bakmaktadır. Otobüsün "Üi" yolcularının yüzleri, onların da aynı duyguları taşıdığını göstermektedir. Mecliste oturanları se-
 "A oraya gönderenlerin, bu otobüsün içindeki halk olduğuna inanmak ne kadar güç! İki grup, sanki iki ayrı gezegende yaşıyormuşçasına birbirinden uzak! 66

Bazen, göğsünde nişan taşıyan yaşlıca bir bey tarafından iki kelimeyle özetlenir genel durum:

«Bize kuvvetli adam gerek, efendim. Biraz temizlik yapacak.. İşleri düzeltebilecek biri gerek.»

Bunu duyunca, halkın diktatör istediğini sanırsınız, değil mi? Ne ilgisi var! Kuvvetli adam ufukta belirmeye görsün. Ağzını açıp, reformlar yapmaktan, düzen sağlamaktan, disiplin koymaktan söz edecek olsun, bir kabul oyuna karşılık bin kişi baş kaldıracaktır. Ona, 'hain' diyeceklerdir. 'Cumhuriyeti katletti! A- 'stiyorlar! Bunu yapamayacaklar! Asla yapamayacaklar!'

Hemen TrfŞŞ ortaya atılır ve birkaç saniye önce bu söze gülümseyen Bay Taupin'in bu defa çok ciddileştiği görülür.

Şu halde, yan tutmaz bir gözlemci, Fransızların derdinin de, bütün dünyanın derdinin tızkısı olduğunu düşünür. Kamuoyunun değerlendirilmesi, cumhuriyetçi kuruluşlara, yani sözgelışı, meclise değer verilmesi gibi.

Fakat bir otobüse bindiğiniz anda... (Lütfen iki sayfa önceye dönünüz).

Şartlar böyle olduğuna göre, Fransa'nın, yönetimi pek güç bir ülke olduğunu anlamak çok kolay. Kuvvet, insanın eline geçer geçmez kayıp gitmektedir. Yine de yabancıların Fransızları bu yönden eleştirmesi ve onlara tutarsız demesi doğru olmaz. Benim anlayışıma göre, bu bir sağlık ifadesidir. Nice ülke hükümetini kaybettiği için başını kaybetmiştir. Halbuki Fransa'nın gelmiş geçmiş hükümetlerinin sayısı, insana aklını çelâk kaybettirebilecek kadar çok olduğu halde, Fransızların bu gibi durumlarda soğukkanlılıklarını koruma nitelikleri çok yüksektir. Fransa dünyada, her dört ayın birinde başsız, yalnızca gövdesiyle yaşayabilecek kadar kuvvetli olan tek ülkedir. Bizler için hükümet bir ihtiyaçtır. Fransa'daysa bir lükstür. Fransızlar, yılda dört beş kere bu lükse ulaşır, hükümet sahibi olurlar. Anayasaları ve ünlü sağduyuları yüzünden de, bu olağanüstü millet, dengesini asla kaybetmeden akıl durduracak zor yollara atılmaya cesaret edebilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ә . » Ғ . » ӘМЗ' ұ ~ ЖӘ YANDAN Ғ . Ж ~ З . ұ,
d.Ғев=

FRANSIZLAR, бүзүлүлкелерин, гөзлерини Фран-
са'дан айырмадан яшадыгына инанырлар. Инанмасалар
билдүлү газетелери геп буну сөйлейип дурмактадыр. Эн
күчүк бир кризде, «Yabancılar bizi sürekli olarak iz-
lemektedirler,» diye yazarlar.

Doğrusu, Dover'in doruklarında gün ağarmadan
yerimi alıp, elimde teleskopla Fransızların yatakla-
rından nasıl kalktıklarını seyrettiğim, olağan bir şey
değildir.¹ Ayıp şey bu bence.. Ama yine de, demek ba-
zı densiz yabancılar bütün vakitlerini bununla geçi-
riyorlar.

Ben, bu meraklı yabancıyı sık sık düşünürüm.

-
- (1) 'Yataktan kalkma' deyimi yerine Binbaşı önce, 'yılanma'
deyimini kullanmıştı. Fakat Fransız yardımcısı ona, Fran-
sızların bundan alınabileceklerini, son yayınlanan istatis-
tiklere göre Fransa'da, İngiltere'dekinin yarısı kadar tu-
valet sabunu kullanıldığının hatırlatılmak istediğini sana-
bileceklerini belirtti. Binbaşı; «Hay hay,» dedi. «Yataktan
kalkışları olsun. Fakat bu daha da ayıp oluyor.»

Hatta bir keresinde onu rüyamda bile gördüm. Bir ayağı Kremlin'de, öbürü City'deydi. Başı İngiliz mi-
desi Rus, bilinçaltı Alman, cüzdanı Amerikan, hafıza-
sı da Waterloolarla, Sedan'larla doluydu. Fransa'yı,
uluslararası bir havada, hafifçe kötüye çalar bir göz-
le seyretmekteydi.

Fransızların, kendi ülkelerinin hiç kimseye za-
rar vermek istemediğine inançları vardır. İngilizler
kibirli, Amerikalılar ukal, Şarh En Önemli İtalyan-
lar anlaşılabilir, Yunanlar bilinmez, İsviçreliler ise İsviç-
relidir. Ama, Fransızlar, tatlı insanlardır. Başkaları
onlara durmadan haksızlık ederler.

Fransa için iki ihtimal vardır:

Birincisi, dünyaya ışık tutmak yoluyla hâkim ol-
mak (fetihler, sanatta, edebiyatta gelişmeler gibi).
Bunlar, Işıklı Fransa'nın büyük kahramanlık dönem-
leridir. İkinci ihtimal, yenilmek ve işgal edilmektir.
O zaman Fransa çizmeler altında ezilir, kılıçtan geçi-
rilir, çarmıha gerilir. Her dönemler de, Üzgün Fran-
sa'nın kahramanlık dönemleridir.

Birinci durum, Fransa'nın gururunu ve büyük-
lûge susamışlığını doyurur. Bu onun Napolyonik du-
yarlılığıdır. İkincisinden ise, bitip tükenmeyen yenilen-
me ve dirilme gücünü elde etmektedir. Bu da aynı
Jean d'Arc duyarlılığıdır.

Fransa, bir elinde zeytin dalı, yumuşak ve zarif,
öbür kavgacı millîyetlerin insafına sığınmış zavallı bir
avdır. Fransızlar başkalarının kendilerini nasıl olup
da bundan başka türlü görebileceğine akıl erdiremez-
ler. Tanı tutmayan gözlemci de, bu düşüncüsü oldukça
yerinde bulmak zorundadır. Alt tarafı Fransa, bir
yüzyılın içinde üç defa Alman ırklarının en vahşi sal-

dırılarına uğramıştır. Ama yine de, yan tutmayışın daha geniş bir açıdan bakar da, son seksen yılı bırakıp daha önceki yüzyıllara ait olayları incelersek, şehirleri Napolyon ordularınca yağma edilen İspanyolların, Fransa'yı çaresiz bir kurban olarak görmekte güçlük çekeceğini kolaylıkla anlayabiliriz. Her şeye rağmen, yabancılar kesin olarak bilmeliler ki, Fransız ordusu Palatinate'ı ya da Saragossa'yı işgale gidiyorsa, bunu keyfinden yapıyordur.¹

Düşmanları, karşısında savaş yaparken; dostları o arkasını döner dönmez barış yaparken, bütün dünya onun icatlarını çalarken (çünkü Fransızlar, bir şeyi yalnızca çalıştığından yakınabilmek için icat ederler), Fransızların, kendilerine vatandaşlarınca bile eziyet edildiğini hissetmeleri kadar tabî bir şey olamaz. Hükümet onu enayi yerine koyuyordu, âÉ zine ondan aşırı vergi alıyordu, patronu emeğine karşılık ona çok az para veriyordu, işadamları onun sırtından servetler kazanıyorlardı, komşusu ona âÉ kareti ediyordu, yani sözün kısası, herkes ona eziyet ediyordu işte.

İçine düştüğüne inandığı bu bitip tükenmeyen kötülükler zinciri onu sürekli olarak savunma duru-

(1) Bu cümle Binbaşı'yle Fransız yardımcısı arasında şiddetli bir tartışma doğmasına sebep oldu.

«Yani Sayın Kralınız hazretlerinin adına bir Hint Hükümdarının üç oğlunu kendi eliyle öldürüp babalarını da Rangoon'a sürdürerek orada ölmeye mahkûm eden sayın atanız Binbaşı Raikes Hodson'un bunu Hintlilerin iyiliği için yaptığına mı inanmam gerekiyor?» dedi, yardımcısı.

Binbaşı: «Bir bakıma öyle. Hiç şüphesiz,» diye karşılık verdi.

munda bulunmaya alıştırmıştır. İki Fransız birbirine hatır sorarken bu durum bütün açıklığıyla ortaya çıkar. Öteki ülkelerde insanlar ya iyi olurlar, ya dertte olurlar, ama yaşamalarını sürdürürler. Fransa'da ise herkes kendini korumakla uğraşır.

Orta sınıf bir Fransız vatandaşının, «Elden geldiği kadar iyiyim,» demesi, sürekli olarak savunma halinde bulunan bir insanın şaşmaz belirtisidir.

Peki, bu iyi Fransız'a saldıran kimdir? Dostum ve yardımcım, kullandığı kısacık bir kelimeyle bu ۱۱Σ taya dikkatimi çekti ve saldıranların kim olduklarını anlamış oldum: « ۳ ş | kl.»

Bu ۳qlar, kısaca herkes demektir: Çalışanlar için, işveren; işverenlik için, işçiler; hanımlar için, hizmetçiler; hizmetçiler için, hanımlar; yayalar için, taşıt aracı kullananlar; taşıt aracı kullananlar için, ydyalar ve hepsi için de en büyük ortak d manlar.. Yani, devlet, maliye ve yabarcı

İngiltere nasıl sularla çevriliyse, Fransa da güzel ülkelere, keselerine, özgürlüklerine, haklarına, onurlarına, karlı ve imnenip duran bu düşmanlarla çevrilidir. Bu durumda Fransızın niçin her zaman ۳ ken üstünde ve uyanık olması gerektiği kolayca anlaşılabılır.

Hiç güveni yoktur.

Bir Fransız güvensiz doğar, güvensiz büyür, güvensiz evlenir, mesleğini güvensiz kazanır ve hepsinden daha güvensiz ıldak da ölür. Bunun da sebebi, 'Nasıl, çekingen insanlar zaman zaman bir cüret krizine tutulurlarsa, onun da, bütün güvensizliği içinde, zaman zaman tehlikeli bönük krizlerine tutulmasıdır,' desem, doğru olur mu acaba? Sanırım olur

Fransızın güvenme#iği ne#ir peki?

Dostum Bay Taupın, lokantada masaya oturdu-
ğu andan başlayarak liste#e ola ş yemekl"re güve siz-
lik göster \$e8te#ir. Oysa, dü yanı ş en "Ö.öş re \$ekl"n
rinin yendiği ülke#e yaşamakta#ır. Şstirt#v"ş \$9ş "a-?
Peki.

Garsona dönüp sorar:

"E \$ şiyi mi istirdiyeler? Siz ga1anti "#"+.5)" ş tñ
siniz?»

r ä!Ŷğ ç nş «Hayır, tavsiye ed`mem, yñ dediğini
daha ömrümde duyma#ı\$. Olsa ğlsa» «İyidir... Fa-
Qat ä añ yñ de#ikte ş sğnra \$üşteriye gizli bir şey fısııl-
dayacak gibi eğilerek: «Size göre #eğil, Bay Taupin,»
diyebilir. Ya da Bay Deletange, Bay Delbert, Bay Du-
pont... Yani, müşterinin adı neyse ğllçşöyler. Bu, SŘŁ
biñ Bay Taupin'i, s`lşş gŘ Bĩ#ş bir de arka#aşı var-
sa, çok gşrurlan#ırır»

Bay Taupin pekâlâ bilir 8tiş eğer listede 'istirdiye'
diye yazılıysa, +ßş istirdiyelerin taze ol#uğunu belirt-
meye yeter. Ama yine #"ş" \$t ş ğl \$ RŦŦtŶb"- ş bñç çok ist-
te#öği #"ş kül yutacak bir a#am olma#ıĝını ispatla-
maktır.

Bay Taupin'i ş suya bile güveni yoktur. Garson-
dan taze su ister. Sanki lokantada sürahi sürahi ba-
yat ve \$ikrêplu'sular saklanmaktaymış gibi. Ekmeği
de şçx"ş ister. Şarap şişestnin, ù " Ŧ>σ a"ıl ù a \$ış ola-
-ş Ŧş gelmesi şarttır.

«Pomerol'ünüz iyi mi? Yutulur mu? Rasgele +tış
kırmızı su değil ya?»

Tanrım! Ya benim memleketim gibi sofraya
oturmanın acı +.σş ="L8"" ş ğ #çğßş bir yerde yaşasa
ne olacaktı!

đĩĩĩ (küçük) bir yemek yedikten sonra Bay Taupin, getirilen hesabın üstüne eğiliñ biraz ĩhĩĩĩĩ aritmetik yapar. Bu arada size dönüp «Prensip meselesi,» diye açıklamada bulunur. Kandırılmak istemiyordur. Hesapta biñ yanlışlık bulamazsa üzölmüş gibi görünür. Eğer bulursa, o zaman da çileden çıkar. En sonunda, eskisinden de daha güvensiz olarak lokantadan ayrılır.

Bir süre önce, Bay Tacpġn' e birlikte Austerlitz istasyonuna ġiliy4rdwk. 3T4 c · cxş güneybatıya doğru olursa, oraya gitmeye mecbursunuz demektir.) Yolda eczaneye uğrayıp bir ilaç almak İst!İğini söyledi.

«Vah vah, rahatsız mısınız?» İ2©!ş K4L#w\$`ş

3^w !/! !ş4şİ!_ş bş diye karşı ık verdi. «Gaskon yemeklerine güvenim yoktur.»

«İlacı oradan alamaz mısınız?»

«0 küçük şehirler Z!2ş +! 2ş 4 P q!ş əNmcTJXş N ı sam, içim daha rahat eder.»

Üçrş sürü eczanenin önünden geçtik. Hepsi de iyi eczanelere benziyorlardı ama, her halde ü ©şTaupin'-C:ş onlara güveni yoİtw. 4 zaman beni # C\$ ş şaşırtan bir cümleciğin anlamı zihnimde aydınlandı. «İyi eczanelerde satışa ıOMO R O ب Bu önünden geçtiklerimiz ωeLşÜ #?ş ötekilerdi.

Sonunda, iyi bir tane bulabildik. Avcunda minik bir şişeyle taksiye g!ri döndüğünde, özür İı!aş gibi bir ifadeyle:

«Ben bu ilaçlara pek inanmam ama, karım çok inanır,» İ!İCş «Bizi kurtaran da inançtır aslında.»

İstasyona yaklaştıkça ü \şTaupin heyecanlı gö-ăġ · 5!©!bş#wLn İ Âşsaatına bakmaya başlamıştı. So-İc · İ şş4förlş 'doğru saat'ı sordu. Bir İng Cz ya da Alman, «Saatınız kaç?» dC\ e sorar, siz İ!şona saatin kaç 4ldcğCnu söy!rsinizş A \$ a ũay Taupin öyle her saatla yetinecek kişilerden değildir. O, #4_Hwş saat'ı bilmek ister. Greenwich saatını, Obzervatuar saatını, Mt. Polomar saatını bilmek ister. Bu defalık, taksi saatına inan ı ayı kabul etti. O da kendi saatından pek

farklı değildi. Fakat istasyona girdiğimizde oradaki saata bakıp son bir ayarlama daha yaptı ve bana açıklamada bulundu: İstasyonlardaki saatlar daima üç dakika ileri olurlardı. Bu, yolcular acele etsin diye böyle yapılmaktaydı. Bu sebepten Bay Taupin, saatını istasyon saatından üç dakika geçiye, sonra da 'prensip "ğruna" bir dakika ileriye aldı. Tabii bunları yaparken de altmış saniye kaybetti.

Sonunda, trenin köşe koltuklarından ikisine yerleştik. Fakat, vakit geçirmek için inip garda bir aşağı bir yukarı gezinmeye karar verdik. Tabii, daha trenden inmeden Bay Taupin, şapkası, şemsiyesi ve benim yağmurluğumla üç yer tutmuştu.

«Biz iki kişiyiz ama,» dedim.

«Böylesi daha güvenli olur,» diye karşılık verdi. «İnsanlar öyle arsız ki!»

Taupin'in trenden yana bir şüphesi olmadığını İstasyona girerken tarifeye bakmıştı. Ama, orada bir kondüktör görür görmez hemen yaklaştı ve sordu:

«Tren değiştirmeyeceğiz, değil mi? Emin misiniz?» Sonra yine bana döndü, «Şu tarifeler,» dedi. «Hiç güvenim yok onlara!»

Ç

MESŞHUR 'onlar' saplantısının en açık olarak ortaya çıktığı yer, tren kompartımanıdır. Bunu, aslında tahmin etmiştim. Ama bu defaki, dayanılır gibi değildi. Bu, 'onlar' canavarı, geçici bir süre için uykuya dalmış gibiydi ki, o sırada, tam karanlık ve soğuk akşam yaklaşırken elektrikler sönüverdi.

Yetmiş yaşlarında, ayağına sangılaLş sarmış bir kadın:

«Hiç olmazsa vagonlarını servise koymadan önce! kontrolndan E! fğğ/â!!Âñ#A! şh! hCfş

O ana kadar, vaeonun _ ü! üñş h!0ş Fransız erkek yolcusu EüvenĞñz -!ş içine kapanık tavırlarıyle köşelerine ç!kılmışı Eazetelercni okumaktaydılar. (Ya da yasıl` snda oturanların EDzetesCnçş YGÜ ş uCıDj hıqıDıı tabii. İzin verir misiniz? Rica edençC şı buyurun. ÇYDş teşekkür ederim!)

Her halde hepsi ÜCñş CODñ!üş Ü!C CNşY~Dı ş 60`ş Bir, 'onlar' işareti! Bu verilir verilmez ü!Diiñş+ññ#! şş hücum kalktı. Bir hıóh> \$ DfB:Bş ıDüBL BúdäB%ş +fA \$#!ş ortadaki 'onlar'ı kaptBklañ)ş EC+Cş hemen oyuna giriş-ıCQ!~ıŞ Şapkasından kalın +Cñş tül sarkan -!ş CşMDğBşL hDş köpeğini nazlamakta Ylan z!sgin görünüşlü ha-ıB \$ şş

üR! !ş +çş hayvancığa da bilet aldırtdıklarını hıı şündükfe!ıfşö.ü diye ilk pası verdi.

Sağ jDşzıış%!: rş, #!: ş fYÜş ! \$!ş Eörünüş.ü Lejyon Donör'le korunarak Ü şmç ũGş mü \$!Ct!ş olan Üññş H!gş üç katlı çenesini yukarı aşağı a gnatar aCş acı acı güldü:

z şCxh! şş pañDjı alsınlar da!»

«Ötesi DLuB%ş onlara vız g!lcr! şş

Savaş, artık hepsine mal olmuştu. İfş \$ S!ş Cb+D ran eski sportmenlik duygusu, oyuna %Dü6 D \$ Dh6ğB \$ ş İfnçş beni tedirgin eü \$!ye başladı. ÁDıDülş dilsiz hakem rolüne uyarak golleri ve «onlar» ları saymaya devD \$ ş ettim.

zÖİLş hükümetimiz olsaydıı.ıü şş

«Var bir tane ama, sanki yokmuş gibi Hêl şey.»

«Bize, yönetebilen bir hükümet gerek.»

«Ne kadar çok şey istiyorsunuz, efendim.»

«Kuvvetli kolu olan bir adam.»

«Ben olsam, hepsini kovalarım... İyi bër tem -
lik!»

«Yine de şu an için yerlerindeler! ^u

«Ve gitmeye de niyetli değiller!»

«Bütün düşündükleri ceplerini doldurmak!»

«Bal tutan parmağını yalar! Amaç, eşi dostu ka-
ç'ëmñk! st

«Devlet sırtından yolculuklar.. Bilmem neler...
Afrika'ya giden parlamenter kurulunu okudunuz mu?
BjnñQ ÑNlñ' kimden çıkıyor, sorarım size?»

«Bizden!»

«Sizden!»

«Benden!»

«Elbette! Ama bu kadarı da çok! Ayıp diye bir
şey ðÊm' Ne memleket!»

«Kaynakları zengin!»

«Bütün istediği işlerin yürümesi!»

«Sonunda yıkacaklar memleketi.»

«Yıkarken da! Bunu beceremezler diyemem!»

«Şu kompartımana bir bakın! Ne skandal? ^{ı Êy}
bancaların da buralarda yolculuk ettiğini hatırladık-
ça! Kim bilir ne düşünürler? (Bütün gözler özür di-
leyen bakışlarla bana döndü: 'İngiltere, bağışla bizi')

«Şirkete yazıp şikâyet edeceğim.»

«İstedığınız kadar yazın... Okumazlar bile.»

O sırada bilet kontrolörü geçiyordu. Köpekli ba-
yan hemen ona saldırdı:

«Skandal bu! İşitiyor musunuz, skandal bu! Bilet paramı geri vermelisiniz!»

Biletçi; «Eğer bir isteğiniz varsa, S.N.C.F.'ye yazmanız gerekir, bayan!» diye karşılık verdi.

«O halde siz necilik oluyorsunuz?»

«Ben biletlere bak)yorun, bayan. Biletiniz lütfen.»

Söze G" d) 0 n $\mathbb{W}_5$ için can atan Lejyon Donör'lü adam hemen konuştu:

«Hanım Һуқдї)k baḏdavranmanızı rica ederim!»

«Kibar # LİdİPİÇYdW EİbıbeyeHen#i. Aslında size so-
yulmuş olmuştum. Biletiniz, lütfen.»

«Göstermiyorum!»

«Görürüz bakalım.. Eğer göstermemekte direti-

«Yeter bu 𐰽𐰺𐰍#𐰸»𐰤 Bunun cezasını çekeceksin,
dostum!¹ Bir kere.. (Ucu altın zincirli *t𐰆𐰽 p𐰆𐰪! G𐰽 𐰹
kardı.) Numaranızı alayım.»

Biraz yükselerek, kontrolörün şapkasındaki nu-
maraya baktı. Gözlüklerini düzeltti ve $\rho \cdot I^{-} \$ \dots N_j \in$
 $\mathbb{C} \cdot \bar{E} \sim K_Q \mathbb{F}_5$

«Üç bin #405'î'ş E8Lş seksen yedi,» #iye S-3d É/ è #)Îş «Mükemmel! Pekâlâ 3987! Biraz bekleyeceksin ama, gödeceksin. İşte biletim... Arkası da gelecek... Hem de nasıl!»

Kontrolör k III. ş sakin gülümsedi ve 'ıllık-klak'
diye ses ç)karan aletle bileti deldi. Göğsü nişanlı
A#a \$:

(1) Bir Fransız başka bir Fransıza ‘dostum’ derse, bu onların birbirine iyice düşman olduğunun belirtisidir. (Binbaşı’nın notu.)

“NÇŞ Ö !ÇŞiyi güler,» dedi.

İlmiye X ^ Dz ş kadar £ ş +G0! 1h! ~CÇGXGş İkh ş edeyim! 00

Yo cula~ş homurdana homurdana, ister istemez
denileni ² etı ar. Koçtro ör giE|nc!~ş ӨgE!GT|ş hanım
Yülünün arasınd n Āıslıd dı:

İçerisindeki tüm Savaşın önce böyle miydi?
Üstelik şimdi, bu içerideki tüm savaşın önce böyle miydi?

Ja α ς# ς+!đ!~ςN ũ¼ò ~Ĥ Ĉ ² Ç ∂ ς

«Belli işte, görünüyor!»

Birkaç d kik  sonra biraz hava t  G i in kori-
dora  ıktı ımda, kontrol r n yanındaki arkada ıylle
konu tu u kula ıma  alı dı:

«Bugün bunl ĩ̃a ne o uyĝ̃~, bilmiyorum. H Ç ʋ̃₃
na uĝramak, belâ a~ ^ aG!_»

Kontrolörler 2010'lulara güvenmiyor, yetkili kontrolörler ise 1980'li yıllarda güvenliğin traktöründe, 1980'li yıllarda güvenliğin hangisi?

ı G I ! L̂ ! K ^ > x ş ² ! ~ ! ş vardığımızız î z ȳ Θ V 0 H ȳ V ȳ ō u â merak etmekteydim. Tabii, anlatmaya bile gerek yok ama, Bay TaupCÇ, nŸ ! ! ş cndiğimizE ! ş de güven/izTCl gösterdi. o x ! T C % ! ĩ ş yataklara hiç güveni yoktu. Şilte-leri ı Λ u ~ Λ G #) p ş çarşafı ı elledi, dolapları gözden ó ! ş çirdi. Bu güvensizliğin ı nı xca eÇ ş özgü olmadığı belli. Milyonlarca Fransız, otelcilere, Ā M 4 Ī T ~ h ş istiridyelere, kendilerini parmağında oynatan kafıçl - ~ ş ıleri iten askerlere, geri tutan politikacılara, Fran-sa'yı ilk gelene satmaya □ x E ş olan savaşa karşı kişi-lere, çocukların zihnini fasafisoyla dolduran okul öğ-retmenlerine, düşmanlarına, dost arına ve ta içlerinde de kendilerine karşı güvensizlik duya duya yaşar du-rurlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AYRIŞMALAR ŞEHİRİ

COĞRAFYA kitaplarında ve eVıç=İ9G0g İ0İg0N bazen şöyle ifadelere nağtlaLız: «İngiltere'nin nüfusu p ėp dokuz milyondur.» Ya da «Amerika Birleşik Devletleri'nde yüz altmış milyon kişi yaşar.»

äæË7ı° -"-VıA başka türlü bir çHegã kullanmak gerekir: «Fransa p ė» ı ˆˆdê Fransız'a ayrılmış-
t r.»

Fransa öyle bir ülkedir ki, ozada on Fransız'ı ˆˆˆ ˆdÇVı İıf Okı0dığını ˆ0 zaman bir toglama yapmış ol-
mazsınız.. ı ı ˆYh bölme yapmış olursunuz.

Tarihinde kralları giyotinlemiş olan, bugün ise birbirinden sonsuza kâdaL ayrılmış bulunan bu insanların, dara düşmüş Fransa'nın bütün g0rtlerini çözümlmek için neden Buckingham Sarayını ve millî birliğin hayalini gördüklerini düşünmek, bir İngiliz ĦçnĦ 3 çınwa1 4ı Freud'a yakışan iştir. Aslında, istenen í Ħ etkiyi ancak bir savaş ortaya çıkarabilir. O zaman da kurulan birliğe 'Kutsal Birlik' adı ııL 8 mektedir. Fransızlar, bİL çırpıda yüz elli tane ordu

+CÉ0>_Cş kuruverirler. Eh, Ş& ş 1 ş %&=&٧ş +&0 H 'Iş @1
 ٢CT>Rş 2 'ş Èrdüüş +><ŞCI="<CÖT"ş -ÉGV0" ^ " 2 "H" "I"="<C Åş OE½
 H"üş ; ٧1 "ş ŞCÖş @İkm a ş ë aü' @ Hİk l "Aş ö + 00 ٧0 ٧ş H1
 +CÖş Å OCòCh0"<âş # "ş O"0" " _NkCh"ş & 2 3& ş ; u < Gş +Ê< hş @a.
 Åa &h& ş sİr"ş **bekleyip** +>< hş 1 ú ş ٣ë 0" 2 ş ٧I ë ٣ă im-
 %' B=ş sağlarlar.

Barış g DıTBr Ê DBE ^ Öüş F<a s ş Å1 l 11 1uë' 0 Oş
 گ ~ 0İUz ş Çzş Å"ş güş ٧T xăüş h E %â ٧BÅş 0dş ÅÉ ş "ş id0>Gş
 H1 kardeşlik T' " ~C "ş &d&%T Lş dB0 1&<=& ٢٢ş ; ş %" ÅTüş Cş
 ٣ "T" ş "ş sevdiği = ٣~ ş %~ BDş kş y&" , r. ٢ ş ö . 0 bisik-
 0" 1d" Bş ; ; L~ ş OÄC" ş en ğPş Nş PΔ =wC٧ ş hB ٢üş Dş 8 l h" T"=Cüş
 qC ^ 1Cş +üş konuda & ^ Lş 00 0 LT ş Ê Éř ŌaEa giriş-
 mek Ê=d" ^ " 2 ş Ø&ş 2 ThΨσ , üş +ıış = ٣ . 0 &Bş ÉC Åæ ôş + 0 2 ¼ BŞ
 H ş ı =žCş geliştiğinin ٣0G' 2 " => L Cş kurallarını ve eğilim-
 l"rini açıklamayı onlara bırakıyorum. Fakat #EG" l 10ş
 mi f" k" Bş +CÉş ; ş ı ş " ~üş Ê ^ "ÉC% 0Bş ŞCÖş 2 j pş yanıba-
 lıB @ n +t~ş ^ CTg 0 "ÉCDzş " ~>00 Hş arabası CŞ0 , "ş O" 'é' Å _Aş
 ni OüÉ1 ş İ ş h E pş içinden k" edisş Cn ā"ş +G' 2 "" ş ı ı Éú<ş
 z Hş < 4 gM ş O" h" H" _Cş OŽDz8ş ٣ 2 ٧ş "É" Éş ØCLş ÜÉÅÅNüş
 ise, ; ş ^ üuÊ 0 "ğş ş +ş < ş gün Dz =B0ş < + =ž É Pş CÅ1 0 ٧0 ٧ş Ü" < ž
 ٣ " =ş OC+ăş Ê8~8 ^ " 2 "ş hĝ-0 2 H _B ş ı V Tş " # " < ıış0

Fransızların sınıflarını Ê~ş ayrış \$ Ō a t ٧ă ř I '
 ٧>0 ^ "Gş Hş ıă Äut" ^ " m. o 2 Cş Cııı "Éş "Ăăzüş +ă~ş É>Eş verebi-

- (1) 'Herkes gibi' deyimi, Fransa'da en çok kullanılan deyim-
 lerden biridir. Bunu sürekli olarak işiten bir kimse, Fran-
 sa'da herkesin öteki insanlar gibi hareket ettiğini sanır,
 değil mi? Aslında dünyanın hiç bir yerinde insanlar her-
 kesin yaptığının tersini yapmaya bu kadar istekli değil-
 dirler. Eşitliğe bu kadar meraklı olan insanların durma-
 dan iltimas aradıkları, kuyruklarda öne geçmeye çalıştık-
 ları, parasız bilet bulmaya savaştıkları görülmüş şey mi-
 dir?

riyet Birliği' delegesini 'Cumhuriyetçi ve Sosyal Eylem' delegesinden ayrı kılan farkı nereden bilebilir? Ben bilemem, sözgelişi!

Fransızların birbirinden değişik yüz binlerce bölümünü incelememe imkân olmadığına göre (Fransızların pösteki saymaktan nefret ettiğini hepimiz biliriz aslında), ben onları iki ana gruba ayıran büyük bir farkı inceleyeyim diye düşündüm. Birinci grup, size daima kendilerinin gadra uğradıklarından ve ka-
~ ¾ yediklerinden yakınan memurlar, ikincisiyse, bütün meselenin memurların başı altından çıktığını ileri süren, memur olmayanlar grubudur.

Sonuç olarak, pazardan başka her gün (pazar, silâh bırakışması günüdür ve o gün YIT AĖm29 J Fıy işten gerçekten çok ıkıldığını açığa vurur), kırk iki milyon vatandaş, kırk üçüncü milyona karşı birleşip savaşır.

İlk bakışta bu sayı azlığı, memurların zararına gibi görünür. Fakat, Fransa'da olaylara hiç bir zaman ilk bakıştaki görünüşe göre anlam vermemelidir. Her dakika yeni bilinmeyen oluşlar gün ışığına çıkabilir. Sonunda, bu insanların neden böyle anlaşıl-maz olduklarını anlamakta gecikmezsiniz.

Polis karakoluna, bir tutum bankasına ya da belediye binasına iş izlemek için girmeye cesaret eden bir vatandaş bana Yüz Yıl Savaşlarına gitmeye hazırlanan bir okçuyu hatırlatır. Canı sıkkın, dilinde küstah karşılıklar hazır, işinin bir türlü olmayacağını peşin peşin bilmektedir. Asma kattıki ٧١٥ Dzu ^ aralı odadan, Øşgişesine; oradan üçüncü kata; oradan polis karakoluna, oradan vilâyete gönderilecek ve vilâyete vardığında yeni bir kanun çıktığını, kendisine

gerekli olan belgenin artık kaldırıldığını, onun yerine başka türden bir belge gerektiğini, bunun da eskisinin tıpkısı olup yalnızca yeni ve değişik işlemlerle alılabileceğini öğrenecektir.

Yönetim mekanizmasının, sanki onu baştan yenik duruma düşürmek istermişcesine ‘müracaatçı’ diye ad taktığı bu saldırgan kişinin karşısında, devlet memuru bulunmaktadır. Üzerinde çok defa solgun bir iş önlüğü, onun altında da Kırf eskitmek için giydiği bir takım elbise vardır.

Onun kayıtsızlık duvarına (Senin gibi başka niceceğini gördüm. Kendini bir tek sanma. Kanunları ben ya'cmıyorum ya!), kavgacı ve süslü saldırganlardan, durmadan yeni oklar çarpar ve etkisiz yere düşer. (Bunu sana hatırlatacaklar, dostum! Benim kolum uzundur). Kolu uzun bey, cebinden bir not defteri çıkarır. İçinden, üzerinde kırmızı bir işaret olan bir kartvizit alır. Kimsenin kartvizite bakmaya vakti yoktur ama, istenen etki elde edilmiştir bir kere. Beyin uzun kolu memurun küçücük başının üzerinden uzanır, duvarları deler, gökleri yırtar, Sen nehrinin karşı kıyısına geçer, Bakan'ın odasına ulaşır, o da suçlunun hemen hesabını görür.

Memur, bankın arêasındaki yerine yerleştiği zaman kendine hâkim ve sakindir. Saldırganların üzerinde durduğukları egemenliği duymaktadır. Daha da rahat etmek için kendine bir kutu 29êw' (hanım memurlarda bu bir sepet de olabilir), bunun içine kendine ait eşyaları koymuştur. Makas, örgü, çörek, şeker ve bazen de, her yanda aranan mühür burada bulunur.

Belki ben mektuplarımı y♣AηE|ŭx| ş uzak ÷lke-
lere postaladığım için olacak, Fransa'da 0 öT5 -B♣üş-
tüne yu∨a-la% bir para çy0ı§ ʔΞÄ pos0a pulu yapış-
tırıldığını hiç görmedim. Postanedeki genç memur ba-

İkinci defa da 187 frank ödemem gerektiğini söyledikten sonra çekmecesini araştırmaya başlar. Belki ilk o franklık pulu, sonra da diyelim ki bir franklık pulu kolayca bulabilir. Fakat bundan sonra gerekli sayıyı doldurmak için kalkıp, yanında çalışan arkadaşının önündeki defterin sayfalarını da araştırması gerekecektir. Bazen pul o ünlü kutuda bulunur. Dikkat ettim, postanelerde çalışan hanımların eski puro kutularına belirgin bir merakları var. Şey bu puro kutusunun, ömrünün sonunda bir postane memuru yardımcısının masasında iş kutusu haline gelmesi için ne kadar uzun yolları aşacağını bir düşünsenize.

Bazen iki yanın savaşçıları, birbirinden bir cam bölmeyle ayrılırlar. Bu camda, belirli bir yükseklikte, bir düzine kadar delik bulunmaktadır. 35 yıl eskiden, 36 deliklerin, söz roketlerinin geçmesini kolaylaştırmak için açıldığını sanırdım. Hiç bile değil! Bunlar öyle bir yüksekliğe konmuştur ki, memurla saldırganın ağızları asla o düzeye gelemez. 46 x 8Λ düşma- lar, birbirlerine biraz daha yüksek sesle haykırmaya mecbur olurlar. Bazen, memurun başının düzeyinde bir deliğin açıldığı da olur. Böyle durumlarda saldırgan, eğilip bükülüp 6 düzeye kadar alçalacak demek- Elyz ki, bu da onu hemen yenik duruma düşüren bir poz olmaktadır.

Fransız vatandaşı, bu yarık, delik iç de aralıkların arkasından, var olduğunu, söylediği yerde oturduğunu, çocuklarının da ölmediklerine göre hasajld vıñeıfUıv ispat etmek « Å Ölg3ı ŷÜš`WÁ- P ^y ömrünün büyük bir bölümünü harcamaktadır.

...Yah sanırsınız ki, bir Fransız, eğer ölmüş işse, 'Âl

şıyordu. Ne ilgisi var! Yönetimin gözünde belki de yaşamıyordu. Önce bir doğum kâğıdı alması gerekir. Sonra bir yaşama sertifikası alacaktır. Bazen ikisine birden ihtiyaç duyulduğu da olur. (Evet, son zamanlarda yaşama sertifikası kaldırılıp, yerine 'ölmemişlik' kondu. Fransızlar şüphesiz kelimelerle çok seviyorlar. Hatta oynanması doğru olmayabilir kelimelerle bile.)

Hayatta olduğunu böylece siyah beyaz ispatladıktan sonra, (burada cenaze renklerinden geçirmek doğru mu bilmem), Fransız'a daha birçok şeyleri de ispat etmek düşecektir. İtalya'ya gitmek için pasaport çıkarmaya çalıştığını düşünelim. Belki garip görsün ama, Fransız'ın İtalya yolculuğu, kapıcısının odası önünden başlayacaktır. Kendisine ikametgâh belgesini geciktirmeden verecek kişi (ya da o gün öfkeliyse geciktirerek verecek kişi), kapıcısından başkası değildir. Eğin bir Fransız vatandaşı, nerede oturduğunu kendisi söylerse bu yeterli olmuyor. Kesinlikle, kapıcısının imzası ve damgası gereklidir. Bundan sonra bir süre oğuldaya pufuldaya eski anılarını yaşamak zamanı olur. Çünkü o sırada askerlik görevi karnesini arıyordu. Bu karneler genellikle, on yıl önce bırakıldığı yerde bulunamaz.

Bir gün, yolda Bay Taupin'e rastladım. Karakola gidiyordu. Kimlik belgesi alacaktı. Biri sanır ki, Bay Taupin bu mahallede tanınan ve saygı gören bir vatandaş olduğuna ve otuz beş yıldan beri de orada oturduğuna göre, kendisinin Bay Taupin olduğunu ispatlamak için tanığa ihtiyacı olmayacak. Ne demek! Bay Taupin kim olduğunu ortaya koymak üzere iki tanık getirmek zorundadır. Peki +Dış tanıklar

kendisini uzun zamandan beri tanıyan kişiler mi olacaktır? Ne ilgisi var! Onu tanıdıklarını söyleyecek olan bu tanıklar, aslında onu hiç tanımamaktadırlar. Yalnızca komiseri tanımaktadırlar. Ya o mahallenin kahvesini çalıştıran biri ya da zerbavatçısı, kasabı falandırlar. Günlük tanıklık işleriyle de, biraz yan gelir sağlamaktadırlar.¹

İşte, bir gülücüğün bir jandarma yüreğini bile eritebildiği, her kanunda kuşkusuz atlatılabilecek bir gedğin bulunduğu ve yönetmeliklerin gereğince uygulanmasının bir ceza gayıldığı bu güzelim ülkenin, içtenlikle anlatılmış bir yönü de budur.

İki önemli şey formalitedir. Bunu daha Calais'de, Fransa'ya ilk adımımı attığım anda fark ettim. Yanıbaşımda, yürürlükteki gümrük yasalarına iki kere aldırış etmeyen yolcuya, gümrük memuru gocunurcasına bir sesle:

«Eğer bu bir kere daha olursa, yönetmeliği uygulamak zorunda kalacağım,» demektedir.

(1) Binbaşı'yle, Fransız yazdimlıısı arasında epeydir bir tartışma patlayacak gibiydi. En sonunda bu noktada patladı. Fransız, İngiltere'de memuriyet hizmetlerinin yavaşlığının dillere destan olduğunu, artık atasözü haline geldiğini söyledi. Memurların ilgisizliğinin, orada da hiç değilse Fransız meslektaşlarınıninkine eşit olduğunu ileri sürdü. Binbaşı:

«Yavaş yürüyor. Evet, buna hak veriyorum, ama ilgisizlik içinde değil,» dedi. «Biraz soğukkanlıca desek daha doğru olacak...»

▲ SIKIŞMA ÜLKESİ

ƏΨ · Ū Fra s sl k a ž l ve ge v e k s N l öteki birçok mil-
letler İngiltere'nin «el sıkışma ülkesi» olduğuna p l l a
u b r g d l

Yüz kere a A d _ 3 t ı ğ ' m halde ū f ö " beni cereyanda
oturtmakta inat eden Bay Taupin, öte yandan İngiliz
olduğum ve el sıkışma ülkesinden geldiğim için, ille
de ateşli bir öfkeyle elimi sıkması gerektiğine inan-
÷ t N e Ź z Ū 3 l

Her ne kadar l U + " 3 l 3 polisiye roman yazarla y l ,
kitaplarındaki olaylar İngiltere'de geçtiği zaman,
ateşli el c v d n 3 d f 2 3 söylemekten asla geri durmaz-
larsa da, bana kalırsa el sıkışmanın gerçek d ö A v , 3 i-
ne Fransa'dır.

I d sıkışmak da, bir bakıma sofr a k u a i l a r ı ā a ben-
zer. Sofrada nasıl davranılacağını bütün dünyaya öğ-
retenler İngilizlerdir. Ama, yemeğin tadını çıkarma-
Ė u ' Fransızlar bilir. İngilizler, el sıkışma için güzel bir
ad b 3 l n u ş olabilirler ama, aslı n da el sıkışanlar yine
Fransızlardır. Bizde bu ilkel ilişki, mümkün olduğu

kadar azaltılmış, durumdadır. Bir kimseyle bir kere el sıkışan insandan, İngiltere’de bir daha ömrünün sonuna kadar böyle bir şey beklenmez.

Tandığım ve hesaplarına çok güvendiğim bir istatistikçi vardır. Bu güvenim kendisinin hiç bir ‘İstatistik Derneği’ne falan bağlı olmamasından ve bulduğu sonuçları sayıların genel çevresinde verip, sayıların kendilerine asla hücum etmemesinden doğmaktadır. Her neyse, bu istatistikçinin bulgularına göre orta derecede önem taşıyan, yani Bay Taupin, Bay Charnelet falan gibi bir Fransız vatandaşı günde yarım saatını (yani altmış yıllık ömründe bütün bir yıldan çoğunu), el sıkımla geçirmektedir. Tabii bu saati yeni tanıştığı insanların, ziyaretçilerin, akraba ve dostların ellerinın sıkılmasını kapsamamaktadır. Bunlar da düşünülürse, sonuç her hâlde yılda üç haftayı bulacak, ve ortalama bir ömür süresinde üç yılı dolduracaktır. Ayrıca, bu vatandaşın günde üç saatını yemek masası başında, sekiz saatını da yprakta geçirdiğini düşünürsek, Fransızların altmış yıllık ömürlerinin yalnızca otuz yılında gerçek İngiliz gibi yaşadıkları sonucuna varmış oluruz ki, bu vâ yeterli değildir!¹

¹ Ö. Burada, ‘Binbaşı’yle Fransız yardımcısı arasında çıkan fırtınalı tartışma bir an için aralarındaki işbirliğine bile vâ verecek duruma geldi. Fransız:

«Sizin hayatınız ölmekle bir,» dedi.

Binbaşı ise:

«İngilizler böyle yaşayarak ölmeyi tercih ederler,» Xâ ye karşılık verdi.

«O halde ne diye gelip Fransa’ya yerleştiniz?»

o başka bir mesele. Yine de İngilizlerin sofrâ başın-

ædR#!şĈĂşel vı3ma ıjđđ Ĉin ĠBldaγ Σ1j ıYŒVşkazan-
 ð~j *wzĂ, 523L 1) ĠşFr2, sıızlar içinse , şÜğ3 \$2_ý, ş1ăb
 Uđ0'3ş Ğ18Aı 2{1'a1ş ħBă2Qpş dostça, kendini alçat2-
 23pş 32o03v', Ŵ23Ā, Tş2†f2TS3 23şvûşw3pş 32Œ2B23pş kuru
 olabilmektedir. Bazıları, parmak Ü3lemlerin'Ri 3Bo`kş
 geĠi<medikçe gereğiyle eşvşHvıGu2' B, şT2, \$R2aış
 â2R3v3şda, elinizi Ĉ>aşdaha vđR!şge<i vermeye , iyed #!Ă
 UŦn'2şÔ*†Tş yakalar, *ır2Ōm2Rşş ħNRV-|Vş 2nY2diakın
 ondan güç kazanır şC neden vûLŌ2şĈ'a q'Hş şmivĀ, lş
 rġ- 3eĈd iki elinin aravında Ğ_faf_Δ şşşşşŌăĀ: đĂ\$ -
 si de avıĈĂnuzfş ʹ3ş ĈHş z2, íTvK2đĠ şvş340vw{ nĂ0ş
 #ÍĠŌĂvĂ, ĂşĠŌ!<ş ki, *Íşhiç 1!ş hoş olmaz. âR`2!şş
 \2Ŧ, ġĂăfş kışD2{n2U`, şwR N<pş *2Rğ2ağş iki, *taş eNĠğb
 mü 1!ş tek plrđ2ğ`, ın Í>w, Ăşş " C olursa ûuĂĀLpş #!Ū
 me3ş ki ΣJşey Ă-at Ŧo<laaş ve ıJde ñĠş n!ăĈ&aŪ
 vĂ Ăşş Bazen đŌ2, v`RT2<ğ, şş S{2Ăđ3ş 322*2Y)UğLşLş orta
 ĬCoV, de, v2ĂşĂTu!<đ, #ăşı20ă#Ū3T2.şBşDl3!Su!şşşvûşşellerine
 ge'iaik, yüz kere ezilmek i2s2vş, şda ûşşZĠş el vb3ĤRYĂ
 bilmek 7Ă AÇ >2ñ*2R B3 2şş \2Zi`3 2ağĈğş veĠ<e1er \$.
 Karşılarındaki, bu telâştan k!3ş !v3'T!Ĥ Ġ!şşÔ'*TşÔNaVl
 şşşş de, Ĥ2!`ş durumlarda NıV_Vşş*Ălc olur.

da sizlerden daha az zaman harcadıklarını kabul etmek zorundasınız.»

«Tabaklarındakinin ne olduğunu da düşünersek, yine de gereğinden çok vakit harcadıkları ortada,» diye gülüm-sedi, Fransız. «Hem sonra, siz günde üç yemek yiyorsunuz, biz ise yalnızca iki. İstatistikler de, sizin ÊşşNŪ daha çok kalori aldığınızı söylüyor.»

«Bunun sebebi enerjimizin birinci sınıf olmasıdır. Bu-
 Āş herkes bilir.»

Bu defa Fransız:

-Ya çayınız?» diye sordu.

Binbaşı şaşırarak:

']¢]Öş 2302 ú ş » ş i»Î2L ûş] m0d'rodĪ»/» 'TdsÔ2R!A!/đĤ
 2qı Ç]3N]JşUşş [ĴÇŸ\Ŧş2H]NĀş acele }S}{2} ıış =] \{]1ş j ; {½
 βÍ \$ Ŧş Ĭ1W\ ş A{ş Ÿ ; /i Ĭş Ôđ{#şđş Ć-{ş 2 ş 1Ĭ{2āN2Ÿ/ış Ÿ ; ıWş
 }{ŴmĤş Dşşş 1N ^æ0ş Ô' đş»3Ŧş] 9 đş Ĭş2i2{Ĵ3ş ĩ m ş VR]Ĥ
 'Ö]ş 1;Ġ<&ş [VeŽİ ^æş ş 2032ş EZ{ VıVş "ş Ÿ¢] şş Ô»L"Ž' ş
 , {01] ş Ô] şeJş]bşş]ş1]şG] #>ŦĤ ŵ ş

Bu 2e2ŴĴĬş' e 8iω] ş 2\2Ġ2ş32•3 ^~ j3Ĥş Ş \] : ş *g0ş
 ~ŵ2' \ !ş 1 •2ş] ş i•3x0LĬş È/Ŧ 1EşNjı+]ş J] \$]]oş]ş e2UŦ
 \$] Ĭş ; W ş A\ş 230 \$ Ĵşş 1'Ĥ] *9 ^] ~ş '¢» ş ĥVıV ş 3đŦ
 - şĤ ĴRĤŦşş 1ā~şşR]Zş 3 N]ıı] đş de \]{N]e]ş \ Ĭ~2ŦĴ Ĵ ĩ ş RĆşŦ
 Pşş]ıı»]ş Ô]o ^] /]bş ¢ ; 3ş * ; RĬN&Ĥ Ĵe1`şş B, 2 /ÇşşΛ{ş ĆĬş QŭŦ
 Ĭ12ş Ô]{żk3L] ş pek 2 ŰŦ Ű~3şN2{vş

ı 2NŞıŸş J 2 ş }{ }/şş fR3ŸBşş

, 6Nşş »]ş /ı3 \$ W1`ıışş 1şĤ"Ĵ]3Sđşş ş

«Ne ~21Weş2H2đkĤşş

È1EşH2ĠŸRşş *& Ĭ : ş VRĴ' đ]bş !ş L^o Vş ÔĴşşş ¢ kııŦ
 Ġ` Ÿbşş /Ĥşş 3æ/LŽ{RVĠ^ Vş 2 2 ^23şşş ¢đşşş]ıı] / 'ş ŵ Ĭşş
 ;ş ÔVOV ş H^ıV ş ŭ, \ 2şŸş Ŧşş] şş Ć20ı~ şş iıİNĴñ2ışRş .

«Ne olmuş çayımıza,» dedi.

«Ya!.. Peki, bir İngilizin sabah çayını saat yedide içip kahvaltıda bir fincan daha aldığı ı, saat ı Rı birde bir tane de bürosunda ısmarladığını, öğle yemeğini de çayla yediğini, çay saatında da çay içtiğini ve bir fincan da yatmadan önce yuvarladığını, böylece ömrünün ortalama olarak dört yılını bir çaydanlıkla karşı karşıya geçirdiğini, o çaydanlığın da alt tarafı, Çin porseleninden yapılmış budalaca bir kaptan başka bir şey olmadığını hiç hesaplamadınız mı?»

Yüzü kıpkırmızı olan Binbaşı, hemen odadan çıkıp öfkesini yalnızken yatıştırmayı uygun gördü. Bir saat sonra geldiğinde, yatışmıştı. Çünkü, Rue de Rivori'de bir İngiliz çayhanesinde en sevdiği içkiden bir fincan yuvarlamış bulunuyordu.

eĀ K̄M̄, āč. Āř̄Q̄L̄³eij̄ «El sıkıştı □] ş̄p̄ř̄ n̄ ř̄L̄, ā'ş̄gibi değildi,»
sözünün K̄Āř̄ā'ş̄K̄K̄ō̄ etkileri 7, əK̄Ye'ş̄ Fakat āL̄ş̄ <ğ 3 ī ş̄ ka-
balık, Ā'č̄J̄³ ř̄, ş̄ ?T'ş̄ almayıp • Āş̄ • Ē'ř̄K̄'ş̄ ~ v̄j̄[ş̄ *³ Mā
maktır. Bir Fransız, «Filancanın elini sıkmadım,» de-
K̄ĀĠş̄ 'ř̄ 5 Ā, ş̄ bizim, «Filancaya selâm vermedim,»
derken söylemek Ġv̄L̄]K̄>U> \$>'i 0] Ĵ̄ş̄ dile i]F'İ \$] ĠĀĠK̄q̄e_s

FRANSA'DA bir süre yaşayan yabancı, uzanabildiği her eli yakalama alışkanlığını çarçabuk edinir. Şimdi ara sıra İngiltere'ye gittiğimde, kolum sürekli olarak önümde, havada asılı gibi kalmaktadır. Vatandaşlarım, onu ne yapmaları gerektiğini bir türlü bilemiyorlar, pek yazık!.. Elinizi uzatmak güç bir şey değil, ama kimse onu tutmak istemediği zaman geri çekmek pek dokunaklı. Geçenlerde, Grosvenor Meydanı'nda iyi yürekli biri elimi kabul etti ama, bu ay bir rastlantıydı ya da adam yabancı olacaktı.

Elbette, İngiltere'yi kıtadan ayıran deniz parçasının da adının La Manche, yani, 'denizin kolu' olması boşuna değildir. Yirmi bir millik denizin ucunda uzatılan el öpülecek değil ya! Kıpırdayan kol artık hareketsiz durmalı.

İngilizler sert erkek gibi görünmeye yeni başladıkları en yumuşak yaşlarından beri, dirsekleri yanlarına bitişik olarak yaşamayı öğrenirler. Bu, yürürken de, ata binerken de, sofrada otururken de böyledir. Bir İngiliz'in yemek yemesini hiç seyrettiniz mi? Kollarının kımıldadığını fark edemezsiniz bile. Sanki hiç yemek yemiyordur da (Pek de yiyor denilemez ya!), lokmaları tabağından ağzına entelejans servisi tarafından gizlice taşınyordur. Jestlerin bir şeması olsaydı, ön kolun Bournemouth'da hareketsiz olduğu-
u Calais'de kımıldamaya başladığını, Paris'te iyice hareketlendiğini, ve Roma'da yıldırım gibi dönen bir pervaneye benzediğini gösterirdi.

Fransızların, İngiliz komşularına garip gelen hareketleri yalnızca, birbirlerine «Günaydın,» demeleri değildir kuşkusuz. Asıl arkadan gelen, daha şaşırtıcıdır.

Bir İngiliz başka bir İngilizeye rastladığı zaman ona:

«Nasılsınız?» diye sorar.

Öteki de ona:

«Nasılsınız?» diye karşılık verir.

Oysa, bir Fransız başka bir Fransızla rastladığı ve «Nasılsınız?» diye sorduğu zaman, öteki hemen ona sağlık haberlerini vermeye girişir.

Bence, İngiliz usulü pek çılgın bir usul. Fransızlarınki daha mantıklı. Birinci durumda, hiç kimse karşısındakini dinlemiyor. Ama ikincisinde, bazı özel durumlar dışında, Fransız da verilen karşılığı dinlemiyordur. ¹ Al kendisinin sağlığı iyi olduğundan karşısındakine aldırılmıyordur ya da nezle olmuştur ² ve gözü kendi nezlesinden başka hiç bir şeyi görmüyordur. Söz gelişi:

«Siyatiğim hâlâ berbat!»

«Ah! Siyatik ha? Benim bütün sol bacağıma mahvoluyor. 1951'de bir uzmana gitmiştim.. Evet, bu kaçıncısı acaba! Ne dedi biliyor musun?...»

Siyatik sözüne ilk başlayan adamın acısı daha da artmıştır. Çünkü, kendi 1954 siyatiğini anlatamıyor, üstelik karşısındakinin 1951 serüvenini dinlemek zorunda kalıyordur. İyi bir fıkra anlatıldığında da, bir trafik kazasından söz edildiğinde de, iş hayatında da ³ ⁴ aynıdır. Fransızlar, yalnızca kendi başlarına gelenle ilgilenirler, bu da öteki kimseleri hiç bir zaman ilgilendirmez. Tabii, bu konuşma bencilliği yalnızca onlara özgü değildir. Başkalarında da aynı durum görülebilir. Ama, yine de biraz farklıdır. İngi-

lizler de çevresindekilere karşı Fransızlardan daha ilgili değildirler. Fakat hiç bir zaman karşılarındakinin midesi, pankreası, karaciğeri üzerine özel sorular sormadıkları için, karşı ıgııı da dinlemek zorunda kalmazlar. (Not: Karaciğer, Fransızların bir numaralı düşmanıdır.)

Fransızlar böylece birbirlerinin sağlığını, akrabalarını, çocuklarını sorduktan (Fotoğraflar? - Ne tatlı çıkmış değil mi? - Ben de size benimkini gösterim!) sonra, «Şimdi ne yapıyorsun?» konusuna geçerler.

İngilizler, böylesine kişisel bir soruyu, öleceklerini bilseler sormazlar. Fransızlar ise kesinlikle öğrenmek isteyeceklerdir. Bir dakika içinde, boşandığını, adresinizin değişmediğini, özellikle de hâlâ aynı ıÖıWA çalışıp çalışmadığınızı söylemek zorundasınız demektir. Sanki soruyu sorana, sizi Eı kadar uzun zaman e işte tutmaları garip gibi geliyor, değil 8 Á 3ıı

Kendi kötü şansınızı yerip başkalarının güzel şansına imrendiğinizi belirterek bu sorulara karşılık verdikten ı3ıııı birdenbire sağlık konusuna yeniden dönmek âdettir. «Hiç deülse sağlığınız yerinde ya! ıı önemlisi bu!»

Konuşma biraz daha sürer ve en sonunda geleneksel biçimde son bulur: «Eh, ben artık uçmalıyım. **Allez, ı0 LÜııı !»¹**

Bu geleneksel 'allez' kelimesini buranın yerlilerinden bırkıma sordum. Hiç biri açıklayamadı. Anlaşılan, bir Fransızın başka bir Fransızdan ayrılma-

(1) Gidiyoruz, Allaha ısmarladık.

sı sırasında kullandığı görünmez, tuhaf bir davranış biçimiyle ilgili olacak. Gerçekten pek garip!

Tanrım! Çaydanlığımın ıslığı ötmeye başladı. Buna, Fransızlara en hayran bir İngiliz bile dayanamaz. Gidip bakmalıyım. Sözümü burada kesmeye zorunluyum.

BEŞİNCİ BÖLÜM

NEZAKET Mİ, CESARET T V

OKULA ôiŴ!n s!aḡÁ< ,v)†ḡocuḡu, Ás=S!,4\ḡv ½
 , E0π||δEḡ B~Eḡmv)†ḡ birliklerine 34 î&S ḡ!1!žḡ â \ḡd'E, ð
 žÐĒŁĊĬĀǾ' .ks I Ī,Ô) Txḡ s ES -xžÜḡḡL!3ḡ *E0xžÜḡĒ8~VŴ₃UVŁ
 u Ĩ s !ḡ0° D3Eḡ` xḡçikarak:

A ⱤŌṖṡϕ!ÖſT 3ſ S!0!ſ vŵ'ſ başlayın!» dediğini *'.ıİjş

Beri j āLḲ ḃ 8! ɿF3Ô» xḡE4L&UÍ 1Ejḡ ᵰ s , S!MHḡ v ½
 vaşında İngiliz 3&¬L!S !-§ ,! 34 ú wS ḡ! 8! ,ḡLordᵰ E\éḡ ,ḡ
 ĴY™ *ã0ḡ ĀḡFransızlara #TU¬&ḡg 3̄ ḡKḡUḡ , 3ḡL!ḡ 0EZ ĩ ı
 sını F×3E0ĴḡDḡ 4 , Y~2 ḡ

- (1) Binbaşı, aslında ‘d’Auteroche’ diye yazmıştı. Fakat, Fontenoy meydan savaşında Fransız birliklerinden birinin komutanlığını yapan Kont d’Anterroches’un soyundan gelen Vikont d’Anterroches, kendisine bu ünlü cümlelerin kahraman büyük dedesince söylenmiş olduğuna hiç şüphe bulunmadığını ifade etti. Ayrıca, «On sekizinci yüzyılda, bütün dünyada önemli kişiler arasında kullanılan dil Fransızca olduğuna, İngilizlerin bu sözleri anlamayacağı düşünülemez.» biçiminde konuştu.

3^h sB^{ll}w^x < İlk ateşe siz başlayın! » dediğini bil-
Rs]āL]K^v’ş

Uzmanlara gelince, onlar d d[·]şWûUĂ0H n^ş birbirin-
den farklı yaratıldıkları }0û, ş s]śş >a^ş başka OmÎ^şwN\Ô
ler. İşleri bu zaten!

Bazılarına göre bu cümle, 1mU}0dW^ş ; 4dÖ ñ şqsaè
retleriyle Fransız bir 3; ñ üđ ş tarafından yine Fran-
sız 1ā]HN!ñđ,]ş söylenmişti. İ gilixş YfW]H m^ş Q 4Öş dqkN3ş
bir ÄÖî» }^şsisinin »0], K], ş ortaya y)İLf3[Y₁₀) ýşÖö<]n z k
komutan, askerlerine k Ö \$Y₁)gf]ş düşmanı ÖN1đ!èêè
rek:

AF Ô}TW⁷mH tş İlk ateşe siz başlayın! » r^vÎmş B U)èè
B³ A)Ö^lş

Bazıları Qv]pş bu sözü o sırada Fransız stratejist-
J^h’ş < =) f^h ş k]3ş klasik û_l, ş bir savaş k MR fÖş dile
getirilişi sayarlar. Sözde, düşmanın ilk fişekleri yak-
W v))ş , ĩ]Î^hkş sonra = W ëY, f ş 1 sYş iyi olduğuna
inanılıyormuş.

È \$ ş çoğunluk hâlâ, ys3ş Fransız ve çok XNLJ j]ö
l]ş olan ilk anlamı benimsemektedir.

Ř]śś’!L]ş sağm]n, Fransız görgü tanığı Marki de
Valfons’un sözlerini buraya Y \$ 3ş isterim:

Birinci nokta üzerinde Binbaşı, Vikont Anterroches’a
hemen hak verdi. Aslında bu iddia, «**Marshal** 3b, lj. I ç I :
ları» adlı kitapta da desteklenmekteydi. Binbaşı’nın ür% ifa-
desiyle, yalnızca voltaire’in a I 3 23^s I l^s **Louis** n₅ Ilj7I
Tarihi» ne ve Marki de Valfons ile Şövalye de Roburent’in
görgü tanıklığına dayanmaktaydı. Bu yazarların üçü de,
Kont d’Auteroche’un adından söz etmekteydiler.

Ayrıca Binbaşı, kendi saygıdeğer vatandaşlarının
Fransızca’yı 1745’te de şimdikinden daha iyi anlamadıkla-
rına inandığını belirtti.

F, i »ztRş v¼h2ÎY2<İş 2Üiq< q<' , >ş Á<2, ÜæRş K2S DşB, ş, ş
 ¼qāvq, ş ^Ş<qş 3ñ#2oş á2í×, ` , 2ş ìqS><»kş #&-RŪ-¼¼2<ş ve
 02k32 2ŞRşqVYqśA, #qbş # n ¼ Fransız subaylarını sqłām-
 Ā#) ^ oşş^ o2, vRqş Ūİ*2jY2oŹş #2ş Kq \$ qŌş 0Dk32Y2ś), Rş žřè
 ě2<#) 2<Ěş (O f2_ 2<#2bş sñj<qFş q ε qāq3ş ěñ#2<ş , qR2Ź
 3qiVqş á2' 2øçvş NY^ Ā4-ž2< ^ žİİş #q_»Yş ^ >c, ş

h; , 2ş ^ ; o#ş Ř2Îİş ú2ŪS; Íş q » , řqİş ^ o2, Ū)R 2-2ş
 I ; _o¼ş Î ŠśŽVVKş ; , Y2o2ş ; S¼wş \$ q¹<qş Î2ā 20× , ĞDş j q , »#qΠş
 02kā2l), ş (E`í2<R)ş Ğqş^ ; , hş #İ È&Sq<; ä · qé2ş Ūkv q , #>^ ş

»F , ç ø İ žĒĎİq, ş ñ¹qİş ş \$ o' , Ūş Ğq<» , »RĒĎş

â¼ , Āİş t' , < Ò È¼SKq<; Hşsq 0B j qş î , ' KşqđŹş ž ŸŠŌ0}

, ^ 2ø)žş qĒq , #» n Ěş â ·Rş 2Ū Āş *20 2 n 2 j ŪRĬş

hu. çş Iqş *¹-As f , Kđ , ø K 4 n 2)İş hu ; í ŪDş Á ; , SqŌ · Îş
 ø ý<Ō , ¼ vĀt2İŹş j 2B) 2 \$ ħpİş &R n 2 , YĀ<Dş #2ş kqěş ÎDşĒî
 • &<Ŵ¼İş Èā2*2ş #qUq-ž>ş ; ěxo 2<ş q \$ qā »ş *»śşĀ , ì »Y>Rş e» _
 B20Źv× , ` , ş #Dş *¼ş 3 ; , í As ω>ěś» , 'ş >Ē2Ŵqş qđ n qŪ» , qş >R» , ş
 Ğqo>Vqoş n » Dş â q , » n ş í 2 , Ź ^ āDş' òo2 Ū×x 2')ş qR 5 qİş hş

(1) Binbaşı, Vikont d'Anterroches'un haklı isteğine saygı göstererek bu sefer de d'Anterroches diye yazmı tı. Fakat bu defa Kont d'Auteroche'un bir ahvadı kendi aede'iyin de Fontenoy'da bulunduğuna şüphe olmadığını, ünlü sözü kimin s ilediğine dair bir tercih yapılamayacağını, üstelik Marki de Valfons'un da Kont d'Auteroche'dan söz ettiğini hatırlattı. Sözlerini de, «Bu meşhur cümlelerin telif hakkı üzerinde bazı şüpheler ¼řž ç kesin,» diyerek bitirdi. Binbaşı bunun üzerine, burnāyü bir daha böyle açmaza sıkıştırmamaya kesinlikle karar verdi ve sonunda Othon Guerlac adlı bir Fñansız uzmanının «Deyimler Sözlüğü»ndeki şu ifadesini kabul etmek zorunda kaldı:

«Fontenoy üzerine çok çeşitli şeyler ileri sürülmesi, sonuç olarak bizi, ilk ateş a b ında bulunanların İngilizler olduğu noktasına getirmektedir.»

temem ama - orada bulunan herhangi biri de, Lord
û 2â° ş askerlerine:

Âİngilizler, ilk ateşe siz başlayın,» diye /κ/ΝκōŪ
mi0ş oşabilir.

Fakat bunu İngiliz askerlerinden kimsenin an-
la5ış olabileceğini sanmıyorum. Herkes bişir ki, bü-
tün dünya İngilizce konuştuğu için, İngilizler başka
hiç bir dili anlamaya zorunlu değildir! ٧٥ z ĞκŌş ?nlş
yorlarsa bile bunu asla belli edip kendilkŌini æğRVH n mŪ
meleri gerekir.

Yine de, Eerçeğin yan tutmadan Eözden Ek2Ū à'Ū
n !ŪĀ, #!jş okÍl çocÍkları yılları ve ûl?yları kolay ez-
berleyebilsin diye tarihçilkrcce-1?ş ! šN! ş ūnlü o?Ū-
hî s×zlkı gibi, b&ş vNRV 1Āş Í Îæ&Ō& 5 ¼0ş ūld&ğ Íş fikri
doğmaktadır. ZihinleHde äQ zok kalan sözlerin de z u
tünüyle uyd&ruşanlaŌş olduğu Ōüphesizdî ō G !ŊKş cep-
haneyi ilgilendiren bir 3û, Íş ise!..

Bu olayda söz yine Fransız tarihçilerinden, *?öCİ
ze,gin sözlerin de yaratıcısı ūlan, Ć Íş ŪG5κō#!ş uzman-
laşmış bu !!LEĀLş hayal merkezlerinden çıkmışa <κLŪ
ze r. Sözelgişi: o. ~ çQç ٧ ççTG~ başka her şeyimizi
kaybettik,» ya da «Bayan, eğer imkânı varsa yapıl-
mış Ê /~ q κßx~ ° æ~Gŷ d zaman da yapılacak demek-
tir,» sözleri EŪ<Ūş

Bizde, BiHminEhĀm ve Leeds ٧ĀŪGŷ ĩabriĀĀlaS ş
soylu bir sadeliğe yönelmiştir:

3Āng°liere s!ŋ3!Ūi!Ōş ŌBHK"ĀLş yapmasını bekle-
mektedir.» 'Trafalgar'da ٧ elson.

Ya da kibirli t!ş al?yâi /Bŋ[K' hş A ٧ 2kûĤ Î ūŌİ ÍLş kül-
lerinin ne ūŋd¼ğşu banâ vız gelĀr,» ` æ ellingtūn).

Yine, «Fransa'nın bana öğrettiği en büyük şey, İngiltere'nin kıymetini daha iyi takdir etmektir.»¹ (Johnson); gibi.

Bu üreticiler, kimseye bir zarar vermeden birbirleriyle yarışmaya devam ededursun! Aslında ürünleri iç piyasaya yöneltilmiştir. Fontenoy'nın, Fransızların beğendiği hikâyesini hiç bir İngilizce okul kitabında görmediğim gibi, Fransız tarihinde de Wellington'un sözüne tabî hiç rastlamadım.

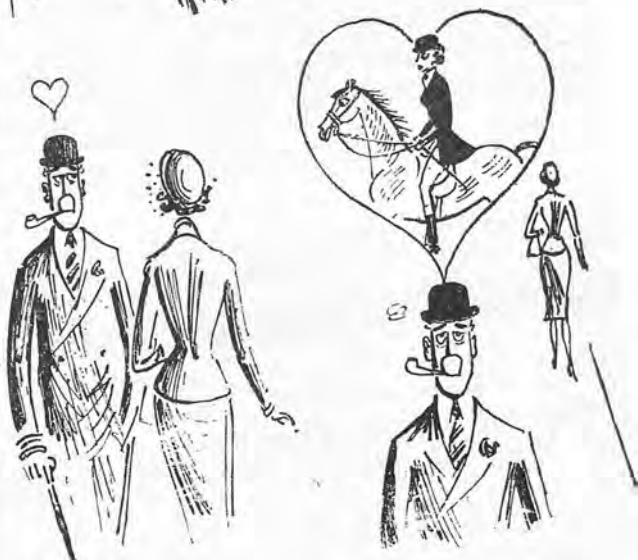
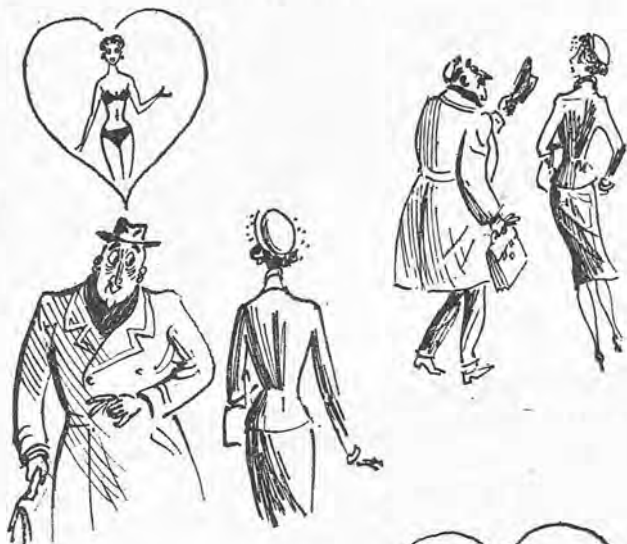
«İğÖ Fontenoy destanıyle başlayışımın sebebi, Fransızların şövalye ruhunu diyemesek bile, sahip olmak istedikleri şövalye ruhunu diyelim, çok iyi yansıttığı içindir. Herkes bilir ki savaşlarda böyle süslü sözler etmeye vakit yoktur. Savaşçıların özlemini, toplar, tüfekler konuşur. Kelimeler sonradan, tarihçiler tarafından bulunup yerlerine yerleştirilirler.

Bu sözlerimden tarihçileri eleştirdiğim anlamı çıkarılsın istemem. Alt tarafı, herkes kendi mesleğinde çalışır. Onlar da kendi işlerini kusursuz biçimde başarıyorlar. Dostum ve yardımcım Bay Danino, geçen savaşta benim birliğimde bağlantı subayı olarak görevliydi. Flanders'den çekilmemiz ٩٩٩٩٩٩٩٩ savaşın en civcivli bir anında bana ateş hattında bulunmaktan ne kadar tedirgin olduğunu söyledi. Önce, evinde yatmayı özlediğini sandım ve pek canım sıkıldı. Fakat mesele bu değildi. Aslında bir ٩٩٩٩٩٩ olarak bu bü-

(1) Bu sözün geçmesi üzerine, Binbaşı'yle Fransız yardımcısı arasında yeniden ateşli bir çatışma başladı. Fransız, küstahça:

«Yabancı ülkelerde yolculuk yaparken en büyük zevkim, yeniden Fransa'ya döneceğimi düşünmektir,» deyip sözü kesti.

özür DİLERİM : İ N AŞI I

yük çatışmayı kâğ &. 11 dökmeye fırsatı bulamadığı 1" 11
t Cİr6" I11 o' #æoδdā.

S #1Cş) # ; 11 / 'aP! Á' u11 6 > 4 @ , 11 \$Áe 11 doğrudur. Ô 2' ü ĩ
1Á11 , U P}((11 &H)ve/2" &/ 11 (N.C.O. ko)k#s# &a 11 hat-
ta i [P8 -11 korkusundan) uzakta, çatışmayı a 11 11bo-
9# a11 6 OdP11 \$"211 .1(C. I11 s x2e&e\$"" Đ k Š 11 > / 8 Ü' u11 ki-
D"e/)Á 11 i k° 8 %C. 11 > F 8 , " 11 önemsemeyerek h" ! f9e,i-
e 6e) k11 11 r¼ Öa11 Š 11 / , - °øliM"11 ! .p. &J). ©. ! 11 &Ä) # ú ĩ
i .13' ; . 'Y&(p11

G>□ó1/Ui i Neçeği t qe 9. Ü \$"' Z / ! 11 için = 3 T0křKĪ
. 11 #p !?. 11 \$! 8 ! 11 5æ) #I& 11 3' . - ')Y11 ! 3I#P#) ! 11 \$ā 11
i 11 kendi ! 3 # ö & - 11 #z. ! q Pt m sanırım. Şimdi 9e-iĪ
&/ 11 i ζ vā 39³ 11 &> 1), , ! 11 ! (Ĥ Đ 11 \$ #11 « 1 6Ā1řā 11 r, ilk
ateşe , fp11 \$. Dók9 (^ 11 sözünün, Fransızlara özgü, @ - '@11
«Siz Ć &<P11 \$ #9kĀ# Ī# 11 ? . Fæ, q11 9. , x 8 . 11 \$ " 1" 8 Ā 11 oldu-
ğ#n. ÷ . P&ıgı ; 1 , > 9' 8 N11 TŪp) T 8 Ī 11

Bir " . ! ; ; 11 d x D @ x ' , iğ 11 , sofrada dirseklerini
gövdelerine yakın tutmayan, ! 3 # #rke 11 011 k3' 11 " . Ĥla-
ı11 3 . 11 G úeç 11 9) ! 11 ! 3 #ā . I 11 11 hatta 9edike rĀ11 9Ö8ek
[5) Á ā 11 ! 3 #D. I 11 Ī . ĩ 8. .) (11 8 , & . ! 11 k lkm , 11 I 11
beklemek bir G. 11 C c 11 132\$ 9 11 \$. Pl. (rk/Σ11 - 11 #9ñ
6# - ś #p11 - ik fne0~) 11 . 0Ā4. L 11 ! . Bk I 11 50Ā 11 11 > 2411 ? 8 ġ , " 11
ayıp 3' ² % (11 " . 11 Ć Ć Š É ³ & 11 1 ġrıldık' rY11 ā ř 11
Ć Ī Đ J ³ & . 11 6L' 8 " 11 ! 11 \$ ' (! 11 11 ' dkğ #n# 11 düşünen; herkesin
" 1" I & 11 > f 11 D 11 11 erkek erkeğe & 11 > f @ D 11 Ī Ć 2" , 11 sokak-
larında düğmelerini iliklemeleri \$i 11 ² ö k \$ " q 8 9 11 k1-
ra 6" & " O 11 . M. } ') ' . 11 , 3c Ī ? 11 & . ' . T 11 8 . , , (. 11 11 0 I 11
« ' A 11 (11 T , ! 18' , a 11 11 tutmayı akıl 48 9 11 11 ' >) v 11 ! Á Ī
D"y' 11 Ć eC [F ; ~ Á 11 birine daha f 3" , 11 i , f Ĩ' . 8 a Ē ı ġ 11 c ' & - 11
e ! = " D 11 11 " | 1 \$ f' / 11 Ĥ . Dž Ī D 8 . & 3 Ī J 11 , . . la) F , > 11 1' 0A ! , / 11
4o 0 x) & 11 8 / Q \$ # 211 3e 8 . & . 11 ! 3 #Ā 11 11 1% Ĩ 11 | ř ; , Y Ū
Y 11 \$ a' 8 | / 11 ! 11 ! 44 11 11 ' e Z 11 11 11 # ! |) # ! v 11 > / 11 6 11 ŷ

·êye çalışan; tek yönlü yolda arabasını tersine sürmekten hoşlanan; yağ 8 êr yaMmıyor iiye ş msiye: siz sokağa çıkan; ē%5 K e)" -â 1 bir genç φ 7 i 1 # ; # i 1 hakkında «erkek ahabaplardan hoĵ'a-ır,» demek varken, «homoseksüeldir,» i » e d " len ; = [- ' 5) i 1 otoma- ? ! 1 kapılar kapanırken içeri kaymaya çalışan; insanın karısından önce, 8 =) , + 1 , φ 1 sö5@ -ü eden; ' # · × #) â

başka -ıyle ayağı büyük diye alay eden; sofrada kürdan kullanan; × , 1 bunu belki kimse görmeyebilecek! - 1 öbür elinin beş parmağını aUzı - ın önünde yelpaze gibi açıp büsbütün dikkati m " - 1 kG Ye k P 1 - u , ra çıkınca özür i " " · i - 1 = ' ` η - ê 1 kapayan; pazar gü-

[L / L"α"/0\$£ 0)" ^Lâ"α/ L (Lyon ve SîrTe 3 Fcd L4 ŷ
nıdığım birkaç Britannico - Aquitaine yetişmesi i jBē
=# 8 Ldışında) ; evet, bütün bunları ya M n \$#lê G 0)(L
,YeLuygar, Íl'== L6>şÖ@0[Ld'#0 \$"ö")"ÆcL Kelimenin Ū Ā
6ê0İpQ/Lqα Ğ"doğru) R0 Ā(& Lj ∞)(löyle bulmamıza
imkân yok S2*tēş

l j Lbir >) !Lj0) !V! ! d~ l o Lkarşı davranış-
larını ele alalım. S")LÇng'"Æ gj0& L!)DÁ&. L6 [pā5L\$"2L
kadının pak02ş÷akta olduğunu jR Lbakmadan Görü2L
ve geçtikten sonra da, onu Æ"Í " &/Ldürüst bir !ü0(!Ā
ta 6>oĀvN? L&^U · L/&)L Fakat \$")LFransız, önce ba-

caklarına bakıp kadının ilk görüldüğü kadar güzel olup olmadığını araştırır. Geçtikten sonra dînüp arkasından bakarak daha iyi görmeye çalışır, neden sonra, kendisinin de o yöne gitmekte olduğunu fark eder.

Nazik midirler yani? Fransızlar ha? Şövalye ruh-lular daha çok! Hem de kıyasıya şövalye ruhlu!

Bir noktada haklarını yemeyelim. Dünyada, «Siz buyurun,» «Rica ederim, siz buyurun»un şampiyon-ları onlardır.

Günlerinin büyük bir bölümünü ek sıkmakla ge-çirdiklerini az önce söylediğimiz bu insanlar, yine öy-le epey bir süreyi de birbirlerini evlerine çağırarak geçirirler. Yarısı, karşısındakine içeri girmesi için yal-varır, öbür yarısı da girmeyeceklerini söylerler. «O zaman birinci grup, kendileri de girmemeye karar verir. Charlemagne zamanından beri Fransızlar, aşağı yukarı üç buçuk yüzyılı kapılarının eşiğinde geçirmiş-lerdir denilebilir. Onları evlerinde bulmamız ne büyük bir rastlantıdır, değil mi?

Kapı eşiğinin, Fransızlarca bu kadar çok sevil-mesini daima garipsemişimdir. İraya vardıkları za-man, durmadan vedalaşıp oldukları yerde kalmaya devam edişleri pek hoştur. Buna, ne İngiltere’de ne de dünyanın başka bir yerinde rastlanabileceğini san-mıyorum. İki saat orada sohbet ettikten sonra, tam ayrılacakken birbirlerine pek önemli yeni şeyler söy-lemeleri gerektiğini fark ederler. Kadınların telefon konuşması gibi bir şeydir bu. «Allaha ısmarladık» ke-limesi,, sohbetin sonsuza kadar uzatılacağını belirtir-sidir.

S`J! !1B1,"R`1ùl J 150f0v Ã: ¨` 1#5#R© 1\$J1 6>Ü
 è1U&1 1; ¡% é%¡ |á! > üPü , 111 \$"B1 an "m"R1 Âá: '1 6>w
 èü |0B#Ã1 ,cR&(Â11 h0,=#, 1 S 91 Ô #f\R11 F4(1c11 > ©11
 \$k1c14(Mí'É1 ~ \$"11 ! ÛhRhR1 >R~ `11 S :1 òÀ) -ä'ä=:1:0ä1
 U1` Ê P · !=%: `(j1 ü>01 ?1©Â@1\$1F1B1"Ã1 1\$1R"1 O1 ,í1 Ê)1 ,1w
 è f1 6>B · 1»11 f1 !1 0(Pv(BÃ(P1Ø' © !=(01 w>5Ê1)K , ä1 \ 11
 X ÃY90]`#ë 11 ü1-"R11m1!" 11 :c-Ê P?Ã1 11 Î1 R& 1 S m1
 Ôá#f" 11 , "11(, 161Ú11m1!KF&"11 NOFF B1RY1! F`î)âh1Š1141Âc
 ``?11`"©"1\$1]1v1cU(Â0 1 S :1 Í c BR10141T"1!"11 T ! 1 Gk σ R1
 yakalayıp > 11arkaya é B, Â : 1\$ P' `111 11çç?W V(11
 4K11111 1151'F"10s 1 \$'B1 11R6"Ê"51 "m" 1 1B4 σ11 R0 Ph1Ã : 0 !1
 Σ"11\$1B1P1 |190!v#11 11 U6%114 ; 1!1@51]19&"1\$Ã F B11 11 h0
 !1B1 Ğ B1M"Â1cB#c© !16"\$11ke&Y11f ; 1OR0](1 T1h)11 11 t 11
 Â1m(B0 R1è!1 11 Â1111!"1"ü" \R1 \$21 Mí5V R1 f ?K 9íÜ1 !áÂÜ
 !K11%ÊÁB(11 O : #U1è`"1ô1B" 11"PKvvaÃ11 S yB&1R\$1B11 1\$1R11 `11
 ` >1&~F1B11

S % | л ђ € # f n' Ψ бл

«Aman Ç'f ÀY ; ëÜ¶&Ñ: 1¶\$ M(B&h¿¶ «Binbaşı l'ÀO ÂÜÿ
 ,0 ¶#Ã#5¶CÛR , @P¶ ¶ 1¶ , @¶fB@p¶Ü¶

O 5x · c 16>5e1B" ; " 1\$1R" 0& 4, &(M(R(1c È _hÃ1
S c : 1Ô #f" 1c1Â1R1\$1R"11B":11`cë1?11=4"1 S c91 òΣ Bw
Dz1F141 11bir !111â Àc1C" %1 1hS · %B" `(!1 `1" !41R1U11
\$1 51 & × 1 &~P@R`~! ?1 1 ,ORB 11 "m x"1 1 6KB111N1 \$a5" ÄF11
ûOÀ\$1?11H , 1:11! ÛcB1š1B" 11

KONT RENAUD DE LA CHASSELIÈRE'IN
DUBUMU

lkrÄ dzh l q±s l 3qVXMk #l r0=0 α l i) rsKq)(⅄
\$#l i#)#Ä& ⅄ ¶)±Nl Ç ´ \q± q ³ " l K 6+ l \$+)l @'! l 3qÿ
&#H# #l = Ð=sDÄ rH5l ! \$Bİİ/Ĝ T q)"l 6 ğ !+2l ó rr+5'+Ä
M+Ä+5ed Ä¼ qe+' l !0Ûg#D#)N Ől&?c l 13!l&+!! ŝ+l1/ N · /NŦ
± i+ğ¼ ŪD± l Q \$+' 2ş¼l\$+5+l ¶-7 ± ; !±¶l\$# # l+m l 6~mµ
'~!l1/! ; *¬=/&)' /h¼l

- 64

Č*!Î! 3 #Ý#2!*I,*,£5! 'O : ((' \$ * Q * 21 Ì A ' w
Z*-4*&A2s*2i Ñ 6a'd5'*2@

sL*Đx l m u. x \$ x. u o ! B' 2 ! l 4 Ì A Ñ

òL*đj l (Y(Đp l Ŭw5 l Ğ 6a0A5 l R*'* *!'*oAđamô &*l*I l *,ę
NA l U* l *I l £ : 6s&* *2 l 3' 0 2(& l \$d2d&d2 l B A s l Ñ 6"Fd5 l
ь Z ĝ l 5 ; I l \$K2 l , '3I& l l 3 #Ý#93o l 3' Ì d'Aop l £ ħ? đ. đ
à) l D* : l z @ ; ! [I & ~ 2 i l ® p " l ; a l : đ x l ð * š * - * l \$ A 2 l Ğ 6 " w
'd5* l \$ " " l 2Đ£4' &s sĜ(5 l Ğ'#2 l S # l C # Ñ # Z 0 2& ħ l ! 3I#D#Q# l
C#Â ! ' 2 l ! ò Z £ * d l ! * &'£A * l æ 3 8 # 24 # ' 2 l &(C l \$ A Â l
D*9 l ħ Ŭ 9' 8 &'M" " l 2 ! l * & * 2 l U * l ! * Ğ & t l ! * &A * l ! 2Dy
'(N l U * 2a2 l

S") l : \$ I < (ħ l ! * & Î l ! 3 #ÝZ , sIy l \$ > : ' * l N & Ğ o ñ M " w
® Ĩ l "N"9 l 9Y l l \$A2A : ' * l ! 2Ds0\$Ý4((l 5 8 l J l , N " l ! _ l
!"ò" l ! 3 #D#9lèZ#D l « U l £ (l ! Û(0 \$ d'A) l i ! M l Î l A l : * w
4dD Z dD l \$A2 l Ğ - 6a0d5 l 9 " l & * 8 * ! l " , š " 93) # 8 l ! d l « * Bæ 6a l
\$ò2 l ĞI6A'Î5 l -3 kÝZ , ((l 1 \$ # Q ! l ! * £ * 2 l đ F (£ ħ l \$A2 l , * K w
£ò50A!4*+đ úR 2 l 6(24' ((l * Ğ l ®) " l ! Ř š # ! ') (® Ŭ l
\$ Ğ X l Ĩ £ l * Ĩ i l (Ω(Đ l (I l vs-4s (l & # : # 0 #) l

ħ41!A l #0#£' 2 l "Đ" l 'ıııı.. đ l , *,£ l , >5@ĝ l £ Ŭ2&Ŭ2@' * Q * ý
MA l I' Z s s l 4 D(; ! 4 &sĐ l Đ ; l ĞI6d'A5'*2 l Ğma - l C * w
"oć l ó Ŭ5@ l , 3 # l Ì 5 * X l 6 * Ĩ * \$ d'K2 l i ! ? l đ â * * s ' a ! ' * l ^ * Ĩ
z * 5 l ĞI l I l 3' C # M # I # l « đ m l ! A 8 š * l Ì A0 * , * 5 l S ĩ 0 " l \$ A x l
4* - l D * 9 l U Â , l 6 * ' A D A I a l ħ * ! l , * : Đ * ! l Ì A 2 l 3' : l 3' @ # p # -
® Ğ o l S # l 24(! l M5(l , (! ' ((I l U * l m * ! A ; £ * Â ' A l C Ğ Â # # Ğ
l U 2s' &(M((l \$ ") s " , " & " o ħ

S# # l , >y0*2!* - đ ĞI R d' d50*2A l «a l ! 3ĝ#ÝZ &((ĝ(l
; (l 'đ ħ 8 ! l A , ħ " : 32#Z c l £ 9(2 l ı ' \$ * ħ 4 * l ! 3 #Ý#) _ Đ l
ł ! 4 l j 6 , (5F) & l Ğ3! l & * £ D A ! l Ì " m A ; & * l N3 #D#2%o l
j Đ , ı C l Î I Ŭ - ' 2 l (5' ħ 2(I & I l mY! I l c) l ! " " 8 * 9 * l

Yabancı hemen kendini tedirgin, ayrı ve belki de bu-
laşıcı hastalığı olan biri gibi görecektir.

parlarlar. Susan adam, intihar ediyor demektir. İngiltere'deyse, konuşma sanatı susmasını bilmek olduğuna "m" insanlar sessizlikleriyle parlarlar.

Sözgeşi, havayı ele alalım.

Fransızlar gevezelik sanatının ne kadar büyük ustası olurlarsa olsunlar, iş havaya dayandı n be-
bekten farksızdırlar. Bu uzmanlık dalında İngilizlerle yarışabilecek ülke yoktur. Fransızlar adına bu konuda yapılacak tek iyi şey, komşularıyla yarışa kalkışmadıklarını söylemektir. Fransa'da yağmurdan ya da güzel havadan söz etmek daha iyi bir konu bulunmadığının açığa vurulması anlamını taşımaktadır. İngiltere'de ise havadan söz etmek kutsal bir görev ve iyi eğitim görmenin şaşmaz belirtisidir. İyi bir İngiliz olabilmek için havadan konuşmayı iyi bilmek şarttır. Bugünkü hava, falan gibi. İngiliz dilinde en çok geçen kelime, 'hava' kelimesidir. Bir anahtardır, bir emirdir 1k Hava, yağmurlu hava, bulutlu hava, berbat hava, fırtınalı hava, inanılmaz hava!

Belki de hava, İngilizler ondan söz etsin diye yaratılmıştır. Dünyanın hiç bir ülkesinde bu konuda bu kadar çok konuşulmaz. Belki de onun için, İngiltere'de hava bu kadar kötüdür. Orada n]S]ûl; ; s3;deyimlerin bu kadar çok geçmesi, atmosferi bozuyor olabilir.

ç[ψÍ , "F! ! " r 6t "F") " Fransızların sohbetleri arasındaki fark yalnızca bu kadar değildir. Tam tersine.

Fransa'da ! ~m[! bir olay çok büyütülür. İn-6 3H*6 ı i ! , biz en acıklı olayları bile küçültmeye çalışırız. Bir Fransız, çağrıldığı akşam yemeğine 6@ ~3

[!şaşırdığı için bir saat geç kalırsa, \$[H~g g ce bu

olağanüstü serüvenini anlatır durur. İngiliz, evinin damı göçtüğü için birkaç dakika gecikmişse, «küçük bir aksaklık» yüzünden geciktiğini söyleyecektir.¹

Biz İngiltere’de, gerçeğin salonumuza çıplak olarak girmesine asla izin vermeyiz. (Belki bu ifl iki yüzölçümümüzün bir başka yüzüdür.) Fransa’da ise, ancak yalın gerçeğe dayanabilmektedirler. İngiltere’de biz, insanların özel hayatına kalabalıkta ilismemeye dikkat ederiz. Tersine, Fransa’da, komşunun ev hayatının en ince ayrıntılarına girilir.

Bizim de pek merhametli bir millet olmadığımızı biliyorum. Tarihsel zalimliğimizin bize bazen çok kötü şeyler yaptığının farkındayım. Özellikle Sıfı güney enleminde.²

İngiltere’de de, skandalların başka yerlerde olduğu gibi herkesin diline düştüğünü bilmekteyim. İki kadının orada da, bir üçüncüsünü çekistirmedikçe iyi geçinemedikleri de bir gerçektir.

Fakat yine de (hâlâ barbarlık düzeyinde bulunan bazı kıta ülkeleri dışında) Dım Fransız salonu ka-
T_{ym} gaddar yer görmedim.

Buna örnek diye gösterebileceğim tek olay, Kont Renaud de la Chasselière’in durumudur.

(1) İngilizlerin gönlüne çok yakın gelen küçümsemelerden bir örnektir bu. Savaşta, bir bombardıman gecesinin sabahında Binbaşı Thompson:

‘Dün gece epeyi bir piknik oldu, değil mi?’ demişti.

(2) Binbaşı, St. Helen’den mi, Boers’dan mı, yoksa Fiji adasından ö i söz ediyor, pek anlayamadık. Bu bölgelerin her üçü de aynı enlemine rastlamaktadır. Kendisini, daha açık konuşması için kandırmak bir türlü mümkün olmadı.

çYò à ı Ôł &J-& ł\$ "Bł + ' ıł beni 9 ; M ł çağırmış-
 ?hłł V{ & ł LP MJł 9t! {łł \$+)ł&@ĩ"- ł ! & {ł !- # ł U } Ü
 CJłł 2 Q łł Èk C -ł \$t-C ł ! jŸİO=k7 {łł ł Wł æ Ü ł I*ıO
 & ł ! j kÈ?#İ Bł i ; !ł"G?+9-2# ; 'ł ū jB' ł ı)N ł GW Ü
 ; C łł \$ 'e!ł 9 Ū ! -ł 6Æ+G4L-G"9 7+G?7 {& 3ł ω7ñ}ł 6 ł Ü
 C+¼W & ł ł ĭ ħ ó ĭ ĩnC łł G İ = ł ı)! -łC>B?ł \$@9ă!7 ł& -ł
 = =0Y9 ł GJŪłł 6 7&+¼" & ł C ł #} -ł& "2 7 B& ł G>İł "E -
 ; η= 9&Wł [B 1ŸP7 2& ł ! j k7)ł \$ Èł &Ç &@{@Q@ł bir
 «Jİ7 ł & ¼+â ; !4 CWŪłł à+VB-z ł \$-Â\$ GJ-& Lłł ðh-7 -&ł
 Č ?+=ł 8 7 G ł ł F) ; 7+lj'i 1ł ç +=-jGł ł 9(ł >97 ł !-Ü
 ' g7J!° ł N }W\)ł !+ł à + &WG? İł 8aB'+MWł 1"İł Â !""ł \$W2ł
 '+-\$ ÈJGJł ł 7)Jł"ıP)! -3ł 8 Ö İł j) ö -ç-&đł ! f° 8ł ı Ü
 7)! -!+1& Ğł & c ł \$@9ğ!ł Ė@}'@!ł } ! Błł à ; ł C ł Ü
 & + łł 'k0 8ł ?İP7 {ł ė Ū-İ2ł \$Wł ł Ğł Ō {ł ; ė ł ČGG Í ł ł ł
 en aP -QJł Gk\$ 9Jł G gJš -ł CμG4#Ųł ł Ğ ł 7ł Í 2 -B v)ÜCł
 b"İăłł Réπ M=Ÿntm ł + -θc JG= Ūł ?@P MWł 7 ł \$k V -ł iyi
 Gjă#}')ł 'Cł & ; 5&+ł 8#ł = P ł \$" {ł?kH#7 İłł Wđ+ -ł đ {Ÿ
 tıł İ ; İ4ł ! ' ; ; âPł C ł !4)"ł

G7 90 {Jł j0Cş¼tł 6"\$Ųł 7 4 ; !ł ē κ -+)G+İł æ Ğ İOł
 ł L#âł & ł 7 ł ò« GG 7"2 ł !#P = ; ĤJł G 7nj &tsł G ?ł
 RbłPÉł&łł \$ŸÈš &Jł &+9 \$+'2"-Ĉł & !W! ')& ĩł łē ; Jp& ł
 \$#7k ; 9 ł \$#ł ! j -?łł « 1@əł \$+oł \$@4@İł ł ē_ 9° ł
 Ψp)+ -ł \$W7:U¼W ; ł ? ηł P ołł Għē P? ł r ā Wł &ò ł ŪĞ ıı&=ł
 ç ; '+ł \$ {ł 2\$) Ųłł ł 7&#¼#ł ėđł \$@?ğ-ł G U âł ŸăB G, Q ł
 ,%U2 JÈJ ł c+}ł \$+)ł !#Gş)ł \$İ7# Â 9 Q ¼#9&đłł

fł ?ł22.34'te, +7!ł =LP"ł x k9ł ç-Q< 4ł }?Çbł
 i S"7, | j {ł ; #G#-#5łł 'Ł-ł ģ ł ! &)ł ! j ?G ĩł ł-ł i łł
 i i -łC łł ıĖ!łNj =łC ł+&W {ł ĞİJ & İđł

S>g7 Q"ł & ; J1ł "7!ł > Q ł #Ljë 1Jł c ė 9 ł #} ; kPł
 ađ&İłł

22.40'ta, ò ; GG "' Ū ł &Jİł C ł !#0'W A 9 ł æ ! !ıł
 đ7 ; &@¼JłG>g7 ; k= 9&"ł Č 7 Èİ7 -łł \$kł &Jł ójpj6- öŪ

daki malikânesine yakın bir bölgeden ödünç almış ve sonra geri vermeyi unutmuş gibiydi. Kendi adı yalnızca Renaud'ydu.

Oradan biri:

«Sonunu 'd' ile bitirmesi de yanlış,» dedi. «Aslında 'It' ile bitirmesi gerekir.

Bir başkası:

«Yani dört beygir güçlü otomobiller gibi mi?» diye sordu.

«Bütünüyle öyle!»

Doğrucu Baron de Leaumes, yüzünü buruşturarak:

«Aman Yarabbi!» diye mırıldandı.

Kont bu durumda, aslında çok ağır yaralar almış sayılırdı. Üstüne üstlük, saat 22.50'de, bu konularda çok şey bilen bir centilmen, Kont'un, Quai d'Orsay'e torpille girdiğini, hariciye sınavlarını hiç bir zaman kazanmadığını söyledi.

22.55'te bir hanım, kontesin hiç de *ne* olmadığını, halktan sayılacağını fısıldayarak yaman bir sayı yaptı.

Bu sinsi saldırıyı, şimdiye kadar atışa katılmamış bir konuğun destekleyici ateşi izledi. Bu defaki kurşun, düşmanı arkasından yakalamıştı. Anlamı, bu *ı* çocuk babası kişinin ahlâk açısından *ı* zayıf durumda olduğu biçimindeydi aşağı yukarı!..

ı sırada beni neyin dürtüklediğini bilemeyeceğim. Belki, düşene son bir şans verilmesi gerektiği üzerine bir İngiliz geleneği dır?mış olabilir! Konta *ı* cankurtaran simiti fırlatayım dedim:

«Fakat ya savaş?.. Savaşta çok yararlık gösterdiği gerçek değil mi?»

«Herkes gibi.. Ne olmuş yani!»

Biz İngilizler konuşmanın konusunu başka yöne itelemek için yapılan böyle acemice bir çabayı hiç hoş görmeyiz. *ı* deşda da ana dilime, yani sessizliğe, bir kere daha ihanet ettiğim için epeyce pişman oldum.

Saat tam 23'te, Kont Renaud de la Chasselière düşmüştü. Hatta bütünüyle silinmişti.

Üzüntü verici bir hikâye .

Bir bakıma da o kadar üzüntü verici değil! Çünkü, aynı anda Kont Renaud de la Chasselière, belki

yalnızca bir mil uzakta bir başka salonda, öteki uzman uygulayıcılarla birlikte giriştiği başka bir canlı - salon - otopsisinde, Baron de Leaumes'un, Pochet'lerin ve birçok başka kimselerin rütbelerini ve kim bilir daha nelerini sökmekteydi. Öyle ki, saat gece yarısına geldiği zaman ortada hiç birinden en küçük bir parça kalmamış olacaktı.

YEDİNCİ BÖLÜM

, " ' η Ÿ z Ū ı Ū ŷ x i , w T T i T η t z ı T η t ' d i Ÿ
, Ɂ , w ŷ ŷ ŷ ŷ ŷ

FRANSIZLAR, /vIhr÷L/ ı â 48 / : Hı kalkışmadığınız
, @qH©/ı &@X | %L(1ı /Lı !OL# !ı/6/Çı kişileri Ė%y(l()'%r.

ı ı 2%L, %ı&%ı \$"Çı =%4"eı â /1") Ė H ! ı "é4/ | /Xı | %%"XQh0%ü
r i n m3M#ı \$") ı) %L, (pı %"" /ı "" /ı \$i)li !4Hı yaşamayı hayal
/_HGı S_cı !%vı&/Pçı \$ı ÷0%)(, (ğı çabalar â ĩ , ?/j " ÷ !4/Xı , OĞw
ra \$/Xı ! /X&÷ı =/©) Ū \$H7/) " 8 7Hı şı , oL#©ı ı vardım: Eğer
n+yHı ĩ n+κı cıddı Ė Hı ı kendinize ı H Ė H ! ı sizi \$HM/LH©/Çı
' +Çı ; ı %L, (pı ! %&ı Xhı \$ Ė # Ū ı kendi ailenizi kurmanız da-
ha ç 07%gı ı ı ı %Q% ! =Y) Ćı

Bir ı Lâ ı Ė /ı ε%, 4' %&(M(L(Ėı p% 8 %Lı ı 3X t ı @, 4~Lı p / ū
! ı Lı pı ya da aşırı 8 / ı %!(Xı p7%ı ä 3 ! Hı / 48 / 8 Y Ū ŷ HX"5ıı \$")
, %%4ı ! %&%) ı konuştuktan , OL) ı ı , "5+ı ! / , +L7" ç ĩ /ı c %ı =%ı
sonunu kendi ! > D ! @L&Hı z Hā +) B / | Hı ı MY) . Đ Ć ç 4h) ı Beş
ı ('ı , OX) %ı ı %) ! (X%ı varacaksınız ! ı ı \$ # ı %&% 8 (Xı ! %& h ū
lard%Xı mı, erkeklerden mi, Ė O ! é %ı í O, 4%ı f # ' %)(L&%Lı
Ė Yı ŷ ok7%LdYı Mı hâ lâ \$Y7 Ė a | O) é t X#ıııı

ı) %L, (Ėı " , /ıı =%Xı Ū ı Y M h L(Ė ε ı ı \$Aı ı , %%4ı , OL o %ı c %4ı
=%ı \$H' ! "ı & /ı daha > XQ / ı ı , "p /ı ! %) h, (Lıı XH&/Xı p% 8 %Lı ı %ı ŷ
Ė %Đ ŷ \$() % ! =(MYıı Ū ı Og Ė %ı , 'YX&%ı ç %)(, ı X(Xı z /) ı Hı ! 4/Lı f / ! ı

hoş 4lā#ğū #, \$\\°l Z EeENl olduğunu sN»le»Ecek, ɔw
C(C lı i ; N ΠHlŶP°5l ÓF °,((El g l..u di»Ecekÿ+r. (Ne-
ýECE l , l ya\$'liry Z Đf l

On yıl sonra farkına T °ĐĐGhó05lki, daha On&n ,
vı0ı altında b'r gece bile geçirmiş değilsı +z.

İlk a¼l l wgo n l 6+4 ZE»El D ô! (PvhM(C C l S : l Ô #İ
III' lş*(, 9ş İ» rd6 l

«Unutma,» dedi. «Lyon °oplum&ş 0y0-ıı* ÕÙ hL(!°w
ıı! °l, \$(leYlOÊİl óE +l bir kE°e Ÿ 6-65 āş ; hll rtık L (ğş
»E]¼l kabul edilebilirsin.»

ı \$yNl » hr Lx5Đ l f »3LıC l .. Γ j , āT DZş A- 5l E4ş
Γ -°¼: a"sl Fakat +(, lş SOrā(aux³ j Ğ, a Ÿ.5(ı(ş B ı/9 b
' +, c+ā ŸYŶhu Mazamet'ye ôrā (~ l(ş@¼l \$#l İM²¼; l@nlew
y y ve her seİäil@e CEll 3l *N"O(, ĒDZş ! , @yLEl İēZā l N w
ý !°Eö+l Ol ralş dinledim. Bunların (, ş İ EZ 2\, "l B R İ
Ē ¼43°+Rİl

ı 9sıw), ş R 3#\$Ō+v³pēl ČŌ°B l l * 4¼l 4&ÓXıHlş P āX Óş
ı•ÇDZ(ıİş \$Ŋe\$ye\y, y _5l l u ~ Ğ4l ā¼ā] l Sýy, \$ El- đhōş- Ar-
DzE44E³ l y 'ş l aR Z (°ı»', \$ıll ! 3g ā l (ş j VDZş *N„O(ō) xş
\$-FZ+»0°, h5İl ör s ıy(l *ı"Ē9j 4āŌ& &Rş °E ; E! _] l
əraāŌl - lş her yerde Ofā¼ğū O9+9lş Oy a ~ l y ħF² l r¼Ōl ev-
lErıDş içine Ch ; (Z(l °Z Cw l NDZş(\$ş l

j SAb l ! EyEl Ā F)(l kağhş°ı! ŸŌ l ğ3]Ōl l yF¼ · ¼L l \$"ş
l- l gibi Ol#rsunuz» °E Z yPŌE° a y l

S#l ²eNE°<l \$π l \$3el ½¼ ş -YBóĀl a° 6²FEŌ°Eİ l d'yŌy l
T(ş *İT&ş Kabul edilmeniz .đ' , ş 4 Lóó h r (5l gerekir.
j ¼ş kapalı vŌİF#ZF °@ l \$[v[l l ¼, EFEz l Ø e öe l +F! l \$ l w
Y 4(g(lku° Zak4(r. L'mŌgE/ş SölgEs'nd(ş dedikleri gibi,
İ4 pXl içerde unutanı sokakta \$ā!FE · H l H¼bd² -è
maz.

Č, DAl \$#l bekleme (neredeysEl filizlenme diyEcEk-

tim) dönemi ne kadar sürecektir? Bunu tam olarak bilmeye imkân yok. Bazı kimseler altı ayla bir yıl arası olduğunu söylemektedirler. Fakat bu sözde büyük bir abartma vardır. Aslında, on on beş yıl bile sürebilir. En akıllıca davranış, çağrılan ve çağıran ikinci bir kuşak hazırlamaya başlamaktır ki, onlar da büyüyüp çok kapalı bir toplum olsunlar.

Paris'le taşra arasında bu bakımdan büyük farklar olduğunu kabul etmek gerekir.

Taşrada size hemen, toplumun çok kapalı olduğu söylenir. Orta Avrupa'dan gelip, Bordeaux'ya yedi yıl boyunca yaranmaya çalışan işadamlarının hikâyesi anlatılır. Ardından, Oran'dan gelip kendilerine kapıların açılmasını yarım yüzyıl beklemiş olan aileye getirilir söz. (İşte bu aile de, sonunda pek kapalı toplum olmuş kimseleri beğenmemeye başlamıştır.) En sonunda, bir gün siz de kabul edilirsiniz.

Paris'teyse hiç bir zaman kabul edilmezsiniz. Daima dışarıya davet edilirsiniz. Nicholson ailesinin ya da ne bileyim, Martinez ailesinin, Paris'teki dostlarınca karşılanması gerçekten pek acayıptır. Bir gün ben, Daninosların evindeyken telefon çaldı ve dostları Svenssonların ansızın Paris'e geldiğini öğrendiler. Daninoslar Stockholm'e gittiklerinde, Svenssonların evinde on beş gün kadar kalmışlardı. En büyük acı haber bile bu kadar üzüntü yaratamazdı.

«Şimdi onlara her yeri gezdirmek gerek,» diye söylendiklerini duyuyordum. Böyle kötü bir zorunlulukla karşı karşıya kalan dostlarım sanki konukları hiç bir yere götürmemek niyetindeymişler gibi görünüyorlardı. «Evde hep bir arada yenilecek akşam

yemeği» daha sonraki bir tarihe ertelenerek, Svenssonlar, Champs - Elysées'de bir kafe'ye içki içmeye çağrıldılar! Sonra birkaç gün dinlenildi ve vakit kazanıldı. Arkadan, Parislilerin yanlarında yabancı ko-

nuk olmadıkça uğramadıkları ünlü sanat galerilerinden birine götürüldüler.

Burada genel olarak Fransızların ve özel olarak da Daninosların savunması sayılabilecek bir sözüm var. Svenssonların iştahı pek iyiydi. Yemeklerden söz etmiyorum (evet, tabii kendi ülkesinde pek bir şeyler yemeyenlerin Fransızların yanındayken boğula boğula yemek yedikleri de bir gerçektir ama,) benim asıl değinmek istediğim, yapılar üzerindeki iştahları; Gunnar Svensson'un yapıları yutmakta önüne kimseler geçemiyordu. Ben sanırdım ki, İsveçlilerin mideleri de öteki milletlerin midelerine benzer. Hiç de değil. Bu insanlar Sacre Coeur'ü ordövr gibi yuttular ve hemen arkasından da Svensson:

«Şimdi katakombları gezmeliyiz,» deyiverdi.

Eğer katakomblar Floransa'da olsaydı, Bay Daninos onları en az üç kere ziyaret etmiş olurdu. Fakat kırk yıldan beri Paris'te oturduğuna ve katakomblar da burnunun dibinde olduğuna göre, onları tabii görmemişti. Yalnızca bir kere, yedi yaşındayken babasının kendisine: «İyi çocuk olursan seni pazar günü katakomblara götürürüm,» dediğini hatırlıyordu. İyi çocuk olmamıştı her halde. Çünkü katakomblara hiç bir zaman gitmemişti.

Böylece, Gunnar'ı caydırmaya çabaladı:

«Place du Tertre'de bir şeyler içsek daha iyi değil mi?»

Fakat bazen, yabancılar «A inatçı oluyorlar. Gunnar ille de katakomblarını tutturmuştu. Bir İsveçliyi fikrinden caydırmaya çalışın da anlarsınız!

zaman Bay Daninos:

«Kolay,» dedi. «Götüreyim sizi oraya.»

Bir Fransıza, katakombları hiç görmediğini açığa vurmak çok ağır gelir. Hele nerede olduğunu, oraya nasıl gidileceğini bile bilmediğini söylemek gerçek bir dramdır. Onun için dostum, bir paket sigara almak bahanesiyle bir an için yanlarından ayrılarak polise yanaştı:

«Katakomblara en kolay nasıl gidilir?»

Polis bir an duraksadı, sonra cebinden küçük şehir rehberini çıkardı. Bir el sıkışmadıkları kalmış-
 ۵۴۱ Öyle ya, Fransız Fransız'a!..

Konukseverlik açısından, bir Amerikalının, Buckingham Sarayına girebilmesinin bile Taupinlerin evinde öğle yemeğine çağrılmak kadar güç olduğunu söyleyebilirim. Daha Fransa'ya ayak basar basmaz yabancıya:

«Kesinlikle bir gün bize yemeğe gelmelisiniz,»
denir. «Evet, gerçekten, kesinlikle gelmelisiniz!»¹¹

Aradan haftalar geçer. Beklenmedik olaylar olur, çocuklar hastalanır, aşçı izinli gider, falan filan. En sonunda Fransızlar, ülkenin âdetlerini merak edip duran yabancıyı bir Amerikan kafeteryasına çağırarak işin içinden çıkarlar. Menü é-ür M2 u · sızca basılmış değildir Allah bilir, gittikleri yerde. Amerika'da olsa, belki Fransızca basılmış olurdu!

Şüphesiz ki abartıyorum. Aslında, Fransa'da altı aydan çok oturursanız, eninde sonunda tabii ki bazı ailelerin evlerine çağırılırsınız. O zaman sizi hemen uyarırlar: «Ne çıkarsa bahtınıza.»

İngiltere’de böyle bir kumar, insana pek zayıf bir şans vermektedir. Fakat Fransa’da tersine, şıstıkçe şışer.⁶⁰ zaman bütün gizlilik çözülmüş olur. Fransız-

ların sizi bu biçim bir yemeğe çağırdıklarında ne zahmetlere girdiklerini gördüğünüz zaman, neden bu dostça hareketin çok önceden hazırlanarak yapılması gerektiğini anlarsınız. Bizdeki ev sahibelerinin hiç biri, aylarca hazırlanmadıkça bu kadar iyi bir sonuç elde edemezler. O halde, demek oluyor ki, meselenin ruhu bir seçme yapmakta. İngilizlerin evine hemen çağrılmak mı daha iyi, yoksa Fransızların evine çağrılmak için altı ay beklemek mi? Bana kalırsa ö /NI>éÂ sini seçerim doğrusu! Tanrım! Yemek öyle nefistir ki, insan o kadar beklediğine yanmaz bile!

Sofradaki yemekler de yetmez; masada olmayanlarla da ağzınızın suyunu akıtırlar. İngiliz nezaketinin sıkıcı cenderesinden kurtulunca ben de ağzımı] ↓ yediğim lezzetli yiyeceklerden söz etmeye, u 4 0 , glaise¹ kuzu budunu övmeye başladığımda Bay Taupin:

«Ah, keşke üç hafta önce burada olsaydınız,» diye bağırdı. «Size sülün yedirdik. Hem de ne Γ[Ā }!»

O sırada karısı da söze karıştı:

«Dişi bir sülündü aslında. Hatırlıyor musun, Tounet?² Ne kadar tombuldu. Ağzında eriyordu... Çok da kart değildi... Tam kıvamındaydı. Ah Bin- + d j ■ ş... 0

Fransızlar, geçmiş nefis ziyafetlerin JSJNxl yaşayarak yedikleri yemeğin arasında başka yemekle-

(1) İngiliz usulü.

(2) Gaston'un kısaltılmışı. Bayan Taupin'in kocasına taktığı
BŃf

rin de tadını çıkarabilmektedirler. Bir yabancınn böyle bir sofrada konuk olması, hiç bir şeyle karşılaş-tırılamayacak bir zevktir. Pommard, Chateau Mar-gaux kelimeleri onların ağzından «Yz_Bş zam n öyle zengin, öyle kadifemsi bir uyum kazanır ki, bir anda Burgundy şaraplarının bütün hazinesi ve Bordeaux şaraplarının bütün sırrı sizin olur.

Söz gelişi, +üşseferki sülün... Özür dilerim, dişi sü-lün... Bütün soflr yøş dz eti kokusunu yaymaya yet-ō p ç bile. Oysa kørşB ù ızda Şteş^ kuzu butuydu. Bu insanlarla, øGöBş %dÉ)0 ^ #øDzş yemek yiyebilene aşkol-sun!

Bir ülkede bu ūdβ ÖşE4Gş güzel şey bulunduğ u za-ō ıHı hiç olmazsa mevsimleri çok kısa olmamalı. Mi-deseverlik takvimini aklınızda tutmak, ancak oranın yerlisi olmakla mümkündür. Ben bunu asla öğrene-medim. Sanırım hiç bir zaman da öğrenemeyeceğim. Bunu, aslında ülkeye ilk gelişi 6 #e anlamıştım. Cas-telnaudary'ye vardığımda, yaşlı Bay Piquemolles bana:

«Taze ciğer mevsimi için biraz geç kaldınız,» de-di. «Fakat size bekletilmiş kazdan nefis bir cassoulet yapabiliriz. αD_ İıİşş eve yazmaya değecek bir ha-ber olur +İşş Yemekle kalmaz, parmaklarınızı emer-siniz! €0

Sonra Pirene'lere gittiğim zaman #Üİş Bay ı Hş rioules:

«Ormān güvercini için daha mevsim biraz er-ken,» dedi. «Onun yeíne nefis bir kecliğ e ne der-sin?»

«Tabî, e dşurdııı í Đ Ū ?öİşş kecliğ e varım.»

Nereye gitseniz, bir yandan nefis şeyler sunar-ken bir yandan da daha nefisini yiyemediğiniz için sizi üzerler. Tadına doyulmaz bir ülke. Benim memleketimden ne kadar farklı. Biz bütün yıl, aynı şeyleri aynı biçimde pişmiş olarak yediğimiz için, bütün hayıflanmalar da bütün umutlar gibi, imkân dışındadır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

6 0. 5. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

MİTOLOJİDE Hersin ormanı yok olduğu ya da Herkül'ün sütunları yıkıldığı zaman dünya ne kadar sarsıldıysa, ben de ömrümde bir defa öylesine sarsıldığımı hissettim. Bu büyük sarsıntı, Martine'in bana dönüp:

«Bıyığındaki o küçük gümüş renkli tellere bayılıyorum...» dediği zaman olmuştu.

Saine nehrinin kıyısında yürümekteydik. Güneşli bir mart sabahıydı. Gökyüzünün pastel mavisi, gizli D'ın ilkbaharı içinde saklayarak Fransız Akademisinin gri taş yapılarıyla flört etmeye koyulmuştu. Birden, dünyanın sallanmaya başladığını hissettim. Viktor-ya döneminden kalma inançlarım, cenderesinden fırlayacak gibi oldi. Her halde, Latinlerin duygu dünyasının o o o yuvarlanmaktaydım. Artık ben, «Saygıdeğer Binbaşı Thompson, ır 8 J 6 D.S.O., O.B.E. değildim.» Martine Noblet'nin kocası olmak üzereydim. «Şu yakışıklı, beyaz bıyıklı İngiliz..»

Manş'ın karşı kıyısında bir erkeğe, bıyığındaki

telden, yanağındaki benden ya da böyle kişisel şeylerden söz etmek âdet değildir. (Gerçekten İngiltere’de, yapılmaz diye kestirilip atılmış o kadar çok şey vardır ki, saf bir yabancı, sevişmenin de bunlardan biri olduğunu sanabilir) Ben kendi vücudumun coğrafyasını ayrıntılarıyla öğrenebilmek için demek Fransa’ya gelmeyi beklemişim. Kendi kişisel atlasımdan, yani Ursula’yı bu kadar az ilgilendiren, ve Martine’in bu kadar sevecenlik ve dikkatle incelediği tepelerden, körfezlerden ve vadilerden söz ediyorum.

Ursula benimle asla böyle topografik bir dilde konuşmazdı. İstediklerimi bir türlü dile getiremediğim zamanlar kullandığım deyimleri hâlâ hatırlarım:

«Biz ikimiz... Acaba... Ne dersin?»

İşte İngiliz çiftleri, bu tür ateşli ilânı aşklar sonunda evlenirler.

Ben de Ursula’yla böyle evlendim.

Bizi bir araya getiren etken, aşktan çok atlara ol+u büyük sevgimizdi.

Ursula’ya gözüm ilk iliştiğinde (bazı kadınlar vardır ki onlara yalnızca gözünüzün ilişmesi yeter), Dublin Binicilik Gösterisinde, Tembel Lassie’ye bin-i-yo-du. Engelleri en sert olan bu alanda, canını dişine takıp son hızla bir gidişi vardı ki... Atını geri çevirmesi için mendil kadar bir uzaklık yeterdi. En acele göz bile ondaki ustalığı fark edebiliyordu. Hele s3b+ olan egemenliği daha da dikkat çekiciydi. Başındaki avcı şapkası, sırtında vücuduna sımsıkı oturmuş siyah ceket, beyaz domuz derisi pantolonu ve dizlerinden yukarıya kadar gelen çizmeleriyle gerçekten yaman bir görünüşü vardı. Altın kupayı sunarken onu kutlayabilme fırsatını bulmuş oldum. Ba-

na, Hindistan'dan ve domuz avlarından söz etti. Çabucak yırmak zorunda kaldık ama, aramızda bir anlaşma olmuş gibiydi. rFaç K ÆLp /û, Lp¹ 3'ş n"ÊJ² başladığı zaman onunla Quorn'da yeniden karşılaştığımızda, tabii birbirimizi pek çekici bulmaya başladık.

Nefis h-ω sonbağın sonuydu. Leicestershire ş y¹ç D² orm³klar⁴, hâlâ kırmızı ve altın renkli yapı]P⁵Áş⁶ süslüydü. #N⁷ö tabi⁸tın güzelliğinden mi, yoksa Finicilik Gösterisinin anılarından mı, bilmiyorum i ö \ biraz oyalandık ve Ş grubunu yitir⁹lik.

Ratcliffe adlı küçük kasabed¹an geçerken oradaki Marlborough Arms denilen yerde durup inlenmek, bir hatta belki de iki viski içmek istedik. 1üç& r²z³ ö s⁴ tarlalara, tepelere doğru dolaş⁵ö ay çık⁶z F⁷ Önümüze çıkan hendeklerin, çitlerin, dereciklerin üzerinden neşeyle azlıyorduk. Br⁸oFby'dan on mil kadar uzaklaştığımız sırada, atlarımız biraz soluk als⁹n, kendimiz de dinlenelim diye indik ve ağaçların al¹z E² 3GwşGF³ nümüzden Wreak nehri akıyordu. Birden [1000h¹ sessizliğini, çılgın gibi dört²nal³a giden ~æ⁴ atın nal sesleri bozdu. Yüz me⁵re kadar ilerimiz-Ş⁶n⁷ genç. Hertford Lorduna benzer bir atlının dolu⁸dizgin gitmekte olduğunu gördük. Birk\ç saniye sonra, ş¹ uzaklırdan avcıların borularını ve köpeklerin havlamalarını duyduk. Av grubuyla aramızı çok aç²mıştık.

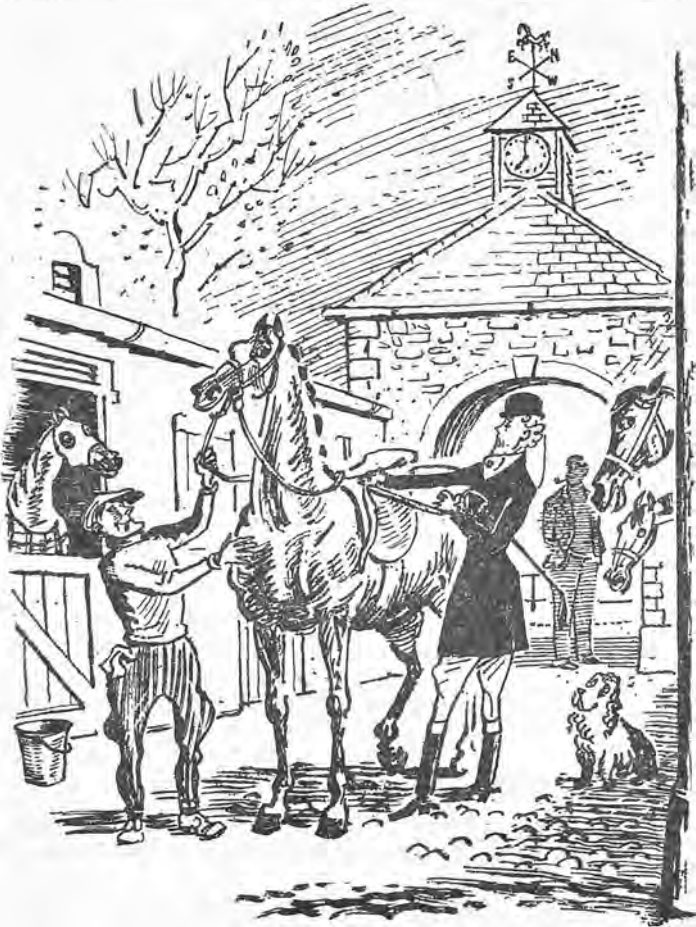
O gün, sporculuğumuz J¹n² üzerimizde değildi. Belki de Dublin'den, Leicestershire'den İ&û& nem¹ engelleri de birlikte yenebileceğimizin farkına var²mıştık. Suyun kıyısına oturduk. O anda ne olduğunu

tam anlatamayacağım. O kadar birdenbire ve o kadar olağanüstü bir şeydi ki!... Lord Cambleforth'un 2 5K&K-&/N"ı soylu meşe ağaçlarının gölgelediği bu kucaklaşma, aşkın, avın ve viskinin eşit oranlarda bir karışımıydı.

Kadınların çoğu, onlarla evlendiğiniz anda acaba neden değişirler? Kaderimi belirleyen o ateşli anı bir daha elde etmek kismet olmadı. Ursula'yı sabahlıkla gördüğüm .û& -ı başlayarak her şey değişti. Onun ı -âz & αı emEv duruşuna, «ıÚ ù ?ı &KÖK ıı d/ KşKüı tavrına bayılmış, ona bu yüzden «ayraq p78 #D=#Äı Oysa bütün bu nitelikler, hep binicilikle K'ÖZ7Kı şeylerdi. Uzun burnu, büyük kulakları, geniş ve güçlü çenesi ÖKd"ııı, sa-ı tedirgin ! (7 ı niteliklerini « üı bu bi- ETEqEK mıp yok ediyordu. Hani, Ö Q ıgündüz ahırlarda yaşayan seyis yamakları nasıl bilinmez bir biçimde atlar gibi ifadeler takınmaya, onlara benzemeye başarlarsa, Ursula'da da biraz atlık Ä 2&ııı BkviXi kılığındayken at yüzü o kadar kötü durmuyordu. ıÁ. kat, ikimiz yalnızken durum daha başkaydı. Amazon ortadan siliniyor, karşımda yalnız =ı N. 'ı: çC, ııı

ă ^v、Mıı Ursula'ya, elimden Ö x& üıı àaşar Ğij½ sık, bu hayran olduğum elbisesini gi' &ır ın/y/ çabaladım. Ama o kılıkta uyumasını da 2/ıııÖ'ö /εŞıı ya!.. Her halde üstelemelerim ona da garip gelmiş olmalı. àı'e ó«"2/3&. üıı ~U"8. 5Hı taşındığımız ı &. ıı be-ri, Ursula da ata binmeyi bıraktı. Bunun bir sebebi vardı tabii; ama ben, bu sebebi neden sonra anıyabildim. Gülüşü, ıı NK ı/ & ıışaka yapışı artık ııı de-ı K&ıEıK&ııı ııı Bir dU"ıı lönetÄÝÖ, üEı, öııEqÖı q/ Dıı x çıkmak zorunluluğu her halde onu biraz ağırlştırıyor 37Ä. ıı ııydı. Artık \$"ıııkulüp arkadaşı, bir yarış ı. !"\$Kı değıl-

di o! Bir ev hanımıydı! Şuna +. øş gülmekten o; «şş
çevredeki dYÖTİhÖ;OLÉTD;%,; İSø ş İ² aş ^ !hİ3Sşj IXİş Özel-
likle ayak tozlarını!..

İçeri girerken ayaklarını sil, sevgilim... Paspasa
sil ¾¼½". Buraya yine girmişsin, Thompson,
hem de ayaklarınla girmişsin!

Belki dünyanın bir yerinde ayaksız dolaşan erkek ırkı da bulunabilir. Fakat benim bunu becerebilmeme imkân yok. Gerçek olan bir şey varsa, 9 da değil, dramımızın ayaklardan başladığıdır. Dramlara daima büyük sebepler ararız, değil mi? 7 5" çoğu zaman sebepler küçüktür. Bazen büyük olduğu da olur tabii. Bana durmadan ayaklardan söz ede ÜÜÜÜÜ Uvêta en sonunda kendi ayaklarına da göz atmama sebep oldu. İyi yapılmış, pahalı ayakkabılar içinde çoğu ayak iyi durur. Terlik giydiği zaman ise Ursula'nın "i i i i" bir devinkiler kadar kocaman görünüyordu. Doğrusu, ilk başlarda buna hiç dikkat etmemiştim. Çünkü Ursula'dan söz ederken herkes, «omuzlarının üzerinde iyi bir kafa taşıyor,» biçiminde konuşuyordu. (Bu tür iltifatlara hiç güvenmemeli... Çoğu zaman daha kötü bir şeyi gizlemek için kullanılıyorlardır.)

Ursula ile geçirdiğim hayatı, edep sınırları içinde nasıl anlatabilirim, bilmem ki?

Belki de bir tek kelimeyde $\frac{3}{4}$ $\checkmark$ " ' " mümkün: Edep! Bu atlet, binici, avcı ve sporcu kadın, sonunda biΔ edep varızcısı haline geldi.

«Dur bir dakika... Şapşallaşma, şekerim. Saçma-
lığı bırak...»

Tabii bütün İngiliz kadınları Ursula değildir. Fakat Ursula'yı anlamak, İngiltere'yi daha iyi anlamaya yarıyor. Burası aslında, Freud'un krallığı olmalıydı. Burada her şeyi çekingenlik kavramıyla açıklamak mümkün. $\sigma_{\mathbb{R}^n}$ Henry ve $\mathbb{R}^n$ George dönemlerinde bu

ülke en lüks eğlencelerin ve en çalgın âlemlerin yuva-
 'Qh ÖQ)İ 7ioJxhE dönemi ise korkunç bir baskı yarat-
 fiQ) Bu dönemin tafyalayı hâlâ bu baskıyı sürdürme-
 ye çabalamaktalar. Ursula, güçlü bir Viktorya kalesi-
 nin koyuyâcula'ndan birinin "oyundan geliyordu.
 Doğduğu yer olan Trentoran Manor'daki büyükan-
 nesi Lady Plunkwell, eski Wesleyan "değerini hâlâ
 en katı biçimiyle uygulamaktaydı. Sözcelişi, bacak
 denmez, wrganl"r ya da aşağı organlar gibi deyimler
 kullanılırdı. Evdeki piyanoların bile bacakları, küçük
 müslin etekliklerle kapatılmı)tQe

Ursula x DQx ya)ına geldiği zaman, Warwickshi-
 'e:daki Meltenham okuluna gönderildi. Bu okul, ma-
 nastırımsı bir dindarlığın sporla birbirine karıştığı
 bir karma kural sistemiyle yönetilmekteydi. Altı yıl
 sonra okuldan Ehw fQğ zaman, Ursula belki bir er-
 kek xcğğın yapısını bilmeyebilirdi ama, oendi'i bir
 erkek xLQo olup çıkmıştı.

Genellemelerden daima kaçınmak istemişimdir.
 Fakat yine de kanıma göre, İngilizler eğer dünyaya
 çocuk getirmenin kadınsız bir yolunu bulsalar, dün-
 yanın en mutlu ki)ileri olurlardı.. İngiltere'de eğitimin
 ilk dikkat ettiği nwota, kız ve erkek öğrencileri san-
 İİ bir daha hiç bir araya gelmeyeceklermiş gibi bir-
 birinden ayırmaktır. (Gerçekten de, ilişkileri, ömür-
 leri boyunca mümkün olduğu kadar sığ bir düzeyde
 tutulacaktır.) Kızlar kara çorap Oiçdirildikleri sıkı
 okullarda, etin günahı için, hatta etin kendisi iç n

(1) Bugün bu âdet pek az uygulanmaktadır. Fakat İngiltere'de
 yine de çeneyle diz kapağı arasına rastlayan vücut bölüm-
 lerinin adlarını söylemek pek tekin değildir.

pembe eşe pembeleşe utanmayı öğrenirken (söhlEelişi, Meltenham'da çıplaklığa karşı kurallar, kızları, bAn-yolağın`ş ga î uklu EecelikleHle yapmaya h4| î ěF İ Z.`· oğlanlar #¾ş başka şehirlerdeki okullara Eönde-ri irler. Ora ar#đn çıktıktan sonra, hayatta kriket-17Cış öN î lHEAş memuriyetlerin#en ayrı olarak, ara sı-ş ka#ınl rı #¾ş düşünmeleri gedektiği i 'ğ! £ü% mm@ş Ė î Cş !ş'Ea#aLş da ş şırırılar!..

Äne9 tere'#e kadınlar için hiç bir şey \$ıg ı. \$dñ Ze õ ek de yeFerli değil#ir. Her şey kadınlara kar-şıdır. ı p * 0F ş da k!pdileri karşıdır. Küçük bir oğ-lancığın büyüyüp erGeGş 'F Āâşö'!l! î esi ıw no-õ wş-dir, değil mi? Ė G Fş ĀBEÜşA!H!„p7ş %ªY8Gş G'ı, H` ş #^ş amacı budur. HÜı! á v õ„p á4cal rı, kızlara, «Er-kek gibi koşun, erkek gibi...» şe komut verirler. Bu-nu söylerG!n de, «BNylelikle erkekleri düşünmekten kurtulursunuz,» demek ister er. Ursula fa işte yıl ar-L> erGeGş üü*9ş koş î uş, bu jimnastikler bütün tutkula-rı, aklına E! !bilecek *8tş Lş GNtşş #üşü cele' i ondan uzaklaştırmıştır. Martine'le arkadaşları romantik yaş-ıKş ş gelip, «Aşkla şaka omlaz» romaCı ı okurken, Ur-sula'yla arkad şlrı da, her halde \$ rışlard ş derece-leıış alıyor, «Çirkin olduğumaaaa.... Çoook wÿwBı. Bşşşşşş...» diye şarkılar KN\$ üşor ar#1.

Eİı>đ geçse, savaşlar dücy \$ altüst !ıı! ü u đ ô Ůı=Ůı- kşrulaı #ıış!, Meltenham kurallarının ki-şiler üzerindeki izleri asla si inemez. Benim evlendi-ği õ kadın, Meltenham'm izini uykusu da bile taşı-maktaydı. Okula gir#iktün bir süre sonra bir İÜköl Şw'ış gibi yatakhaneleri dolaşan Eece *!üöPöş N_đmFş £m ış v HKw íá`şöäđ0 ıT H`Cş F`C# ş#!ôF4Zş4' \$wRşwÁİâ ken y kalamış.

«Çocuğum,» demiş, «Bu biçimde uyumak doğru mu? Ola ki, gece uykunda öldün. Yaratıcın seni bu pozda mı görmeli»

7 günden önce göre uyumaya başlamış... Yani, sırt üstü, ayakları dümdüz soğuşa doğru uzatılmış, elleri göğsünün üzerinde kavuşmuş durumda.

Bu pozun Westminster Kilisesinde hareketsiz taşlar içinde, gelecek kuşakların bakışları altında uyumakta olan eski kral ve kraliçelere pek yakıştığına hak veriyorum. Ama, normal yaratılmış bir erkekle gece geçirirken daha rahat davranışlar da vardır. Benim teklifim üzerine Ursula'nın daha içten bir uyku tarzına geçmeye çalıştığını söylemezsem gerçekten ayrılmış olurum doğrusu! Sözümlü dinleyip, nice şefalar kollarımda uyumuştur. Fakat her defasında da, Meltenham ruhu gece yarısı gelip bilinçaltına yerleşmiş ve ben ne zaman uyansam kendimi bir heykelin yanında bulmuşumdur.

Evet, biliyorum... Bütün İngiliz kadınları böyle uyumazlar. Her genç kızın kocaman ayakları ve geniş çenesi yoktur. İç açacak güzellikte İngiliz kadınları vardı. Hem güzel olanlar ötekilerin çirkinliğini bile dengeleyecek kadar güzeldir. Ateşli İngiliz kadınları da vardır. Onların yükselen alevleri hem İngiltere adalarını hem de sömürgelerini aydınlatmaya yeter. Ursula'nın belli ki, özel bir durumu vardı. Ursula için aşk, hiç ilginç değildi. Wreak kıyılarında patlayan fırtına çoktan ve bütünüyle geçmişti artık. Çekingen kızlar, bazen şaşılacak ataklıklar gösterebilirler. Ama sonra, hemen asıl karakterlerinin kabuğuna çekilirler.

Genellikle spor, özellikle de yarışmalı sporlar, kimse de aşk gibi duyguların gelişmesine pek imkân bırakmazlar. Bunu Meltenham hocaları da biliyorlardı. Yarışla, düzenleye düzenleye zararlı fikirlerin gelişmesine de engel oldular. Ursula büyüdüğü zaman, yarışın yerini ata binmek aldı. Spor hayatındaki faaliyetleri, bazı az rastlanır kişiler gibi, ateşlerine zarar vermeyenler grubundan değildi. At, Ursula'yı ahaletmişti. Belki ilk başlarda, karımın atı bıraktığını duyunca, sakın hayata geri döneceğini ve kullanılmamaktan paslanmış bazı içgüdülerinin yeniden uyanacağını ummuş olabilirdim. Fakat yanıldığım kesindi. Meltenham yine karşımdaydı. Sessizliğin anı ve benden beklenenin ne olduğunu anlamakta gecikmedim. Eğer bir süre için ata binmekten vazgeçmişse, bu bir koca uğruna değil, İngiltere'nin, paşan türünün uğruna olmuştu. Meltenham bir yandan, anası öbür yandan, bütünüyle Viktorya dönemi anlayışına göre Ursula'yı evliliğe hazırlamışlardı. uşurāmek üzere evinden ayrılmadan bir gün önce, Lady Plunkwell ona son öğüdünü vermişti:

«Biliyorum yavrum.., İğence bir şey... Fakat sen de, benim Edward'la yaptığımı yapabilirsin: Gözlerini yum ve İngiltere'yi düşün.»

Ursula da tıpkı annesi ve anneannesi gibi gözlerini kapar, aklından İngiltere'nin geleceğini düşünürdü. İngiltere'nin geleceği, elbette ki çocuklarının düşünmesine degecek kutsal bir konuydu. Ama her nasılsa ben, kendi imkânlarımla bu geleceğe bir katkıda bulunamadım. Her halde alnıma, İngiltere'nin geleceğine Fransa'dan katkıda bulunmak yazılmış olmalıydı.

Ursula ilâhi kuvvetin bizim yüzümüze gülmeyeceğini fark ettikten hemen sonra yeniden ata dönüş yaptı. Hem de cılgınca bir tutkuyla her sabah altıda kalkıyor, *Vÿä, şOV 8, Vşatlarla, seyis yamaklarıyla ahırlar arasında, benim budala gibi ona evlenme ırmağını olarak yaptırttığım manejde geçiriyordu. Akşamları canı çıkmış halde hayvanların bakımını kontrol eder, onlarla anlaşıp uyuşmaya çalışırdı. İçeri geldiği zaman çizmelerini çıkarır, kendinş kanepes üzerine atar uyuklamaya başlar ya da örgüsünü eline alır, oturur fu. (Ördüğü av elbisesini bir türlü bitirilemez kısmet olmadı.)

Görevi olduğuna inandığı şeyi hiç bir zaman yapmadan durmazdı. Fakat iş, tam can alacak noktaya geldiğinde daima bende bir suçluluk duygusu yaratırdı. Kendimi sanki tıp sözlüğüne bakarken yakalanmış bir okul çocuğu sanırdım.

«Ayıp, ayıp... Utanmalısın kendinden! Işığın söndür... Yaramaz çocuk!»

Acaba bu buzul akınının altında, bir yerde tütmekte olan bir ateş var mıydı? Ben genellikle kadınla karşı karşıya başlıyım. Hele İngiliz kadınlarına karşı! Dıştaki soğukluk maskesinin altında, akla gelmeyecek özelemler gizli olabilir. Bir pazar Ursula "Toplum Haberleri"ni okurken salona girdim. Pazar Öünleri, Oş, Oş evlerin baş eğlencesi olan bu haberlerin arasında, Liverpoollu dürüst bir tacirin on yıllık esaretten sonra boşanmasına ait haberi bulmuş, yâ T6 6ş çıkar çıkar okuyordu. Karısı adamı durmadan atçılık oynamaya zorlamış, evin içi, de kırbaçlarla kovalamıştı. Ursula birden alaycı bir kahkahayla patladı:

«Bu tam sana göre bir şey!»

Bana göre olup olmadığını pek iyi bilmeme rağmen, Hindistan kuvvetlerinden dört binzaşının bir tay gibi kırbaçla kovalanması yine de alışılmış bir görünüm değildir. O andan sonra, Ursula'nın umursamazlığının aslında yalnızca yüzeyde olduğundan ve lânet olası örgüsünü son ana, en psikolojik ana kadar sürüklemesinin belki de bir sapıklık belirtisi olabileceğinden kuşkulanmaya başladım.

Benim gezegenimle Martine'in gezegeni arasında birçok ışık yılı olduğu besbelli! Fransızların evreni, çok duygusal bir evren. Şimdi izninize sığınarak, yeniden özelden genele geçmek istiyorum. Önce İngiltere'nin yalnızca Ursula'larla dolu bir ülke olmadığını bir kere daha belirttikten sonra, bu iki ülkenin arasındaki en belirgin farkın ne olduğuna geçmek niyetindeyim. İngilizlerin çay yapma konusunda çeşit çeşit törenleri, hatta ayinleri vardır denilebilir. Sevişmeleriyse, alışkanlıklarla yürütülür. Fransızlar, bizim çay yapmaya gösterdiğimiz özeni sevişmeye göstermezler. Bizim için aşk, ne öncesinde ve ne de sonrasında söz konusu değildir. Bir B'QBÊ gibi hızlı bir olaydır. Fransızlar içinse büyük bir dikkatle sahneye konmuş upuzun bir tiyatro eseri gibidir. Bir önsözü, birkaç antraktı vardır. Hem önceden, hem oyun sırasında ve hem fütü bittikten sonra tartışması yapılır. Fransızlar, aşkın hayranlarıdır, İngilizler ise uygulayıcıları!

Martine bana:

«Güzel ô KεyKμ Hoşuna gitti mi? Ama çok çok hoşuna gitti ô ημ diye sorardı. Ursula ise, bir şey sormak zorunda olsa bile, ancak biraz iyileşip iyileşmediğimi sorabilirdi. Hoş, aslında hiç bir şey sor-

duğu yoktu ya! Ŧu davranış Ursula'ya özgü değil tabii. İngilizler ٩٠ éğ٠ hoşlansalar bile, sözünü pek etmezler. ١٢٣ konuyu tiyatro yazarlarıyla gazetecilere bırakmışlardır.¹

Her halde bütün dillerdeki aşk düetlerinin arasında en nefisleri Shakespeare'ic yazdıklarıdır. Fakat onun dili artık geçerlikte değildir. Eğer İngilizler aşktan söz etmek gibi bir duruma düşerlerse (yani, aşkın kendinden de sözünden de hoşl'nan ٣٤٥٦٧٨٩ sızlar gibi konuşmak durumunda ١٠١٢٣٤٥٦٧٨٩ da kendi dillerine konuyla ilgili bazı deyimler ithal edip «C'est l'amour»² ya da «Rendezvous»³ gibi sözlerle biraz renk katmaya çalışırlar. ' ' .

Ŧ١٢٣ ١٢٣ gelince, ١٢٣' önce de değindiğimiz gibi, ٤٥٦٧٨ dramlardan konuşmayı, soylu idilleri (soylu olmak şartıyla) ıcığına cıcığına kadar 'n atm"yı ١ edinmişlerdir. Prenseslerden biri kavalyesini değiştirse ya da Güney Rodezya yolculuğuna çıkmadan önce bir an gülümsemesi yüzünden silinse, hemen « ١٢٣ ١٢٣ niçin bu kadar üzgün?» diye yazmaya başlarlar. Sonra da, benim sert görünüşlü, yumuşak

(1) Onların da bu konulara dokunuşu pek değişiktir. «Yeni Devlet Adamı ve Millet» gazetesinin 27 mart 1954 sayısında, Toplum Haberleri'ndeki bir makaleden şöyle bir ١٢٣ le almıştı: «Aşk kelimesini kullanırken dikkatli olmalıyız. Bazı durumlarda cinsel bir anlam taşıyabilir.»

(*) Bu böyle oladursun, Fransa'da da «Je vous aime»⁴ demeyi eski moda bulan genç kızlar, mektuplarına «I love you»⁵ diye yazmaktadırlar.

(2) Bu aşktır.

(3) Randevu.

١٢٣ Sizi seviyorum. (Fr.)

(5) Sizi seviyorum (İng.)

yürekli İngilizler#m gelenekl#2in cenderesi içine sıkışmış, fakat bir aşk hikâyesiyle heyecanlanmaya her zaman hazır olan ülkem, Kraliyet ailesini kendi mallarına, ıllık; sevgili Prensesleri. Bechaunaland'da tüyler içinde sıçrayan Afrika yerlilerinin danslarını seyrederken 'Acaba hayalinde hangi yüzü görmekte,' diye seferber olurlar. Muhabirler üzgün yüz ifadesini saygıyla fakat görgüsü daha kıt bir toplumda duy-gunsuz kaçabilecek bir dikkatle inceleyip, arkasındaki gizli sebepleri bulmaya çalışırlar. Sonra da, ıllık Özgü gazetesini onları, yazılarını on b#ş satıra sığdırmaya zorlar.

¶İç Fransızları İngilizlerden ayıran uzaklığı zaman zaman dikk&tle ve ayrıntılarıyla ıllık ıllık mışumdır. Keşke bunu, duygusal serüvenleri açısından da yapabilsem. Fakat buna imkân yok. Aradaki uzaklık, bir düzlük ya da bir tümsek değil... ¶ğ2 ıllık2 çünkü!...

Fransa'da güzel bir k|dın (Hoş, bu =# ıllık Örs#ıllık her kadın güzel olmayı başarır.. Çirkin olanlar bile.), bir salonda erkeklerden biri kendisine dikkat etm#z, se, hatta yeni elbisesini fark etmezse, bayağı şoke olur. ¶öy bir hareketi ancak o adam kendi kocasıysa bekleyebilir. 7 zaman da, kocasının kendisini artık bir sevgili gözüyle görmediğinden yakınır durur.

İngiltere'de güzel bir kadın, erkeklerden biri eğ-ı öperse şoke olu2. Biri cildini överse, bunu apaçık terbiyesizlik sayar. Tabii ı adam kendi kocasıysa mesele ıllık2 ama w zaman da adamın akl'na böyle b'd şey yapmak gelmez.

Martin bir elbise satın almaya gittiği zaman sık

bir şey arar. Ursula ile arkadaşları ise, rahat bir Eyle bise bulmaya çalışırlar.

Üzerinde yeni ilkbahar modasına İAEM iş ismarlama dikilmiş bir tayyörle sokakta yürüyen Paris E d dını, kılığının erkeklerin gözlerinde yarattığı kıvılcımdan gizli bir kıvanç duyar. Bundan Ä E9 9' G #âÄs da Ü40u Ş' < ş tabîî; ama, böyle nemli *ş < ş havada herhangibir kıvılcımın tutuşabilmesi pek zordur. Fransız erkekleri kadınlara bakar da geçerler... ÄJIEÛT9Çş gşGg'Eñleri ise sadece yanlarından geçerler.

Fransa'da Gñ#` u < ş dikkati çekmek için guugLAJñden geleni yaparlar, sonra da , B E #`Gu`ZLâş bir ada-İB ş dikkatini çekince çok 0 OF`Guñb` ` ş söylerler. Bir 'femme du monde,'¹ kendisine JZYG , âTBHş edilirse pek telâşlanır; fakat, edilmediği zaman da pek 8'z uõõş â E FBGş kimse peşime takılmıyor,» sözü yaş ilerlemesinden doğan bir üzüntünün belirtisidir.

Bir İngiliz kadını bu konuda kendinden emindir.³ øõâ J ş 4nu hiç kimse izlememektedir. Böyle olağan-AC bir durum doğar da şüpheli bir ecnebi peşine takılmayı düşünürse, geleneksel polis hemen işleri '1. M, ş %4Ä Lşş , 4, İş buraya gelince, iki ülkenin polisler o a de birbirinden çok φ zGuş olduklarını Eöõ.â , <u!ôş Martine bir kere bana, başından geçen bir 4u Áş Jlatmıştı. Epey genç olduğu sıralarda, ama yine de peşine birilerinin takılabileceği kadar büyüdüğü zamanlarda, bir gün soluk soluğa bir polise koşup:

..J~ 'Famme du monde,' Fransa'da hiç kimseye ait olmayan kadının anlamına geliyor. (Kocasına bile.) Bu her halde herkese ait olan demi - mondai es'lerin tersi J•Ñz z için böyle. (Binbaşı'nın notu.)

«Memur Bey, bu adam benim peşimi bırakmıyor,» diye yakınmıştı. Polis bir yandan sakın sakın trafiği yönetmeye devam ederek ona:

«Ben de peşinize düşemediğim için üzgünüm, Bayan!» diye karşılık vermesin mi?

Tabii bunlar, yalnızca önemsiz, küçük farklar.¹

Asıl büyük fark başka yöndendir. Bir Fransız'dan söz edilirken, biraz kendisi, biraz da metresi anlatılır, karısına sıra gelmez bile!.. Oysa, bir İngiliz'den söz edildiği zaman kendisi uzun uzun anlatılır, karısına azıcık değinilir, metresinin ise adı bile anılmaz. Bana kalırsa, metressiz bir Fransız, kulüpsüz bir İngiliz'e benzer... Fakat, Tanrı beni genellemeler yapılsın korusun. Benim değindiğim toplumlar yalnızca belli başlı şehir toplumları. Ama taşra kızlarının şg çekingen görünüşleri altında şehirlilere taş çıkarttıkları çok söylenir.

Açık olan durum şu: Fransızların aşk tutkusu bir yanda bu kadar güçlüyken, öbür yanda çocuklarını aile geleneklerine saygılı yetiştirmeye çalışmaları, Fransa'yı, karışık hayat sürmesi kolay, fakat basit hayat sürmesi zor bir ülke durumuna getirmektedir. Bizde karışıklıklar, gözle bile görülebilen şeylerdir. Çocuksuzluk, boşanma kararsızlıklarını azaltır. 4 6 İqy tutkularla ilgili bir suç işlemek için biz onlardan çok daha cesaretsizizdir.

İngiliz bu konularda, «Bu Ğ ƒ%...mÊſu Çē ı Ê Ő ēbı kuralına göre davranır. Bozulduğu zaman bile hep bu

(1) Burada dikkat edilecek nokta, polislerin davranışı Paris'te ve Londra'da birbirinden ne kadar değişik olursa olsun, etki bakımından aynı oluşudur. Her iki durumda da adam toz olur!

kurala uyar. (Bunun da gülünecek hiç bir yanı yoktur.) Maçta yenildiği zaman olduğu gibi, karısından ayrılırken de centilmence davranması gerekmektedir. Eğer oyunda kaybetmeye dayanamadığını gösterir de kalkıp diyelim ki, rakibini öldürürse, hemen ona böyle şöyle'n yapılması gerektiği söylenir. Mahkemenin kendisine yumuşak davranmasını beklemeye hakkı yoktur. Manş'ın öbür yanında, olsa, jüri ayağa kalkıp onu kutlardı. Burada ise «Sayın Bayım,» diye başlayıp, «Saygılarımızla,» diye biten bir mektupla kendisine yazık ki asılacağı bildirilir, o kadar!

Fransa'da kadınların, hukuk bakımından hiç bir hakkı olmamasına rağmen, her şey kadınlar için ve kadınlarca yapılmaktadır. Bütün önemli kelimelerin baş nua 1b, edatı bulunur... Yani bu kelimeler dişi cinstendirler.

İngiltere'de kadınlar hukuk bakımından bütün haklara sahiptirler, fakat hiç bir şey kadınlar için özel olarak ayarlanmaz. Erkekler bile ayarlanmaz! Evet, 'gemi' kelimesinin dişi cinsten olduğu kabul edilir ama, onun dışında her yerde erkek cinsi egemendir. Bir kadına yapılabilecek en büyük kompliman «mert bir arkadaş» olduğunu söylemektir.

Ursula için de hep böyle söylerlerdi. Meltenham'ın onu nasıl yetiştirip erkekleştirdiğini gördük. İngiltere'de bütün şartlar, kadınlığa ka r 1 olan bu büyük akıma uygundur. Yeniyetme yaşlarında yaptırılan ağır sporlar, kadınların yumuşaklığını almaktadır.¹

(1) 'Dişi' kelimesi İngiltere'de 'kadın' kelimesinden daha az kullanılmakla birlikte, aşağılayıcı bir anlamı yoktur.

İş bununla bitmeyip, kulüpler de elinden koca-
ı ı %ı)0 2ıı Sonra okullar çıkar, çocuklarını ondan
uzaklaştırır. Konfeksiyon elbiseler çekiciliğini yok
eder.

ı %! =ı ı%Ä_Ğ ä || [ı onun en büyük zaferidir.
Fransız ! º_ı ıdızı grilere, ô-z, pıı büründüğü sıralar-
_a, İngiliz kadını neşe içinde erkeklerden Ä@ä [ı al-
maya girer. Artık bütün baskılar kalkmıştır. Okul
üniforması ilkbaharını gölgelemiş olduğu için, o r º
ııÈç; Ü;Đ.ı d;Üa sonraki ‘aşl rdıı g%ò || cçı b òlˆı.
Başına çiçekli bir şapka giyer, sırtına bebe mavisini
ya da ô%oô# g ıı pembesi elbiseler geçirir. Eşit hakla-
rını artık iyice kabul ettirmiş olduğu için, erkek ııı
bi hareket etmeye _ıı b%şlam ı =ıĐ. Erkek gibi ku-
lûbe gider, politikaya atılır, kadınlığı baskın ää!%ôı ıı
bir derneğe başkan bile seçilir.

Ursula bu onurlara ulaşamadı. Fakat ona bun-
lardan _%×%ıı _%ıı şatafatlısı kısıtlanmış!

S÷2ı gün S3Δô%ıı i %ıı engel bir seksene yüksel-
tilmiş, ııCŞ#'%ıı _%ıı % =āıı bir DU#h=ıı ,T%ıı =E ııô" S /' ıı
= _ıı diretti.

Şimdi aşktan ve kadınlardan söz ederken hayvanlara
dönmek yersiz gibi görünüyor ama, İngiltere'nin «Seni se-
viorum,» sözünün ülkesi olmaktan çok, «Beni sev, köpe-
ğimi de sev,» sözünün ülkesi olduğu besbelli.

Fransızlar, at etinden başlayıp çeşit çeşit hayvanların
etini yemelerine rağmen, birbirlerini «Benim minik ke-
dim,» ya da «Benim şeker pilicim,» diye çağırma fırsatını
hiç kaçırmazlar.

Oysa İngilizler, böyle kelimeleri ağızlarına almadıkla-
rı gibi, çocuklarının yaramazlık yaptıklarında askerî ceza-
lar verir, onların yerine sevecenlik duygularını kedilere,

Bahadır Sahip atlamak istemedi ve engelin duvarına göğsüyle çarptı. Engel yıkılacağına, acı bir kaza oldu.

Gerçek bir trajediydi bu! Ursula kendinden geçmiş halde İngiliz hastanesine kaldırılırken, Bahadır Sahip de tüfikle vurulmuştu.

Bu iki kurban da şimdi Hint topraklarında yatmaktadır.

köpeklerle yöneltirler. Bir fener bekçisi ‹öbetteyke› düşüp ayağını kırarsa, kimsenin umrunda olmaz. Fakat, geçenlerde Londra'da olduğu gibi Judy adlı bir fox Terrier köpeği hastalansa, bütün şehir halkının gözleri sulanır, ve radyo bültenleri hayvanın sağlık U*B|N|İg g vermeye başlar. Abbé Pierre orada olsa, Fransa'dakinden çok para toplayabilir miydi, pek sanmıyorum. Ama sahipsiz kedilere bir yuva açmak için para toplamaya kalkışsaydı, o zaman tabii ki çok daha fazlasını toplayabilirdi. İngiltere'de kör bir dilenci, elinde üzgün bir köpek varsa, her zamankinin iki katı para toplayabilir. Benden söylemesi. Eğer ellerinden gelirse, profesyonel dilenciler tersini ileri sürsünler bakalım! Hiç de sanmıyorum. Hele elindeki köpek de körse... O zaman artık, topladığı paralar ona ömrünce yeteceğinden, emekliye ayrılmayı düşünmeye başlayabilir.

SEVGİLİ GELENEKSEL DÜŞMAN

URSULA'dan sonra, hayatımın tek püf oğlumdur.

İlk ortaya çıkan, ad koyma problemi oldu. Ben, Marmaduke kwy÷ak istiyordum. Soyağacının son dalında küçük bir itelemeyle büyük ÂíBı " >Év w⁷ bağlanmayı becerebilen Thompson ailesi⁴ ta TN³ıı, Uı⁵ beri en büyük oğ¹llarına bu adı koyarlardı¹⁰ | ÜÉ²ı^a olsa asla karşı koymazdı. Fakat oğlumu bana, Hđw[^] - sız olın ikinci karımın doğurması x É = É⁴ Đ ı p Ê[~] düşündüğüm adı söyleyince, Martine bir kahkaha patlattı. Aslında, Marmaduke adı onu her Éhı - v İ ı⁷ dürürdü. Ona, Dundee marmelatlarını hatırlatıyor-
muş.

«Nesi var bilmiyordum.. Ciddî değış sanki,» dedi.

Oysa bana sorarsanız asıl ciddî olmayan, Hindistan Birliğinde hizmet etmiş emekli bir Binbaşı'ya «Doukie» diye ad takmaktı. Martine, tipik ÉÜ Fransız kadını olduğu için yoktan bir elbise yaratabildiğı gi-

Böyle bir durumda ortak şartları nasıl sağlaya-
bilirdik^µ

Bir an için, bu sorunun karşılığını Bayan ffyf-
fth'in kişiliğinde bulduğumu sandım^ı

Çocuk ilkönce Fransa'da, bir İngiliz mürebbiye-
le büyütülmeliydi. Ben bunu ortaya atınca Martine'in
bütün Breton akrabaları yaygarayı bastılar. Kendi-
si de bu sunî üvey anne fikri üzerinde epey düşündü.
Bazı dostları, «Çocuk büyütmen Â J İngiliz müreb-
biyelerinin üstüne yoktur,» diye beni desteklerken,
bazıları da, «Evet, iyi, hoş ama... Çocuğu R ğ o pek
göremeyeceksin!» diyorlardı^ı

Sonunda Martine razı oldu.

Şimdi buraya, «Bayan ffytfh sahneye girdi,» di-
şî yazsam hiç de gereği dile getirmiş olmam.

Kuzey denizinden gelen bir buzul rüzgârı A ğ ~
evi sardı demek daha doğru olur. Köşeli mor suratı
mezar taşı gibi koca dişleri, ak deri kaplı nemiklÂ el-
leriyle Bayan ffyfğh' katılığın modeli, geleneksel düş-
manın canlı temsilcisi, Mari Stuart'ın ölüm emrini ve-
eâJ Kraliçe Elizabeth, günahları lânetleyen Kraliçe
Viktorya^al esirlerin üzerine oturmuş altın miğferli İn-
giltere_ydi sanki! Fransa'nın sol üst yönde ilk n-1
şusu olan bu devletin temsilcisi bizim evde bir üs kur-
muştu. Tam bir savaş hali yoktu ama, seferberlik ilân
edilmişti. Kaşla göz arasında durum daha da gergin-
leşti. Aşçı Florine o canavara çorba yapmbyacağını

mik, çocuksu karakterini gösteren sözlerini anlatır. Ya-
şına göre ileri bir şey söylemişse, Fransız baba gibi bun-
dan gurur duymaz.

(1) Büyük harfle yazılmayışının sebebi ileride açıklanacaktır.

belirtirken, Clarissa da, açlıktan ölse odasına yemek gitmeyeceğini açıklıyordu.

Bayan ffyth'i Hindistan'dan tanıyordum. İngiltere'de çeşitli çocuk bakımevlerinde aldığı görevleri başarıyla yapıp bitirdikten sonra, İngiliz hayranı bi-
 ĩ [K]v dalgın, kavruk, biraz da kambur oğlunun eğitimi için onu Hindistan'a getirtmişti. Bn. ffyth, bu doğulu çocuğun kürek kemikleri arasına bir çubuk yerleştirip onu durmadan sağlık yürüyüşlerine çıkararak eğitmişti. (Derin soluk al... Başını dik tut... Bir ki.. Bir ki.) Çocuk, Kraliçe'nin muhafız askerlerinden biri gibi yürümeye alışmıştı. Kollarını da hızla bir öne bir arkaya sallar dururdu. Sonunda kadın gerçekten inanılmaz bir yaratık yaptı onu. 7 Hindistan'dan ayrıldığı zaman çocuk hâlâ Ğintliydi tabii, ama hiç olmazsa sırtı düzelmişti. Güzel bir kızın gözlerini çiçeklere benzetmek artık aklına bile gelmiyordu. Hayal dünyası yıkılmıştı. Siva'nın muson yağmurlarını, İngiliz empermeabl'larını denemek için yarattığına inanmaya başlamıştı.

En önce, konuşma biçimi üzerinde acı savaşlar oldu. Tam kan 'İngiliz olmayan bir çocuk için Beauchamp kelimesinin «Biçim» ve Leicester'ın da «Lest'r» olarak söylenebileceğine inanmak biraz güçtür. Fakat Bayan ffyfth'in adını evin içinde, çocuktan başlayıp yukarıya doğru, hiç bir kul söyleyemiyordu. Bu ışığı çıkarmak, İngilizler için bile pek zordu. Kendisi yalnızca adının söylenişi üzerinde koca bir kurs açabileceğini ileri sürerdi. Doğru söylenmesine de pek can ve yürekten bağlıydı.

Ortaçağdan kalma köklü ailelerden pek azı, adlarındaki çift porsiyon küçük ff'leri koruyabilmişler-

dir.¹ İnsan ancak bin yıl çalışmayla bu işe dilini alıştıracaktır aslında. Fransızlar bunu söylerken kesinlikle takılır ve pek de bozulurlar. İhtiyar Florine, bu kadar 'f'yi boşuna harcamanın gereksiz olduğunu, bir tane ile de pekâlâ yetinilebileceğini söylüyordu. «İngiliz buradan ff...'layacağı gün isterse dört tane 'f' takсын da daha çabuk toz olsun!» deyip duruyordu.

Yavaş yavaş kendini tutamamaya başlayan Mar-F9Ĝmş RĂş d s almak için kadına Broglie, Maupéou, hatta Trémouille bile sunmay& kalkıştı ama kadının savaşçı Welsh çenesi, Fransız soyluluğunu çiğnemedi yuttu. Bu da geleneksel düşmanın işaretiydi.

Gerilim, zamanla daha da arttı. Martine bazı dostlarının haklı olduğunu anlamıştı artık. Saat yediden sonra, mesele çıkarmadan oğlunu görmesine imkân yoktu. Kurallara kayıtsız şartsız uyulması gerekiyordu. B;y^m n ffytfh, çocuğu bildiği gibi giydire-d+êl yatıraca k, kaldıracaktı. Yoksa hiç , 0İ sorumluluk kabul etmiyordu. İngiliz kuralı!

Martine bir süre daha dayanmaya * f l u l u p J ü n T ü (

(1) Binbaşı ffoulkes'lerden, ffordes'lerden, ffrangcon - Davies'lerden ve öteki eski ailelerden söz etmek istiyor. Bu aileler bildiğimiz gibi bu ff'lerden, daha büyük bir 'ffors' kazanmaktadırlar. Böyle olduğu için de bu özelliklerini pek büyük bir kıskançlıkla korumaktadırlar. Bayan ffyth'in de hiç evlenmemesinin sebebi, kişiliğini değil adını korumak için olacak. Yirmi yaşına geldiği zaman Metrhylyd llynfartha'ya âşık olmuştu. Oysa ailelerinden o zamana kadar hiç bir genç kız, adı çift f'le başlamayan biriyle evlenmiş de 0İPi. P⁸ 0b ' 0İ çırpıda çift l'ların hiç bir anlamı olmadığını ispatlayıp ona, bu saçmalığa son vermesini söyledi. Bayan ffytfh de bu yüzden bekâr kaldı. (Binbaşının notu.)

Fakat bu onun karakterine aykırıydı. Zihni hep gerilere kaymaya başlamıştı. O güne kadar Sakson'ların mı yoksa Norman'ların mı önce krallık yaptığını bilmezdi bile. Şimdi apansız, İngiliz kraliyet sülâlelerini doludizgin dolaşmaya, Aslan Yürekli Richard'ın diri diri derisini yüzdürdüğü Gourdon'u yüzüme vurmaya başlamıştı. Sanki Plantagenet'ler üzerinde doktora tezini yeni bitirmiş bir öğrenciydi şu sıra! 7 anlar geldiğinde benden nefret ediyordu.

«Sen anlayamazsın...» diyordu; «Çünkü İngilizsin bir kere... Her şeyden önce İngilizsin!»

Ben böyle küçücük şeylerden alınacak kişilerden değilim. Bir Fransız karşıma geçip de bana; «Size açık söyleyeyim. Ailemde, İngilizler hiç bir zaman sevilmemiştir...» dediği zaman, sözünün sonunu kesinlikle, «Fakat sizi gerçekten çok seviyoruz,» diye bağlayacağını bilirim. Fransıza göre, her İngilizin $\text{A}^\circ\text{A}\text{L}\text{D}\text{I}$ iki kişi gizlidir. İyi olanı $\text{'a n i } \hat{w} \text{ } \hat{\eta} \text{C d}\hat{\text{D}}$; Cambridge İngilizi), bir de kötü olanı (Foshoda İngilizi). Bu, Fransızın o andaki duygularına bağlıdır. Aslın $\text{W}\hat{\text{E}}$ Fransa'nın gerçek düşmanının Almanya olduğu $\text{R } \text{a l}$ bilmeyen yoktur. Fakat Fransızlar $\text{i l l } \hat{u} \text{ } \hat{d}^\circ \text{ } \text{I}$ tecrübelerine sadık olarak, geleneksel düşmanlarının İngilizler olduğu inancını babadan oğula geçirir dururlar. Bir bakıma İngiltere gerçekten, Fransa'nın e n kararlı $\text{u p } \hat{u} \text{p } \hat{o} \hat{\phi}$ düşmanıdır $\text{c } \text{a l l}$ Yalnızca barış zamanlarında.

Bn. ffyfth'in, çocuklara tarihi pek garip bir biçimde öğrettiğine de değinmek gerek. Bazen üst kat-taki odada çocuğa Yüz Yıl Savaşlarını anlatışı kulağıma çalınırdı: «**Sonra Kral** = $\text{I l i } \hat{\phi} \text{K i}$ **Edward**, sizin köylülerinizden **Gobin Agache** diye birinin kılavuzlu-

ğunda Somme nehrini geçti ve Crécy adlı bir kasabaya geldi. Orada biraz bekleyip du r u gözden geçirmeye karar verdi...»

Eğ İngiltere Kralı gerçekten bekledi. Bekleyince de, karşıdan Fransız şövalyelerinin gelmekte olduğunu gördü. Bundan sonra ünlü yüz yıllık hikâye başladı. Tahta yaylarını taşıyarak çabuk çabuk hareket eden İngiliz okçuları ile zırhlarının içinde oklara karşı saldırıya kalkan Fransız şövalyeleri birbirine girdiler. Fransızların yağmurdan yana hiç şansları yoktu.. Yazıklar olsun! Fakat Bn. ffyfth sonunda, Fransızların kötü yönetildiğini, çelik miğferlerinin altında boşuna bunaldıklarını, savaş metotlarının o zaman bile modası geçmiş metotlar olduğunu sözlerine eklemeyi unutmuyordu.

Bazen kış akşamları güneş battıktan sonra düşünürüm. Yüz Yıl Savaşları ve Crécy, Poitiers, Agincourt gibi, Dorsetshire'daki ilkokulumdan kulağımda kalan adlar bana, İngiliz zaferlerinin çığlıkları gibi "Uğış" Oysa, yirmi ı 3 ötede bir Normandiya lisesinde aynı adlar Fransız kahramanlığının belirtileridir. Güneş battığında elli İngiliz öğrenci, damarlarında Kara Prens'in kanını duyarak gururlanırken, elli gururlu Fransız öğrencisi de İyi (fakat tedbirsiz) John'un esir olarak İngiltere'ye götürülüşüne içleniyorlardı her halde. Gerçekten pek yazık...

Bu arada Bn. ffyfth, marşlar söyleyerek tarih sayfalarını dolaşmasını sürdürüyordu. Büyücü diye yakılan Jean d'Arc'a acı-maktaydı... Fakat onu mahkûm eden jürinin Fransızlardan kurulu olduğunu, ve Karl VII. Charles'ın da kıza yardım etmek için par-

mağını bile kıpırdatmadığını söylemeyi unutmuyordu. Bu hızla anlatırken Napolyon'a gelmesi de gecikmedi tabii. Trafalgar'la Waterloo'yu hatırlatmanın gereği bile yok. Wellington, Napolyon'u, daha Vimiero'da yenmişti. En sonunda komik şapkalı küçük adam hiç bir zaman İngiltere'ye ayak basma hayallerini gerçekleştirmedi. Neden göçüp gitmişti. Çünkü arada... Deniz... Ve... En önemlisi... İn... İngi... İngiliz doğanması vardı, yavrucuğum...

Napolyon Bellefleur gemisiyle Saint Helene'e götürülürken İngiltere'yi ancak bir kaç dakika uzakta görebildi; fakat... «**Kara ayak basmasına izin verilmedi**»

Aslında, olur olmaz kimsenin ayak basmasına izin verilemez, değil mi? Napolyon ne kadar Napolyonik olursa olsun, yine de İngiliz kurallarına uymak zorundaydı. Buna Marc'ın bütünüyle inandığını sanmıyorum. Ben, Napolyon'un üzgünlüğünün sebebini bir türlü anlayamıyordu. Çocuğun beyninde ne mene bir dünya savaşının yer almakta olduğunun farkında bile değildi. Onun minicik benliğinde hem birazcık Wellington, hem de birazcık Napolyon bulunduğunu (ve her şeye rağmen dayanılmaz bir çekiciliği olan komik şapkalı küçük adama doğru da bir eğilim duyduğunu) bilemiyordu. Marc'ın zihninde Grouchy, Waterloo savaşına tam vaktinde yetişiyordu. Ben, Napolyon ise o sırada Napolyon'u Saint Helene'e postalamıştı bile.

Ben, Napolyon'un saltanatı iki ay sürdü. Sona doğru yersiz istekleri ve sabahın erken saatlerinde kesinlikle içeceği çayıyla cıldırttığı üçüncü aşçı ve altıncı hizmetçiye zaferanına istladı.

Junün birinde FÜN' ط & ÇPü ٦k"ü&eşerinde düzel-
ط' ēšü ā : Af ط b' u٥ & q' i ü olduğunu (be' C' de alerji)
ňark ederek oradan ayrılırken, Marc' gerçək bir
b ö : ' : 4 ę : ٦C' ٦ R: elinden gelen çabayı harcamı

ØlCuğund% , içi r s əpUÊburnu h vad ydı. FaN%t be ı tesli^ ş b . rağını çekt.ğim R A ş     ş ffyfth ile aş- çılar arasında \$i)ı se 8e y Zm %ş  3o# C ı N%'8 J   tım), bana f rlattı ş     * %     asla unu 8 y%Qa J8. Ah... Bn. ffyf h, o u ursuz bakı  beni mezarımda bi- le tedirgin edecek!

Marc'R ş beyn"nde Bn. ffyfth' e fethedilen \$>'6   le) ş JA  A saU%şJyl  ge)i verilmi  Ø'C t ı SaT% ş ba ladı-  ı ' \$:    lumu'  Fngi'tere'de d d ldeydi.           Shropshire'da devam etmesine karar verdik.

 ocuk Fransa'ya d>nd[   zaman, b t n yle de-    mi ti. Ba ınd ki keZi, gri Z ,O O & ş 'NQ"U )     z   Z omeabl'ıyla tıpatıp bir  ngiliz ol u tu. Orada d n- yanın yuvarlak oldu unu,  zerinde Fngiltere'nin     Sahara adında bir %um  6_6         bulundu unu, bu- ranın Fransızlar   bırakıldı ın , onların da r  lar yılı  r ya bir de^ir yolu r Z,  ^ %       s z edip kendile- rini oyaladıkları nı >  :   A     D nyada imrenilecek    ylerin en ba ta gelenini    giltere'nin co raf  duru- mu oldu unu, bu _u)u ^ u   onu d[   nlarından koru- du unu da artık biliy rd . Fransızların, her ne kadar  ok yanlı, tarımcı      Z ili olsal o da, hi  bir za  a   iyi gemiler . Z ^  Nj   bilmediklerini, >   ()'    _'   hi  olmazsa bir kere Lock's ma azasından bir  apka    maya      arak centilmene benzemek i in  ''H   _    geleni yap alar n  '   en & &         nsız oldu-  unu artık iyice kafasına yerle irmi ti. Esnek de - ne i kullanmaktan hi    ki ^ey n c   e%Y    to adı d   nmeden  aklatan sınıf   [  ssili %   beyleri   y>ne a z in  , Q          '   %N    in ilk  artın homur- danmadan dayak yiyebilmek  'du unu da > re   k- r  gem N   mi vi.

B ' , P " pş ıYäcG& ş "Yş NZ ^ "%DžH ş t'40 ú y ş BPİş
 Θ À #1)OÜş ;5#&_c cş ENÀj ÂD"ş T T6A ^ 6Tbş Y" " ş E"Đ" "ÄĖş
 ¥H&ş ¥Z\$ "I" pş h ¢Y W: ş İ ¢ ,)%ş Lj" /P bş È "bΘş#"1N_Ėă
 tş Ē İ%ş "#P Dş ş#"u>T"ş #N ú VOFİİş

ÖPLş t' Ē, ş ħ ¥ LWş B À@bş *Pİş ĀĀ J6wş ¥%&İc— ş Eş Ÿ#PĖş
 wđ"Đc ũÖc~ #, Oŭă ` %PĐ ĩ_aß ş ± KO(I"ş /oKİ" " ş #p_P Fş
 İ "Äy"Gş /" / "Lş E" vP_P Pş ħ&TĒL" ş āT6ş @"/&Lş *FÖş O" \$ P@PŲ
 0 ş Ā ĒN Pxş I4 ^ /6)ş *&'Zş ¥, İWş Pjş P` ş #"Āş Lj"LŲ
 T"ş %ş Pyş ş , ş Ɔ" |EWTş %ĀT"ş xN "ş ĩ #WLş OPİ \$ "ěş x¥L& Ā
 R¼ % 5ā)_ş)ş Ø Á` K)' L6 ş " P, # "ş G z ş ' I ş
 P "ş R>, #P/, Ā ş %WAOŭu)ěş Ā Q>Đ, "Ā"İ P ş PL% y È SPYş # %
 9. Ø r , Ĥş, PĐ Ā"ş, \$ " " % "xPş Lj", \$ "%Y"ş y¥ş ş : %/İzş BPİş
 60Z"İPTş [WZş, 6v6 6ş N_ĀŲ İPş Ā OP PxY"İřş %ĀP%", Dž"ş Ć#
 O45Ēĥş, "ş "ş % # ş w/Dž ş Өbco İö ş ¥YŲş T' İbş K 4 Oa ş Ø0 tş
 # "ş BPŲ ĐPĤ_Pş ş ōLĒ Ī6 ş W #6_6 6bş yĭ _%Vş ş EHPx "İP ş
 /% "Lş %6Y6_ă Wş Oö~ " Nū ^ "%ş PÖP ş y4Gş Lj āPş ş mY #6% ~đİ
 6ş "x*"Ā " ε, ş

Ɖ=өŋwş Wrş s4 ·a10`De ;" "L̄F&,"İŲ ş % "Đ0 \$ Ĥş ĩ"TP Ā ğş
 y"LjPĀĖ/Ŋ # " ş Lj"ş t'ş Z4Ė œöş Vx"ĀP "ş yPhP İ ş ė Ÿ" P ş : "%
 / *6 I ş &/_ Hş xŚ [Ŭş yŲĐ&ĠP ş *ĤY thş ÀFŬş *VĖV%ş
 BP~ş G ¥/éDž Āş * T% ş ėĖĀş T"j ş I" _PY#PĖş Y Ē E" Lş) ō
 — ş Ā " ş ŸW) Wş ę . ~ ;ş N/, /r¥ & # ħş Èŋ/_ "İ.
 P/ıxş O'ĀŬ ş OPI"ş O" "bş ^ > ", ħ"LPŲ ş jW 6xĐ ş /¥% % Lş İŲ
 # " ^ > Lj ¥Y Āqş PzĒ ş öŞZ 0, L_Ųş X>%ĀP "ş / t'PZş ¥ ş cOĐcĒş
 ^ x"TYPā "ş wWş P "ĀP ş *Vş V ş N \$ VĀY"ŲP Pş «29 Temmuz»
 j ş # ş «4 Eylül» 1Tş /4% % Ā1 ş İ "zöLİNā5"ŲPş X % ş
 4ş Dž Ā>t' "Ā#"ş "Y"Āş 4[ş #&_w &ş k"%ş Pyşş *ŭ ş PāPş b"ş Pş % Ć
 6öL İ NjİŬş

Öæ, VĀş *&ş Ė Oòòðhş şartların ~ /6ĠI ş ¥_c ^ &xş " "
 Ó"NJ"ş #N BĐ~ ş ĀPş *>Y \$ "xş *>ş 1c'w\$ İ NjİĠş Şaşkın hPY Ė:
 Pş, ¥Z p ^ W%ş >yN ş ne ZWt' /6ĀŚş ŋ c İ ş 4 öw ş òĀş T"Ţ
 "ş [WZİ] \$ Ŭ[İ6İş

Martine; «Her halde onu yine sizin gaddar İngiliz okullarınızdan birine göndermek yok,» diye dayattı.

Ben de; «Fakat ne olursa olsun, sizin lânet olan ve Fransız liselerinde kambur zumbur büyümesine de ben izin veremem,» dedim.

Sonunda onu İsviçre'ye, bütün iç ve dış savaşlardan her zaman yağ çıkarmasını pek iyi bilen o bulunmaz küçük ülkeye yolladık.

Ööáæ"ç%¶, Z d# ç *A¿A¶ «Garçon, le jacquet ¶ Nç
 1 %"ç á ç # ç «Perçoit-on un droit ò t péage po u ç Hÿ
verser ce pont?» ¶Ö&ç%Жк'VáVçE"y \$ "%ç¶ly¶ ç Z ' çöde-
 A>"¶ç n ú b ð ç ENëÑç √ "áÑn " ' "ç *¶ ENç d ġ Šcġi\$1 "k"2ç
 "BE' "0AAL ^ Ñ0,'eç = ' ç αK0VBĐ"ç ë&çdeyimlerin r Ŷ T¶
 O ; #&_& ç Ñ %°Lç ", ^ Ñ j ¥ { & ^ Ċ ç ħ ^ ç *&ç %A, *6pç iste-
 yen eĬ{ç E"Šy"%ç ^ ,hŶ"ç ¶áAç ëÑç '¶¶[, ç õ , \$ r ç her
 `W\$ ç Ċ xġçO α&_w ^ &ç # çBHÁ " ^ "%çÑK,a'Ĭ\$ç¶ç

—

Böyle «**tireboutons**»¹ „tirbuton“ ya da «**Harengs bouffis**»², bufi gibi, tam gerektiğinde yerleştirilmesi güç kelimeler veren kitaplar bir ara öyle zoruma gitti ki, saygıdeğer vatandaşlar, gibi tembelleşip Fransızca'yı hiç konuşmamayı ya da kötü konuşup Fransızların bozuk İngilizceleriyle kasıla kasıla yardıma gelmelerine fırsat vermeyi bile denemek üzereydim. Fransızların böyle lise İngilizceleriyle «zi dinır iz reydi,»³ diye yardıma gelmeleri, yalnızca sizin derdinizi anlatamamanızla kalmayıp başkalarının da ne dediğini anlamamanıza yarayacaktır ancak⁴

Bir İngiliz vatandaşı için üçüncü bir yol daha vardır. Fransızcaya doğrudan doğruya saldırmayıp Kanada'da ya da Belçika'da bir süre yaşayarak dil bilginizi geliştirmeniz. Bu imkânları size bir savaş, ya da devlet görevleri sağlayabilir. Fakat bu sistemin tehlikelerini de göz önüne sermem gerekir.

Saf Fransızca'yı dünya yüzünde konuşan pek ülke olmalarıyla gururlanan Kanada'ya ben çok güvenmişim. Montaigne'in Fransızcasını konuşurlarmış!.. Vatandaşlarıma, bu söze inanıp da bir ayak-kabıcıdan bir çift $\sim \text{t} \uparrow \text{B} \downarrow \text{x} \text{Å} \text{Ç} \downarrow$ isteğelerini salık vermem. Taksi ararken $\sim \text{t} \text{ö} \text{B} \text{İ} \cdot \text{x}$ demek de bir şey ifade etmez.

Belçika denemesine gelince... Ben orada Fransa'ya gelmeden önce bulunduğum için, durum daha da tehlikeli oldu. Sonunda buraya adımımı atıp kendi,

(1) Potin bağlayıcı.

(2) Şişe geçirilmiş ringo balığı.

(3) Yemek hazır.

(R') Ayakkabı sayısı.

(5) Savaş ya da yarış arabası.

me ev bulmak üzere bir tellala uğradığımda, «Dört yer» ıı bir ev aradığımı söylediğim zaman, adamın yüzündeki alaycı ifadeyi asla unutmayacağım.

«Lokomotif'e dönük mü olsun?» diye sordu. O zaman yeni bir memlekete geldiğimi ve dikkatli olmam gerektiğini fark ettim.

Hiç şüphe yok ki, Fransızca'yı doğru öğrenmek istiyorsanız Fransa'da öğrenmeniz gerekir. Ben Fransız bir kadınla evlendiğim için, onun kullandığı kelimeleri paylaşmaya çalıştım. Ama işler gittikçe daha çok ç_tallastı. Ardennes'lerin 8 uzöyinde konuşulan Fransızcanın, güneyindekine benzemediğini aslında bilirdim. Fakat Somme'un kuzeyindeki Fransızcanın başka, Loire'in güneyindekinin daha başka, Ma_sif Central'in doğusundakinin çok başka olup kabir hesapla elli beş çeşit Fransızca daha konuşulduğunu; yani Fransa'da kimin Fransızca konuştuğunun hiç belli olmadığını da çabucak öğrendim. Lyonlular, Marsilyalılarla; Bordeauxlular, Lillelilerle ya da Landeshlılarla; Nicöliler, Toulouselularla alay ederken, Parisliler bütün t̄alılara, bütün taşralılar da Paışlilere gülüp durmaktadır.

Fransızcamı ilerletmekte inat etmiştim bir kere. Onun için bir Fransa turuna çıkmaya karar verdim.

Uzmanlar bana en iyi dilin Youraine'de konuşulduğunu söylemişlerdi. Ben de bir Touraine tedavisine başlamayı düşündüm. Paris'e döndüğümde kırmızı üstüne mavi mermer damarlı cildim, içtiğim Vouvray'lerden, daha da renklenmişti. Çağrıldığım il, ziyafette, içtiğimiz bourgueil'in çok «gouleyant» oldu-

(1) Fransızlar oda derken, Belçikalılar yer demektedir.

ğunu, yani boğazdan aşağıya lok yumuşak kaydığını dile getirmeye çalıştığım zaman bana tam kafadan sakatmışım gibi baétılar^a Aynı gece, adı geçen bourgueil'in etkisiyle Martine'e kompliman yapmaya çalış-
 ıó ve ne kadar ameugnounante¹ olduğunu söyledim. Böyle zengin bir iltifat, emekli bir İngiliz Binbaşısı için ge^uekten çok kahramanca bir çıkıştı. Ama o teşekkür e^une bana garip garip baktı ve;

«Rahatsız mısın?» diye sordu.

Her şeye rağmen Fransızcamı ilerke^ume e^u F^u çok kesindi. Yolculuklarımı sürdürdüm. İçten gelen ölçülü duygularıma uyarak, önce savaş sırasında ta-
 A^uğım Tiberghien'leri ziyaret etmek üzere Roubaix'-
 ye g^uttim^a

t^u Tiberghien beni karşıladı ve «Oturunuz» di-
 yeceği yerde, «Koyulunuz,» dedi.

ı^u İ^u ne demek istediğini hiç anlamadım. Fakat adamcağız eliyle iskemleyi göstererek bir kere daha «Koyulunuz,» diye tekrarlayınca, kendimi iskemlenin üzerine koyuverdim.

Bir süre sonra Marsilya'ya geldiğimde Bay Pappalardo'nun beni görür görmez, «Yine buyurun u^u sevgili Bin^u aş^p Tompessonne,» demesi üzerine, 'u^u e^u oturmaya davet e^yıldığımı hemen anladım ve iskem-
 leye buyurdum.

Fransız dili, boylam dairelerine göre değişmek-
 ı^uö^uı^uç Yine de, Fransızların çoğu birbirini anlayabil^aı
 mektedirler. Ama sözgelişi, Basque'dan biri ille de kendi bölgesinin lehçesini konuşmaya karar verirse,

(1) Minyon kelimesinin 'çekici' anlamı üzerine kurulmuş bir deyim.

(ki karşılarında bir Parisli ya da bir yabancı bulunmaya görsün, bu lehçeyi konuşmazlarsa çatlarlar,) o zaman kendinizi gerçek bir sisin ortasında buldunuz demektir. Sonra bir süre Bordeaux'da kalıp da çamaşırlarımın ütülenmek üzere Lisseuse'e gittiğini öğrendiğimde, artık Paris'e, Martine'in yanına dönmeyi iyice özlemiş olduğumu fark ettim. Burası, kuşkusuz daha rahattı.

Şimdi Parisliler Fransızca konuşmasını biliyorlar mı, yoksa bilmiyorlar mı? Daninos'lara gittiğimde, küçük oğullarının kız kardeşine: «Bu kadar *Ê Ç* değilsin» (yani muktedir) dediğini duymuşluğum çoktur. Bazen de ikisi bana bakarak fısıldaşırlar (beni iyiden iyiye sağır sanıyorlar anlaşılan); «Bıyığı-nı gördün mü? Acaip bir kürk! Ya emperi? Çok kral!» Bu dilin **Montesq** (özür dilerim, Montesquieu) tarafından da kullanıldığına inanmak benim için oldukça güç doğrusu.

'Böyle giderse Fransa acaba elli yıl içinde kelimelerinin yarısını büsbütün kaybetmiş olur mu,' diye düşünmeden edemiyor insan. Bu «müthiş» olur ama, onlar bunu da kıvırmaya **muk'**lar.

Şimdi, yetişkin Parislilere dönelim. Onların konuşması İngilizlerce hemen hemen anlaşılabilir bir konuşmayken, onlar ille de anlaşılamasın diye cümlelerinin orasına burasına Anglo - Saxon deyimleri serpiştirirler. Bu deyimler Fransızlar için doğru olabilir ama, İngilizler için kesinlikle yanlıştır.¹

{1} Binbaşı, sözgelişi, «footing» gibi deyimlerden söz ediyor. Bu kelime Fransızlar için 'yürümek' anlamına gelebilir ama, İngilizler için hiç bir anlama gelmez. «*S m o k n g*» de İngilizler için sigara içimini ifade eder; resmî bir elbise-

Geçen gün bir yemek salonunda, ağızlığın ucundan kıvrıla kıvrıla duman gibi tütüyormuş sanı-
sını veren bir hanımın, yanında durup başını duman
yığınının içine u atan beye şöyle söylediğini duydum:

«Geçen gece LKndra'da Heimarquet Ciateur'-
ın galasına çağrılıydım. Doğrusu auquai'di! (yani
okey)... Fakat Cuma gecesi burada yapılan galada
seyirci grubu çok berbattı. Bir grup 'plouk'dan baş-
ka kimseler yoktu.»

Plouk? Plouc? Plou/ue? Burada, Larousse da
içinde olmak üzere mî bir sözlük işe yaramıyKı. Ama,
sanırım önemi olmayan insanlar anlamına geliyor.
Tam öyle olmasa bile, her halde tutulur kişiler değil.

D u anlar içindeki adam (kendine göre) bir şaş-
kınlık ";desiy-le sordu:

▲Jeannot yok mMydu?»

Ü Ů Ů ne Jeannot, ne Mareel ne de Jean. Hiç
kimse yoktu. Berbattı diyorum ya!»

İÇ Jeannot'lar, Marcel'ler, Jean'lar kim? Neden
ZöäE'jx m×□ gün adlarını işitiyoruz? Biri tiyatrK
KvMûiMêb biri tiwatro yazarı, biri de şair. Her üçü de
By'J ölçüde ünlü. Bu hanınla bey, her halde onlar
çok iyi tanıyorlar. Besbelli! Öbür üç milyon Parisli
kadar yakından tanıyorlardır. Paris'te insanları ilk
adlarıyla çağırmak pek modadır. Bir kimse ünün be-

yi değil. Ya Paris'teki İngiliz çayhanelerine ne demeli?
Porte Maillot yakınında bir tanesi geçenlerde şöyle bir
lluey asmıştı: «Beş çayı saat dörtte!» Bunun tersine, İngil-
tere'de «Water - Closet»i sorup da, önce mutfığa, sonra
fuaye'ye, sonra kış bahçesine götürülüp neden sonra tu-
valeti bulan Fransızın dLrLmönü da düşünmek gerek ta-
biî.

lirli bir basamağına !rçsiÖşerişmez, hemen herkes onu ilk adıÎĈ!şçağırmaya başlar.

Burada da Fransızlar, ٱ, Ô'ĈhĈ!||â! ş aÎrĈlma%-tadırlar. On Î)uş ahabpılık edersiniz, jə!ş£!şsize Bay Thompson. -!rl!r£!şYŲ2şd Һ\$ I)%ĐÉ)şN!şd Ğ\$. ě cakları adamın birini ilk adıyla 2 AŲ!Ųōķ V.ş Biz Ųh!ş birkaç saatlık tanışıklığımız olan birine ô92^!çşyüz göz olmaksızın) ilk adıjçe seslenmekten çekinmeyiz; fakat, ĥĈÉĤ = DžŲ! ä!şOlivier'den söz !£!ŜÎ! ş 'Larry' £!İ Ų!İ^! ş 2!kŲniriz.. Onunla dost olsak bile...

Bütün ayrıntıların j İŲBşv³|| şiki ülkenin kibarlarının, tanışmaksızın da olsa, yan yana aynı ęə ã - = DžğrastıAı bir %ŲŲDžş ñ ŌI) ş BDž, «h» ęesĈş konusudur. Dikkatsiz bir yabancı, giĈt!rj'yi +ĈŲ ŌĈÉĈCU!ş v sŲŲş ülke -ij!ş gör!bĈlir. Aslında İngiltere İüzyıllar- n beri ŲŲJş savaşı |j ^ ĖVŲI!Ĉş Ĳ%Ĉj !ş böķV müş durumdadır.

İngiliz kibarlarının en öT!mĈi ŲşŲŲŲşjə ŲT- j ĤĈŲĲş «h» harfĈni £ŲŲŲDžş vΣju!j !ĥĈŲ!%dŲŲŲş BĈr İngiliz, «**Her Highness the Princess of Hannover**»¹ d!yimĈni doğru söyleyebilmek için yirmi yıl -!rs Ō÷Ŝđ!j Ĳş +vĈ!ş İNû!ş alabilir. Bunu ÷UŜ! ! ~ !£!ÂşöĈe l!r bile bilirim. Aş ğı sınıflardan olanlar ise, ö2l!ŜinŲş aĈabĈlm!k ŲĈin, hangi X!ĈĈ\$!£!ş «h» " Ųv ş onu atlar, olmayacak j!Ų!ş ş j bir «h» ŲŲŲŲ yapıstırırlar. ĥözg!Ĉş: «**Anice ouse**»² " !ş bu Ų ij b karşılık «a **hangel.**»³

— Džşsavaş, Fransa'da biraz ikinci plana atılmıştır ama, onun yeŲŲni «e» seslerinin «a»laştırılması almış-

(1) Majesteleri Hannover Prensesi.

(2) Güzel bir ev. 'House' biçiminde yazılır.

(3) Bir melek. Angel biçiminde yazılır.

tır. Daha geçenlerde, İngiliz aksanına özenen bir genç kızın:

«J'ai pris le tha chez la ° əlɔ° c'eta parfa.»¹

dediğini duydum. Martine söylenenin anlamını 808 açıkladı ve bu kibar hanımın Pochet'lerin evinde zevkle çay içmiş olduğunu anlattı. «Parfait»² kelimesi, Ru ülkede yüzlercesi bulunan hayranlık kelimelelerinden yalnızca Râ tanesidir. En çok kullanılanları «Merveyyö... Hî ı ... İ t ...»³ vb.'dir.

Bir moda da, bu sıfatların peşine bir «ne?» takmaktır. «Cest divine 10əf əī Hani yani, «Aksini düşünecek değilsin ya?» anlamını 9 ı gibi bir şey. Hem çok acele söylendiği â ây° sizi de peşinden sürüklüyor ve daha ağzınızdan çıkmamış olan ı H ý çıkmasına da fırsat vermiyor

E peki, Hindistan birliğinden emekli bir binbaşı bütün bu incecik anlam farklarını nasıl kavrasın? Fransızlar bu konuda da, öteki konularda olduğu gibi paradokslara bayılırlar. Bir Picasso tuvalinin ortasında kaybolmuş minicik cüce için, «Ne gösterişli!» derler de, Eyfel kulesinden söz ederken «Ne olursa olsun, pek cici, pek şeker şeydir,» deyiverirler.

Geçen akşam yeni dalga oyunlarından birini sahneye koyan küçük bir tiyatroya gittim. Bunlara ileri oyunlar denmesinin sebebi, anlamını bir süre sonra kavrayabilmenizden olacak. Konuşmalar hep şöyle incilerle süslüydü.

* ı Hı ı ı ı ı «J'ai pris le the chN9 rNı Pochets, c'etait parfait.»

(2) Kusursuz.

(3) Olağanüstü, ilâhî, yüce.

‘ b ı ı ı Tâ` م٥ض٥م mi?»
 ‘ ٥ م٥ bir heksagon.»

Yanıbaşım da oturan hanım, her halde bu tip şeyle yeni karşılaşılıyordu. Dedğim ncilerin her birinde ya hopluyor ya da zavallıyı hıçkırık tutuyordu. Perde arasında onu, bu piyeslerin uzmanlarından bir grubun arasında gördüm. Hepsi «Harikulâde..», «Nefis ve şahane, ne?» deyip duruyorlardı. Demek Descarte'nin ülkesinde, zevki yalnızca belirsizlikte bulan bir grup halk da yaşamaktaymış! O sırada yanımdan biri geçti. Her halde ne idüğü belirsiz 'plouk'un biri olaTak. Hiç bir şey anlamadığından söz ediyordu. Benim yanımda oturmuş olan, ona:

«Peki ama, neden kesinlikle bir şey anlamanız gerekıyor? Ne kadar burjuvasınız!» dedi.

Garip ülke! İşçiler burjuvalara hakaretler yağıdırıyor, entellektüell#r burjuvalarla alay ediyor, soy-lular onlardan nefret ediyor... Fakat yine de burjuvaları en çok yerin dibine batıranlar, böyle çağırılmaya sinirlenen burjuvalar oluyor. İşin en acayip yanı, muslukçusundan soylusuna, kâşifinden, gazetecisine ve yatro oyuncusuna kadar, dünyayı saran sosyal güvenlik akımı içinde bütün ülkenin her gün biraz daha burjuvalaşması!..

Fransa mı? Kendilerinin burjuva olmadığını ispatlamak için durmadan burjuva olanlara çatan bir burjuvalar ülkesi!..

ON BİRİNCİ BÖLÜM

HYŠW İKŞŞY YOLCULUĞA ÇIKARSA

«ü d 3 STADYUMUNU ziyaret edişimi hep hatırlarım. Pitian esrarını hâlâ içinde taşıyan eserin gösterişi için değil, yolculuk grubundan bir Frans ı ettiği söz yüzünden... Adam, gözlerini muhteşem eserin üzerinde biraz kendi, biraz boynundaki Ÿ1p9à makinesi, biraz da Fransa'nın hatırı için gezdirdikten sonra karısına dönüp:

«Sevgilim, burası sana Jean Bouin Stad ı ı hatırlatmıyor mu?» demişti.

Bu garip benzetme bana, dünya üzerinde Fransızlarca söylenmiş bu türlü sayısız sözü hatırlattı. Fransızlar, Havre geçitini Milano'da, Cote d'Azur'ü Florida'da, Vézely'i de Compostella St. James'inde bulmayı başaran bir ulustur. Bir İngiliz, Rio Körfezini ya da Roma'daki St. Pier Kilisesini düşündüğü zaman, aklına yalnızca hıo Ÿ 6 ĩ!b~ Ÿü! St. Pier Kilisesi gelir. Oysa, Fransızın zihni öyle basit zihinlerden olmadığından, bu fırsatı değerlendirip Napoli

Körfeziyle Chartres Katedralini de hatırlamış oladaktırmı

ingilizler yola çıkarken, yanlarına bir yıkanma çantası, bir şemsiye ve bazen de (özellikle eğer Fransa'ya gidiyorlarsa), çay yapmak için bir küçük ispirto ocağı alırlar. Fakat bir gümrük memuru elinden gelip de beyinlerini tarasa, açığa vurulacak hiç bir şey bulamaz. Bay Taupin ise, bazın dış fıççasını unuttur ama, koskoca bir kasa dolusu hazır benzetmelölü her zaman yanındadır. Bugüce kadar hiç bir gümrük memurunun gücü bunu önlemeye yetmemiştir.¹

Bir süre Döğüş Taupin'lerle birlikte Bruges'a gitmiştik. Bay Taupin :

«Hayret edilecek şey!» dedi. «Ne kadar da çok Venediğe benziyor!»

Altı ay sonra gondolümüz Venedik'te Sighę köprüsünün altından geçip Fenice tiy trojuâa doğru yol alırken, Bayan Taupin :

«Ah, Tounet,» diye bağrdı, «Şuraya bak! Tıp-Ê Bugē bğibi değil mi?»

Her zaman pek evcil insanlar olan, yalnızca son zamanlarda turistik iştahları kabarmaya bālayan Taupin'ler bu gibi durumlarda dehşetli hatırlama sa-vaşlarına tutuşurlar. Venedik'te, Bruges'tan; KopenhagE-Āanv È nKF(u# \$ i# cş ı÷Ŧş ede ede, bugün artık 1949'da Büyük Kanal'ı mı, yoksa Zuider Zee'yi mi zi-

(1) Binbaşı, gümrük memurlarının pek yakında düşünceleri okuyabilecek bir makineye sahip olacaklarına inanmaktadır.

üêŋ?Aş (tm.ş old&Âlêr ı ı İŋ İ.rin?ş %êrist)rm+ŋş d&E u İ,
dêdia r.

Öİş% ±R) JF)e İ êİ !ş Ŷ /)Đ# şg(\$ (% (eÊŋş#?şpayı
h)İ /an m 'İŋş Ø&ş%Ū &ş Eñj(.~ (ş Uşe)%ştaşır. Çünkü
kıyaslama daima Fransız (yani tek, ş /(& (Jş \$ EFİÊ,
ğının yararına İ İ' %şyapılmaktadır. K+nd.ş r (n ?% (Ă
±.ĐÊĐş 8ŌF8Đ 8U8'nĂ(Đş p(%ş (\$ Êñş 4 Đş ÁŲ Đ /đh êehş Ă/Ă(%Ă
(rinde de đ4%ş Ă.!(üPŲ (prş Ø g Đş Taupin E.Ftiği H? İ :
(% (ŶPñş.. (~ . π±Ê ?şĐ?0(öşĐ?f(Ăş 4! Đ)≥ş ü (\$ (% (Êş 8ñj(Ō
±ŷñmş U. İ. Ů. Ů. İ. đÊ İ0?+Ê Ê~.ş **Sofrada önüne 'gnocchi
alla romana'** E.Êdiğâ ş l n ş 4ş ĆŞş gem?ği ~^{AE} **la Parisi-
enne**»¹ +. Ê n Ō(ş n |İ yaptığını +8F8Đş g!)ĐŲ) ±şg (ş
N|İ. İ'Ê anl İP_{av} ki, Ōİ/i.Ų&/ΦĂş n (}d n)nd½ mı g4εKfş
Alma meydanında mı g?\$(%ş ü(diğÊ İ i anlayamam.
T şgTaupin'e gelince, 4ş ā ' ΦĂU(±. Êş kollamakta, dur-
madan pırzola peşinde koşmaktadır. Dünyada basit
g?\$(ā (Ōöş İ(âş g(eĂş?ş ĆŞÊ \$ %ş %4 ay#ıı ona göre.

Eski +ŷş dosttan söz (Ă`ş EA+Ăş /Z Ō.ü h ŋş
' Ê İ ŋş#(±bş' ı ?eİ£?ş+.ñjÊ İ ş i /ş%(Ć +ŷİðş
H4 ½~ Ů.طT°Ê ü4 @& &āş (Ă?à%('ñş (ş ş g(m(% e2bñi
Nh (n ?İ(~Êş+ Đ ş İ(ş zaman E ŋpşg?İ\$ÊfFır. Acaba İn-
gilizler ĆŞşözlemi hiç duymadıkları için n Êşbütün ^şĐŌ
êüş)/NŲÊāE?-(fi. Apş×/F(£.% (aŋş g(!şş%4 g@İ ş ü? ?İ(-
bil İ Êfl(rdêr? Belki de...

∨

ı Đ đĂU Đ ŌÊ Đ ş Ğ?ş yiyecekler % rfş/ında bir karşı-
laştırma makinesi haline æ? ?ñşĂ ê /)hş otel Ğ?ş ^üş-
kânlarda da bir öăğ8Ų Ų %İĐ?/Ăş olmaktadır. â üêñş

(1) Parisli gibi.

Taupin'in, kocasını bir kur çevirme aygıtı olarak éş .
lanışı karşısında söyleyecek kelime bulamıyorum. San
Sebastian'da ayakkabı aradığımız bir öğleden sonra-
nın anısını hiç unutmayacağım.

bebekler, İtalya-lar makarnacı, İspanyolla)toreador, Güney Amerikalılar da sürekli yaz tatilcileri. İçinden durmadan, 'İnsan nasıl şıralı olabiliyor?' diye kendi kendine sormaktadır.

İngiliz \$ê, 3Ät : êke-dine pek sormaz... Hiç de, ğilse aynı biçimde sormaz. ı² - : . _v İngilizlerin ve bazı başka kabilelerin yaşadığını artık iyice öğrenmiştir. Dünyanın birbirine karıştığı, Cocos adasında 'π _ . StoQkh3lm'de bile Fransızların yaşadığı \$t zamanda, İngiliz yine İngiliz olarak kalmış ve hiç \$ir şeyle karışmamıştır. Yirmi bir millik bir deniz parçasıyla tarihsel bir gelenek ve kılık ayrılığı, 3nu- adasını her türlü mikroptan uzak tutmaktadır. Kendisi de, heyecana kapılma ihtimali kafıyı üsütme ihtimali kadar az olduğu için, hiç bir değişiklik(d' . 0)4ew ğ+g>|termede-, hareket halinde bir küçük İügil?ere gibi dünya üzHri-de yolculuk ederken, tıpkı yaşadığı z_z gibi, yakında fakat erişilmez bir varlıktır. Bütün bu insanların âdetleriyle pek ilgile-ir - ne komik âdetler, değil mi? - ve onları, özel \$ir görevle Zulus'a gönderilmiş bir adamın uza! bakışları'le se ı eder. g . t'HZ Nj - ' . 2čA . . ğë : Hİt - ë - : . _ . \$. ğ?ü - ùH' û ts ts ü¼ dokunmaya \$'"< çalıştığı olur. Bazen \$ê kişilerin arasında gerçe! aen bir centilmene benzeyenini 6>D@ûQH! σH! D . DiDi) (İ İş zaman da bu adamı - naeıl olêp d . İran- ü oldMğuna şaşmaz da, !HA! Hİİ-giliz olsaydı diye hayıflanır.

Büyülü \$")perde ona dış dünyanın yalnız dolaylı temizlenmiş bir görünüşünü yansıtır. Görünmez bir yağmurluk onu bütün m"kropla)d . - korur. Napoli'ni- gecekonduaları arasından ya da Brahmaputra'nın kalabalığı arasından kılına dokMn& r amış \$"ı

çimde çıkar. Fransız ken i ülkesinin sınırını aşar aşmaz, iki bin yıllık çapkın bir geçmişi olan şehrin temsilcisi olarak Don Juan'lık ününü korumak isteyecektir. Sevmek, sevilmek iste:ecek?ir. "BeB ilkelerin yaymaya çalışan bir iyiliksever kalıbında, yerli semtleri dolaşıp serüvenler aramaya başlayacaktır. İngiliz ise büsbütün kabuğuna çekilir, ya bir çay salonuna ya da İngiliz kulübüne koşar. Bombay'da, Karakas'da, Havana'da, fucerne:de nereden olursa olsun, dört sağlam ayağın üzerine basması şarttır: Beykın, çay, kulüp, viski. Geceleri, Tanrı'nın yardımıyla, bu yabancı ülkede deliksiz bir uyku çeker. En küçük bir kargaşalık çıktığında, İngiliz vatandaşlığının kendisini koruyacağını bilir. Tıpkı eski zamanlarda Romalıları, *civic Britannicussum*¹ durumunun koruduğu gibi... Bunlar cebindeki küçük not defterinin «Polis, şikâyetler» sayfasındaEki şu kelimelerle güven altına alınmıştır: *пк вѣ " .і"β бфѣб в І"х" paltomu... çaldırdım... Tutun, Ol ? İa var!.. Yangın var!ñññ E u G "ööö Beni İngiliz Konsolosluğuna götürün!» Bir an içinde Dışişlerinin, Scotland Yard'ın ve Entelejans Servisin hemen hazır olacağını herkes bilmektedir. Durum daha kötüye giderse ya da adam bir gösteri yürüyüşüne falan sebep olmuşsa, o zaman × 0! İimjı İ öKñl Öç oy P b' adlı geminin Aden'e doğru yaklaşmakta olduğu ve Bay Smith için yardım getirdiği açıklanır.*

Belki Bay Taupin kendi konsoloslarına ve onların güçlerine bu kadar güvenemiyordur. Ben yola çıkarken yanıma evrak almaktan nefret ederim. Fakat

(1) Ben Britanya vatandaşıyım.

o kesinlikle salık mektuplarını alacaktır. Uğraştırıcı ilişkiler sonunda elde edilebilen Dış kâğıtlar, Roved-rego Dükünü, Grenada Alcade'ını ya da 'Ruspolo di Ruspoli Komutanı'nı, Bay Taupin'in keyfî bir yolculuk yapmakta olduğundan haberli kılmaktadır. Bu kişile^{er}, tabii ki pek önemli kişilerdir. Biççok evleri, şatoları, yazlıkları olduğu için de hemen hiç bir zaman yerlerinde bulunmazlar. Ne olursa olsun, sahibini bulsa bile üzerinde hiç bir etki sağlayamayacak olan bu mektup yığını Bay Taupin'i daha mutlu etmektedir. Gün doğmadan neler doğar!

İşte Bay Taupin böyle yolculuk eder. Daha doğrusu, bütün Fransa böyle yolculuk eder. Çünkü Bay Taupin kendi kişiliğinde bütün bir Fransa'yı taşımaktadır. İngiliz'in kendi üstünlüğünden kuşkusu yoktur. Bunu duyurmakla yetinir (bazen de pek biçimsi^{mi} duyurur.) Fransız da, yine kendi memleketinin üstünlüğünden emindir. Kendi kişiliğinde, duyarlı Fransa'yı, şövalye Fransa'yı, özgürlük ülkesi Fransa'yı, Vercingetorix, Christian Dior, Pascal ve Rue de la Paix'nin ülkesini temsil ediyordur. Kendi ülkesindeyken bütün bunlara hiç aldırmayan, detektif romanı almaya gittiğinde bir İngilizin yazdığını bir Fransızın yazdığına tercih eden^{si} bu adam, şimdi Fransa'yı savunmaya başlar. Sanatçılarını, kâşiflerini, bir Haçlı Seferindeki erin inancıyla övmeye girişir. Aslında ona karşı koymak kimin aklına gelir ki? Otel müdürleri, lokanta sahipleri, Paris havasını biraz ciğerleri-

(1) Bay Daninos bana, kendi adıyla yazdığı kitapların ona hiç bir ün sağlamadığını, Binbaşı Thompson'un çevirisiyle daha çabuk üne erdiğini söylemişti.

ne çekebilmek için hep ona doğru yanaşırlar,¹ t ay Taupin de onları kendi sağlam mevkiinde, iyi yürek-lilikle ve geniş gülümsemelerle kabul eder. Lokanta sahipleri:

«Ah Fransa!» derler.

Bay Taupin de:

«Ah!...» der.

Karşısındaki tekrar içini çeker:

«Ah, Paris!».

Bay Taupin yine karşılık verir:

«Ah!...»

Böylece konuşma, 'Ah!'lar arasına sürüp gider. t y, ü dünya eriyip kaybolur. Yalnızca Paris kalır ortada.

Bay Taupin:

«Dünyada eşi yoktur,» der.

İtalyan: «Ben Rue des Chiseaux'da kalmıştım,» diye anlatır.

Bay Taupin yeniden:

«Ah!» diye içini çeker. «Sevgili Rue des Ci-seaux! (Sonradan bu sokağın adını ömründe ilk de-fa işittiğini açıklar ama, bir kere öyle söylemesi şart-tır.)

«La Torre di Aiffel!»²

«Ah! Tur Eifel!»

«Foli Berjer!...»

Dokunaklı bir an! Biraz daha yaramaz bir 'Ah!' çektikten sonra, Bay Taupin lokanta sahibine sinsi ve çapkın bir tavırla göz kırpar. O e y a-na karşılık

(1) Yolculukta her Fransız, Parisli olduğunu söyler.

(2) Eyfel kulesi.

verir. Sonra Bay Taupin cömertlik ve kahramanlıkla sözün sonunu getirir:

«Herkesin iki ülkesi vardır. Bir kendi ülkesi, bir de Fransa...»

Ama, eğer o yabancının bir gün bu sözü ciddiye alırsa da Fransız vatandaşı olmaya kalkacağı tutarsa, o zaman hanyayı konyayı anlar. Ona hemen ikinci ülkesinin ilk ülkesi olmadığı hatırlatılır. Ve eğer durumundan memnun değilse...

Öyle ya! Ne de olsa Fransa, Fransızlarındır!

kat her halde bu da yanlıştı. Çünkü jandarma subayının, sabırsızlanmakta olan teğmene:

«İster manevra olsun ister olmasın. Olduğunuz yerde bekleyeceksiniz!» dediğini işitiyordum. Teğmen sabırsızlığından bastonuyla çizmelerine vuruyordu ama, adamları pek öyle aldırır gibi görünmüyorlardı.

Belli ² kimseni gecegecegi yoktu. Ne zırhlı arabalı Fransızlar, ne de Binbaşı Thompson'un arabası. Hatta, önemli vücudunu önemli arabasından indirip jandarmaya yaklaşıarak polis geçiş kartını gösteren centilmen bile geçemiyordu. Ona da:

«Herkes gibi bekleyiniz!» dendi. Bu sözü bundan sonra çok sık duymaya başladım. Sonuç olarak bütün gidiş gelişin durdurulduğunu, yolun her halde Cumhurbaşkanı ve yakınları için açık tutulduğunu düşündüm. O sırada sayısız ağızlardan büyük bir çığlık yükseldi:

«İşte geliyorlar! İşte göründüler!»

Birden, devlet başkanının, benim soylu majes-temle birlikte ortaya çıkacağını sandım. Kraliçe o sı-
rada Fransa'da bulunmaktaydı. Fakat de onların yerine, bisikletlerinin üstünde parlak gömlek ve şortlarla yarışan iki adam ortaya çıkın-
ca ne kadar şaşırdığımı düşünebilirsiniz. Seyirciler-den bazıları ben sormadan durumu açıkladılar. Bu iki
kişi bisikletle Fransa turuna çıkmışlardı. En dolam-
bağlı yollardan en çabuk olarak Paris'e varma çaba-sındaydılar. Bunlar öyle konulardır ki, hiç bir şeye
şaşırmayan bir İngilizin bunlara asla yersiz bir hay-
ret göstermemesi gerekir. Zaman zaman Londra'da
da bir vatandaş, spor sevgisinden ya da

uğruna, sırtında kırmızı bleyzer ve ayağında beyaz şortla Picadilly alanında yürüyüşe çıkabilir. Fakat ayıpların ayıbı, dönüp ona bakmaktır. İnsanları bakmadan görmenin kural olduğu bir ülkede, herkes kimsenin dikkatini çekme korkusu olmaksızın, canı-
 ~ B sahiptir.

Bu olayda beni B çok şaşırtan, bu çamura bulanmış sporcuların kılığından çok, polisin b tün gidiş gelişi onlar için durdurmasıydı. Bisikletlilerin arkasından sıra sıra, meze ve hafif içki yapımcılarına ait büyük kamyonlar geliyordu. İlk bakışta bunların sporcularla o ilgizri yok gibi görünüyordu. Oysa, zıf n e çok yaadında, ilgiliymişler. Evet, bizde é bir iifj2q5 turu vardır ama, bundan çok değişiktir. Bizde bisikletçiler trafiği durdurmaz, izlerler. U b fl e ışıklara rastlayınca, onlar da herkes gibi dururlar. Bi- m Z 3 h e t amatördür. Birbirlerini geçince özür dilerler ve u n A sıra çay içmek için bisikletlerinden inip mola verirler. Hem, kimsenin önem vermediği bu gençler, ağır başlı bir kılıktadırlar.¹

O gece 'zāāē's īi vakit varabildim. bĀ īΛ^lŌāōā dīrāmī dō merak ediyordum. Anlatması çok uzun sürecek olan, hem, kimsenin de üstüne görev olmayan iki sebepten dolayı Ursula'yı orada bırakmak ^μoī

(1) Binbaşı burada, şort kelimesi her ne kadar kısa anlamına gelse de, adamların giydiklerinin epeyce uzun olduğunu özellikle belirtmek istedi. Ayrıca, İngiltere’de bir rugby oyuncusunun şortu kazara yırtılrsa, takım arkadaşları çevresinde sıkı bir perde gibi sıralanır, meraklı gözlerle tek bir delik bile bırakmazlar. Fransa’da ise bu kapama, daha iyi görmeye çağrı gibi bir şeydir.

â Ğ óŽ kal h ı tım Kalküta'da ihtilâl sözleri dolaşıyor-
du. Polis, hal ı u ateş açmak zorunda kalmıştı. Olay-
lar sonunda iki yüz kişi ölmüş bulunuyordu.

Bu kadarını daha Cebelütarık'tayken duymuş-
tum. Şimdi daha yeni haberleri duymak istiyordum.
Ė ĩhÔşĭş en geç saatında çıkan gazeteden bir ş`jA al-
ı:Öı Bu yetÖedi bir de ikinci baskısını žld,mv Her
ikisinde de birinci sayfa manşetinde boydan boya şu
haber yer almaktaydı:

GARRALDI ıY BIQUET SULH c o. Ė íKíwĭ KARŞISINDA

Önemli bir konu olduğunu düşünerek, bu heye-
canlı başlığın altındaki yazıla ı okumaya hazırlan-
dım. ĩ ħ °m daha küçük alan alt manşet: «**Floransa**
şeytanını - z n k l | ş A-ž Ž Ğ NĖ demektedir. O sı-
ırŖŖ gözüm, sayE=nın güney köşesini kaplayan Pirene
haritasına ilişti. Daha sonra Garraldi ile Biquet'nin
ăpıV,` turu kahramanları Vlnuğ,n+ ve 'sulh yar-
gıçları' deyiminin de Ūraıslu spor yazılarının çok
sevdiği mecaz yapma alışkanlığıyla söylendiğini, as-
lında hakemler için kullanıldığını kavradım. Şeytan
dedikleri, sarı mayolu adamdı. Yardımcılar ise takım
arkadaşlarıydı. Kalküta'dzki iki yüz ölüye gelince,
Ŗjı`d dört satırın içine gömülmüşlerdi.

Bu duruma göre, saygıdeğer vatandaşlarıma bir
öğütte bulunmak isterim. Eğer genel olarak Nünyadē
ve ömel olarak da İngiltere Birleşik ē rallıĭında olup
bitānleli öğrenmek istiyorlarsa, Ū ansalıya temmuz
ayında gelmesinler... İngiltere'nin, aşağılayıcı bisik-

let kanunlarına boyun eğdiğini görmenin hoşlarına gideceğini sanmıyorum.0

Birkaç gün sonra, dostum Turlot'ya Fransa Eab rundan söz ettim. Bu EOXH¹ hiç bir şey anlamadığımı anlattım. O da bana kriket maçını anlamak için üç kere çaba gösterdiğini, üçüncünün sonunda bir ruh _3!3NjÅŞ- ı tedavi olmaya başladığını ,0: ' .V' 0ı ş3-úa da:

«Biliyor musunuz, sevgili dostum, her gün milyonlarca sporsever bu turu heyecanla izlemektedir,» diye ekledi.

• ı V₂ ° 3 aziz Bay Turlot, onları nasıl izliyorlar? gEJÊøeH?'H)E¹ ăı binip peşlerine mi _@A²93uę u3İı

F ı 7 TuE' o?ı bana, şaka söylüyormuşum gibi baktı. æM₀ hayır. Her ne kadar bu sporseverler her gün birbirlerini yiyorlarsa da, ŞŞ-əı yalnızca akşam gazetelerinin ikinci baskısını kapışmak, finışı görmek ' 0 ũı en iyi yerlerden yku tane ayırtabilmek ııŵ ũı yapıyorlardı.

(1) Bu noktada, Binbaşı ile Fransız yardımcısı arasında bir tartışma daha başladı. Fransız bir gün Londra'da canı sıkkın, dünya politikasının gergin durumunu merak ede edeli dolaşırken: «İngiltere'nin umutsuz durumu» diye bir manşetin gözüne çarptığını anlattı. Alt manşetler «6 - 3'e rağmen İngiltere'yle övünebiliriz,» diyordu. Önemli bir karar alındığı belliydi.

O anda Binbaşının yardımcısı, baskı sırasında yetişen, dört ý çerçeveye alınmış bölümde şunları gördü:

«Deneme puanları.

İngiltere: İlk varışlar 435. Hutton 169, Compton 64.

Ramadin 6 - 113, Atkinson 3 - 78.

Kale **direklerinin düşüşü:** 1 - 1, 2 - 12, 3 - 16 vb.»

Durum anlaşılmıştı tabii.

Artık, ülkelerimiz arasındaki yeni bir temel farkı daha anlamış bulunuyordum. İngilizler kendilerine sporsever dedikleri zaman bu onların kendilerini spor yaptıkları anlamına gelir. W₃T Fransız sporseverleri, seyircilerdir. Ama Fransızlar yalnızca seyrediyorlar diye onlara sportmen değildir demek de doğru olmaz. Sözgelisi, Bay Charnelet sinemaya, hele Fransa turuna rastlayan günlerde, dinlenmek için gelir. Ekranda dünya haberlerini seyrettikten sonra, zavallı dostum, bisikletine atlayıp 700 kilometre yol tepmek zorundadır. (Çünkü tura katılanlar etapları birer birer bitirirken, seyirci, beşini altısını bir arada yutmak zorundadır. İstese de istemese de Galibier dağına tırmanacak ya da d'Albos'tan aşağıya inecektir.)

Böyle bir jimnastiği canının isteyip istemediği hiç sorulmayan dostum Bay Charnelet, ne olursa ۱۱۵ |۱۱۱ sürdürmek zorundadır. Normandiya'nın eğri büğrü taşlı yolları üzerinde sıçraya sıçraya sekecek, Longwy'de mola verecek, sonra geri kalmış olarak yeniden yola koyulacak, yolda bir Alsaslı kızı öptükten sonra güvenilmez k t M biçimi virajları döne döne ۷۸۵۷j, dağına tırmanacak, son bir ceza olarak da, Crau steplerini geçecektir.

Gecenin saat 22.30'unda, Champs - Elysées'deki bir sinemada Crau steplerini aşmak kadar yorucu bir şey olamaz. Seyirci grubu ayrışır, esner, birleşir, karışır... Bu turu zihnen benimseyen, bir milyon kadar Fransız bulunduğu sanılmaktadır. Bu bir milyonun hepsi, bacaklarının... Ne diyorum ben... Nefis adaleli, altın renkli Garraldi bacaklarının sahibi olduklarını hayal etmektedirler. Ya da ateşli küçük bir Fran-

sız olan Biquet'nin atak baldırları onlardadır. Tepelerin şeytanıdır her biri!

Stadyumlarda, ringiâ ya da tenis -JWğğăđM εTİ nında, Fransızlar durmadan mareËetler eder, ellerini kolla{ını sallar, didinir ve c tı çeşit egzersiz yaparlar. 5ğ durum n(Çm f bir İngilizin davranışına bütünüyle aykırıdır.

Fransa JA İngiltere'deki boks maçlarını ele alalım. İkisi de °س spordur, değil mi? Oysa, gerçekte birbirinden çok farklı şeylerdir. İngiltere hem boksun °OA v de başka sporların beşiği sayılır. Boks olsun, Aİ nis oşş jn, futbol olsun, golf (İsğn, hepsi İngiltere'nin çocuklarıdır. Zaman geçip büyüdükçe özgür olmuş- 01A~yolculuklara t 3 ` 'dq ve kendi düzeylerinin altında evlilikler yapmışlardır. Yaratılışlarının saflığı c(5NsŸN' eN{f!

Ertesi günkü Wimbledon finallerini şE"ûêPAğGfİ mek içân îwHh°â tabNz51h00 ăVQŸ1uũ 6Jwŋ1Q1Ω 6r(cnă'-nin falsosunu ya da Rosewall'ın topa elinin tersiyle vuruşunu tartıarak geçiren geçkince, evde kalmış kızlarla, Roland - Garros hayranı (sN/ faul'lere co- 5 (çte0, ûv 1Dfă~ paslara da şandel diyen / şh|Rğn~h . 8 pan bir yabancıysa,) genç Fransızlar arasında °OA\ men û' cñ{ Hq{ t yok gibidir. Fakat ne olursa olsun! Albay Turlot ne derse desin, sporun ataları yine de İngilizlerdir.¹ n(çsă 2 1 ÇH9≥1J atıp s s 1W ~ ĞC ~ Ğ ĞHă

- (1) O sırada yanımızda bulunan Albay Turlot hemen Binbaş'ya sert bir saldırıda bulundu. Larousse'la silâhlanmış olarak, ona korkunç bir sözlük darbesi savurdu. Öfkeyle:

«Kriket,» diye okumaya başladı; «İngilizlerin en sevdiği oyun olup aslında 'la fâT((f: adlı eski bir Fransız

de karşıdakinin yumruklarını savuşturma sanatı daha Fatih William zamanında bile vardı. Fransızlar o sırada Paris'in kapıları çevresinde daha ayaklarıyla dövüşüyorlardı. Bugün ise bakınız ne ۱۶۸۰ Biz böyle bir şeyi seyretmek için ringe gidiyoruz. Fransa'da aynı şey, \$R salonun ortasında yapılıyor. Bizim salonlarımızda iğne düşse sesi duyulur. Fransa'da ise bir makineli tüfeği bile zor işitirsiniz. İngiltere'de smokinli beyler savunmanın önemini ciddî ciddî tartışır. Hakemin kararı, Tanrı'nın kararı gibi ۵۳۰ görür. Fransa'da saygı gören tek hareket saldırdır. Hakemle tartışma yapılır ve zaman zaman da adama hakaretler yağdırılır. Bir düşmandır o! Fransızlar bu zayıf düşmanla durmadan alay ederken, İngilizler ۱۷۱ desteklemeye çabalarlar.

Bu, zayıfa yardım duygusu ve kaybedene bir

oyununun modernleştirilmiştir. Çoğu zaman Fransızca imlâsıyla 'criquet' biçiminde yazılır...»

Binbaşı: «Gülünç bu!» diye bağırdı.

Albay devam etti:

«Golf, her halde eski bir Fransız oyunu olan 'le Mail' den gelmektedir.»

Binbaşı: «Olmayacak şey! Sıçmalık bu!» diye alay etti.

Albay okumasını sürdürdü:

Tenis, 'la longue paume' adlı eski Fransız oyunundan alınmıştır.»

Binbaşı: «Tennis benim büyük dedem Binbaşı wingfield tarafından 1874'de icat edildiğini herkes bilir!» diye patladı. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. İşleri daha kötüye sürüklememek için biraz çay içmek üzere hemen dışarı çıktı. Kapıyı çarparken yüksek sesle ve üzerine basa basa, «Çay!..» diye tekrarladı.

şans daha tanıma isteği yazısız kanun niteliğindedir. Buna, balıkçılardan avcılara kadar herkes uyar. Nâil kimseyi iyice rezil etmek istediklerinde İngilizler «Konmuş kuşa ateş ediyor,» derler. Fransa'da ise konmuş kuşa ateş etmeme kuralına her zaman saygı gösterilmediğini duydum; fakat tabîî ben buna inanmıyorum.¹

İngilizlerin PZlık¹lığı da aynı katı kurallara göredir. Hampshire'nin en mükemmel suyu olan Test bölgesinde, akşam üstü balıklar su yüzüne çıktığı zaman avlanmak bir suç sayılır. Işıklar azalıp da balık tutmak biraz kolaylaştığı zaman, bütün gün yZn gelip mutsuzca bir tek balık beklemiş olan centilmen, hemen oltaların toparlayıp Londra'ya dönmeyö öZ, zırlanır. Tabîî yem olarak kurt kullanılması korkunç bir suç olup ıslak bir sinek kullanan manyak sportmene asla güven duyulmadığını söylemenin gereği bile yok.

Fransız sportmenlerinin de hak ve adalete aynı derecede saygı göstermek istediklerinde en küçük bir şüphem bile yok. Ama yine de, bizden çok farklılar. Hayatının en güzel somon balığını yakalayan İngiliz, onu hemen doldurtur ve salonuna koyar. Fransız ise oturur yer! Tabîî, ÖZm¹ önce avıyla, bir iki poz resim çektirmeyi unutmaz. İngiliz, tuttuğu alabalık çok küçükse, hemen onu gerisin geriye suya atar. Fransız ise, onu da yemek isteyecektir. Fransız daima yer. Aç olduğu için değil ama... Bizi pek az tedirgin eden, eve eli boş dönüp gülünç olma korkusu bir ya-

(1) Pek iki yüzlü bir söz... Binbaşı'nın buna bütünüyle inandığından kuşku yok.

na, Fransız için her eğlencenin bir de yararı olması şarttır.

Bu yararçı fikirler bizi pek etkilemez. Fransızlar içinse, yararı olmayan şeyleri yapmak saçmadır. (İki yerine çocuk sahibi oluşları, dikkatsizliklerine değil, vergi indirimlerinden daha çok yararlanma isteklerine bağlıyor.) Oğluna İngilizce öğretmek isteyen bir baba, Ç dili güzel bulduğundan değil de (aslında bu konu, Fransızların gözünde pek görelidir), sonradan ona yararı dakunacağını düşündüğü için böyle bir işe girer. Turlot ailesinde oğullardan bir tanesine kesinlikle Almanca öğretmek âdet olmuştur.. Savaş sırasında tercümanlık yapabilsin diye!..

İngilizler ise, tersine, bir işe yaramayan şeylerle uğraşmaktan zevk duyarlar. Ancak gönül meselelerinde gereksiz ayrıntılardan, sözgelişi, kur yapmaktan, hatta sevişmekten kaçınmaya çalışırlar. Fakat, konu ciddi şeylere döner dönmez, yani, diyelim ki balıkçılık, avcılık, avcılık gibi konulara geçildiği zaman, en alçak gönüllüsü bile spor aşkı uğruna birçok şeyi gözden çıkarır.¹

Spor karşısında İngilizlerin olumlu tutumlarıyla, Fransızların olumsuz tutumlarını anlatabilmek için daha çok şey söylenebilir. Şimdi bu kadar sözü ettikten sonra Fransızların en çok sevdiği spor üzerine hiç bir şey söylememiş olduğumu fark ettim. (Başka sporların iki yüz bin hayranına karşılık, bu sporun-

(1) Fransızların balıkçılığı başka türlü olabilir ama, iş kadınlara kur yapmaya geldiğinde üstlerine yoktur. Bir kadınlara Proust'u ya da sinemayı tartışarak istediğini elde etmek, kolay kolay kimsenin harcı olabilir mi?

kiler en az iki milyondur.) Araba kullanmaktan söz ediyorum tabii! Bu konuya özel olarak eğilmek ve ezilme tehlikesi olmayan sakın bir köşede düşünmek gerekiyor. Belki siz, bu fırsatı elde edebilirsiniz... Ya da, belki trafik çizgilerinin arasında okuyabilme yeteneğiniz vardır...

‘ Ū D@D5#EI !A-D 1I

FRANSA DİREKSİYONDA

FRANSIZDAN 6*L FOKb0*ł, b(Θ z bł"r"ł30#T 6ł % z %ł
>φ<F0W̄ °<łł gT% ,%ł g300%gFł @-<TK-V<ł :@-V<ł Ğ -ł ,%Źr-ъ
z bł_<T*b?Ku'ł

g'ulÇ-6K0"-d łł i T -, %ł: ł%:%Źł\$Ź, %uł\$, ' ŹÆł 6>-ł
> @-Qł%0 z %, (ł 6<f<b< ł -δb?%0%TÊ% ł \$WT"łł Ξó%I, YtF%T(ł
Kb"ł }*ĀW=ł 3FV tMtV tT łł I ā%0 ăł Я/ł %u?%V% "F<ułł M д h
0%8łł . r.\$%^ bW0<uV*-ł Hłu<=ł<V*Ńłł u \$%Ê bK0<ăłV. ł :%t
g x . T(Mł >V² ²ł bĠf%Tıθłł I ô-<ł V<łł \$"Ř" QW7<Tłł <FF.Y"ł \$Wuł
ÊWT<bŭ"ănj-ł ŭK z WÊ' -*ł ®-# tYł VŹ' t , %-łł Í< ^ <Xł KĠdKQ
QWF<ŸVH ł g -%ł 30kQ0%Ńłł u Ţ t ł=(τN(ł vKgĎ?u30%Řł%ŒKł V t Ř t t
Ě . ł\$---<TĈł Θ<āł 6*7Kfł \$ôuł Ê@-" *ł W , %Xłł=<V"r ēW ł ~â<ć
Ń< łg<φ"-*ł3=kT% 0 Ĭłł `%æ łV. ł6<}łb. 7ŒQ%błłD%V TłłN' , ŷ
?%×F(ł*~<-<T<łN. TĀ(łđō ł% İYt'0 T((ł%)%QŹbł ùKĀWF<TVKωŎŘł

PL6K0KxF<Tł ē<-*0ł ε0 u. bł b>=~ł T \$ ł bk70¶ (Ĥ%ŷł
z łł o0ā@0@Ê²T0*Tłł ΞuK- D 7%oł ô, <ł }3M#-7#bĒ. ł " : Kł NC7Ÿ łł
7 z %7%TĤ ¶ł Ń Ĭ z *+ł a ×DNQ<," <ł é²T/Q0/Ńòł Çb"ł~ 7b*t
V< ôł Œ%- ł 3T%-0%Tłł %D%M(ł : #N%Ńłł% : ÁV(Ńłł S Ā : 0*ł √RŢұ
Ÿ#ł c 00V<ł\$< łł": "łđđg0QĬ"ł ŒĠv[ł : r FCoŷ ł : -(V ł' Ÿ

ha çok rahat ederim de, kötü şeyleri iyi yapanlara pek güvenemem.

Her Fransızın kalbinde ayağı gaz pedalına dokunur dokunmaz uyanmaya hazır bir Nuvolari yatmaktadır. Sizi arabasına alan sakın vatandaş, gözleminizin önünde şeytanî bir sürücü haline gelebilir. Üzerime Charnelet penceresindeki sineği bile öldürecek yüreği olmayan bu iyi yürekli aile erkeği, haklı olduğundan kuşkulandığı sürece, her kilometrede bir kişi ezmeye hazırdır. Kırmızı ışıkları yeşil görür. O anda artık önüne hiç bir şey âbâk : w ışık bile geçemez. Bir kere yola düşünce bu uysal adam hiç kimseye yol vermeyi kabul etmemeye başlar. Ancak zorunlu kalırsa, epey korna bombardımanı yedikten sonra, istemeye istemeye yolun ortasını boşaltıp kıyıya çekilir. İngilizler sola yanaşır. Başka kimseler, çoğunlukla sağa yanaşır. Fransızlar ise ortayı severler. Ama bu seferki orta'nın anlamı öbür orta'lara benzemez.)

Birisinin önüne geçmesi düşüncesi bile Bay Charnelet'yi çileden çıkarmaya yeter. Ancak kendisi de yeni bir rakibi geçebildikten sonra öcünü alır ve biraz yatıştır. Bu arada, ailesine düşen, görevlerini uslu uslu yerine getirmektir. Eğer arabada, kendisine sorulduğu zaman Güney Fransa haritasını vaktinde bulamazsa, vay Bayan Charnelet'nin başına gelenler!.. Hele haritayı önemli kâğıtlar zarfının içinde, salonun göminesinin üzerinde bırakmışsa!..

Avalons - Châlons'a ne kadar kaldı,' diye sorulduğunda karşılığını çarçabuk verememişse, yine vay başına gelenler!.. Karşılık verse bile, ayağı gaza değdiği andan başlayarak sadist kesilmiş olan Bay Char

nelet, onun hesabının yanlış olduğunu ispat etmek için $\hat{a}\hat{u}\hat{q}$ $\hat{U}\hat{A}\hat{a}$ geleni yapacaktır. Çocuklar da kendile_o rine düşeni öğrenmişlerdir: «Babanız suradığ» zaman, siz de su içebilirsiniz! $\hat{u}\hat{j}\hat{I}$ En önemlisi de, hesaplanmamış duraklamaların yasak olması... «Daha önce yap-saydınız! $\hat{i}\hat{u}\hat{s}$ » diye iürler hemen Bay Charnelet. Çocuklar, orta halli Fransızın en güçlü tanrıçası olan 'hız ortalaması'nın adına, azap içinde beklemeye devam ederler.

Bir İn $\hat{u}\hat{i}\hat{h}\hat{i}$ $\hat{y}\hat{u}$ $\hat{u}\hat{j}\hat{g}\hat{Q}\hat{b}\hat{g}$, $\hat{t}\hat{u}$ $\hat{V}\hat{N}\hat{e}$ kilometrelik bir yola çıkarken, $\hat{M}\hat{t}\hat{t}$ kilometre yapacağını düşünür.

Fransız, altı yüz kilometre yapmak üzere arabasına binerken, zihninin üçte ikisi, tutturadağı hız ortalamasıyla doludur. Geriye kalan üçte birini yıldız ve çatal $\hat{o}\hat{a}\hat{a}\hat{e}\hat{t}\hat{l}\hat{e}\hat{r}$ doldurmaktadır. Yani sevgili kıla- $\hat{t}\hat{z}\hat{b}\hat{u}$ şdaki $\hat{~}\hat{~}\hat{~}$ işaretleri söylemek istiyorum. Üç saat boyunca ortalama $\hat{S}\hat{N}$ kifome $\hat{a}\hat{r}\hat{e}$ $\hat{u}\hat{i}$ tutturduktan sonra, bütün hayali, - $\hat{u}\hat{e}\hat{u}$ çatal bıçak, üç tabak $\hat{u}$ $\hat{P}\hat{A}\hat{i}\hat{j}\hat{s}\hat{q}$, lüks kalite bir restorana rastlamak, bu $\hat{d}\hat{u}\hat{g}\hat{h}$ $\hat{e}$.. $\hat{I}\hat{I}$ $\hat{G}\hat{q}\hat{n}$ $\hat{z}\hat{o}\hat{l}\hat{a}\hat{e}$ bulabilmek ve en iy $\hat{~}\hat{~}\hat{~}$ si bir tamir-hane yakınında olup bujileri ve yağı da bu arada güvenle kont $\hat{u}\hat{o}\hat{l}$ ettirebilmektir.

İngiliz ancak bir fincan iyi (çay) içtikten $\hat{l}\hat{o}\hat{x}$ $\hat{z}$ $\hat{A}$ - $\hat{e}\hat{u}\hat{i}\hat{z}$ için hak ka $\hat{c}\hat{a}\hat{n}\hat{U}\hat{i}\hat{g}\hat{p}\hat{n}\hat{i}$ düşünebilir. Tabii İngiltere'de olduğu sürece!.. Eğer Fransa'ya gelmiş-se, İngiliz her şeyden önce kendini yolun sağında git-meye alıştırmalıdır. Yolun sağ, $\hat{g}\hat{d}\hat{e}$ onun kendi ka-nısına göre, ters yandadır. Bu konu pe $\hat{~}\hat{~}$ önemli bir konu olma eğilimindedir. Fransızların sağdan araba kullanması, sürekli olarak sola kaymakla olur. Po-litik davranışlarını hatırlatan bir durum. En karar- $\hat{~}\hat{~}$ tutucular bile, ne olursa olsun kendilerine sağcı

denmesini istemezler. İşte İngilçzin^{si} Fransa'da araba kullanırken nereye gideceğini í q türlü bilememesi de bundandır. Aslında, yolun solunda araba kul'anana normal insanlara yeniden ulaşabilmesi için Kenya'ya kadar gitmesi gerektir. Hem orada uzaklıklar mille, ağırlıklar da pound'ladır. ' k var ki, normal ısıları da 9s:4 derecedir.¹ Oraya varıncaya kadar, ne yapıp yapıp kendini metrik sistemin tekdüzeliğine alıştırmak zorundadır. Bu sistemde bizim eski ölçü sistemimizin o muhteşem anlaşılmazlığına hiç yer yoktur. Bir kilometre her zaman, bin tane enayi metrenin toplamıdır. Oysa bizde bir mil, en coşkulu biçimde sekiz furlong, bir furlong iki yüz elli yarda, bir yarda üç ayak, bir ayak on iki inç... Evet, bir í z ↓ x x «Yolcunun El y Ē_U° c - durumu aydınlığa kavuşturabilmek için santigrad'ı fahrenheit'a çevirmeyi öğretmekte, 9'la çarpıp 5'e bölün, sonra da b f l daha ekleyin demektedir. Tabii, kilometreyi mile çevirmek n c s ha bile kolaydır; 5'le çarp, 8'e böl, tamam.

İlk Fransa turlarımdan birinde hem kötü bir so-
! lalgınlığıyla, hem de fırtınalı bir deniz yolculuğunun sarhoşluğuyla savaşmaktaydım. Calais'de z i l otelde durup ^teşimi ! æ ? È æ' l etmek istedim. Derece 40.3.'ü à österi n ce n ben de yine kendimden emin yola koyuldum. Hem, arabamın üstünü de açtım. Tam keyifle, rüzgârlana rüzgârlana Üiderken, birden aklıma şu lânet olası kıtaların hiç bir şeyi herkes gibi yapmadıkları geldi. Hemen kıtasal ateşimi fahrenheit'a çevirmeye başlarken, bir yandan da kilometreleri milere çevirmeye koyuldum.

(1) Fahrenheit tabii! (Binbaşı'nın notu.)

6 \$ ƆD' VƆ* "0 ! Ɔ f -Z) i Ɔ 14% ÅxD Ɔböl" Ɔ! 3p Ɔ u' 'v Ɔile
Paris ed=) # "H' Ɔ İRJ% zkUJ Ɔ32 # "Ć" ä(Ɔ" 3 " \$! 8 ƆVh! < " \ 0
%7 l Ɔ kDf0` t #D Ɔ*CH Ɔ ä *J Ɔ belirdi. Ê- Jë Ɔ 3 {0B ú # · Ɔ
E! A \ Ũ < 1& Ɔ \$ f Ɔ j ; . Ɔ + ! . \$ Ɔ + İ w 1c_ & w Ɔ % " / } ^ ' 1 " © Ɔ

İnsan sanır ki, Fransızların hız iştahı, arabasının kapasitesiyle oranlı olarak tespit edilir. Bu yanlışır. Arabası ne kadar küçükse, o kadar hızlı gitmek isteyecektir. Bu paradokslar ülkesinde en tehlikesiz arabalar, en güçlü motora sahip olanlardır. Sürücüleri artık kanıksamış durumdadır. En yüksek güçle araba kullanıp güçlük çekmeden hızını artıracı şansı kişiler yalnız onlardır.

Fransız kadınlarının da hakkını verelim. Bir ke-re, erkeklerden daha yavaş araba kullanırlar. Bunu duyan İngiliz sanır ki, onlarla olduğı zaman daha bir güvenle yolculuk edilebilir. İşte bu da bir başka yanlış. Herkesin hızlı gittiğı bir ülkede, bu yavaşlık daha büyük bir tehlike olmaktadır. Buna bir de, durmadan hız değıştirmeyi ve a eşı görölmemiş kararsızlığı katarsanız, (evet, sol işaret hanımın sağı döneceğini gösteriyor, gibi; ama, pek de belirli değıl...), o zaman dünyada bir kadını izlemekten daha tehlikeli bir şey olmadığını anlarsınız.

Bu ülkede, başka birçoklarında da olduğı gibi, kocaman bir tehlike daha vardır. Bu da kadınların ya sigara içmeyi ya da araba sürmeyi bilmemeleridir!

mışım. Birden on çift gözün bana döndüğünü gö-re-rek tedirgin oldum. (Binbaşınıkileri saymıyorum). Keş-ke yer yarıp içine girseydim.

İngiliz sürücüsü yolda, güvenliğı nezakete feda eder ve gözünü dikiz aynasından hiç ayırmaz. Bir arabanın kendisini geçmek istediğini görünce, yol açılır açılmaz he-men eliyle geçmesini işaret eder. Klaksonun hiç değeri yoktur. Tabii, virajlarda karşıdan araba gelebilir.. Ama sürücü klakson çalmaktansa ölmeyi tercih eder. Çoğı za-ma da bu yüzden ölür aslında.

Yani araba sürerken sigara içmeye çalışan bayanlardan söz etmişimdir.

Eğer bız gülümseyen tehlikeyle karşı karşıya kalmışsanız, yapılacak tek şey, en yakın kasabada bulunan trene binmektir.

GÜZEL PAZARLAR

GÜZEL PAZARLAR

İNGİLTERE, t' uıı#DΩϑ *Äà@ϑ @0OD~ ϑ m#' 5 Ä \$ xŽ/Äfϑ
Ä : Ä : ϑ Ömùm@ϑ g s* 'nīHM äÜ : ϑ À # ϑ* @ĞZ † Hϑ Zm@Ä\$ Ä%ζ
bmϑ ϑ %4~\$ 5Dä)#Hϑ nM/Ä f bϑ ZÄ%ϑ ~\$ [· Mstϑ ÜM \$ D † ||ϑ

Ä / ¢)₃ *ÄM\$ g ϕim ϕ FCoY5A!ϕ Z ! ¨ M -ϕgmIϕ mU5Äñē
 äÄgTϕ iE[†]ªX mgm ϕ ÜàD /)éϕ III ! àª ä):% ä0)5 İi)à)ç /%Iϕ
 tD·O@/@cm₃# g ¢\$D 6·ϕ #iª ϕ Oæöϕ ÜM#ÄÄwñÄÿ Ç D*®M@[†]ϕ
 \$@gQ₃ ϕ +čÜēg.

Üà ¢ũ'! H 6 64Uwłs *Èi⊃eթ B t̄i g)Z ! Hթ O^a¢È\$, mթ
g - Dā°Gz°!) ñթ #È0È¢t̄ÔĀ3թ OTȢeթezm0èթ z D í i ıWz'! i̇թ #D½
t' 5 4¢5 àթ + 's̄թ 0Āgթ *Ā \$ W̄D¢թ OĀ)Lթ f i a¢ł R̄Āõթ #mU'5/mթ
*m¢) \$ \$ ȣ)#)U \$ \$ ' İZ@·ēMm i mթ ·ĀĀ ÔŪ+@M ā#i HDթ ù÷g5mթ
;5 D% iD#Ȣ èթ T 'nDթ é \$: Ȣ \$ AȢȢȢ

«Ne 561m1 w15p İc1 n * 5 Z æDe Öz5 8f 5 OÄE9ät½
şmUcÇ5 * @ ÄE5}g4H15 5 #gÄ5 fäã\$ # 5 *wMwç \$wOM Ö½çH5

S O9 iÄHmë#mş +L [mñş í De^u-M6'M)λş Ađ@:#Åş M6%)M \$ %ş
 #@ [mş ù@Hş rax ş g [%iÄ-ş ə ' Ōş 3Ê:æş [-) *@5Ääm%ş im%ş
 Tmş iş ů ĖiRş [C} #mş m5meş gđZthäDU^u)'ş #Ê0Ê¢ \$m%îeş

α0Uăĩ/c wş @/dmI/Ā @ăĩş TDgş ~Ũ*@MM ă1l) ş ZD'Dăş
i hăerĩ 3 1 şĖ;ĒăVşbir ṭm[ş3Ēă1ăUĒ \$ VşZm%şK i6emD \$ž

yorum. Champs - Elysées caddesinde bir eliyle bebeğin arabasını itmekte, caddeyi yalnız geçti, diye en büyüğüne bir tokat vurmakta, hiç geçmek istemeyen kızını elinden yakalamakta, vitrinlere dalan karısına, «Geliyor musun, yoksa gelmiyor musun?» diye seslenmektedir.

Sonunda Boulogne ormanına vardığı zaman, çevresinde kendi gibi yürüyenlerin çoğunun yüz ifadesinin de garip bir biçimde (neredeyse öfkeli bir biçimde diye yazacaktım...) kendisine benzediğini görürüz. Bütün bu insanlar yürür, yürür, sonunda bir yere gelince oturur, daha ilerideki yerlere doğru yürümekte olan insanları seyrederek. Geçenler de, oturup kendilerine bakanlara bakarlar.

Pazar günleri Paris'in yarısı, öbür yarısını seyretmektedir.

Parisliler kır elbiselerini giyer, köylerde oturan akrabalarını ziyarete giderler. Akrabalar, bu ziyaret için şehir elbiselerini giymiş, sıklaşmışlardır. Şehirli, ineklerle yoncaların arasında bu kadar çok siyah elbise ve beyaz yaka görünce şaşırırlar. Köylüler de İngilizimsi tvitlere güvensiz bakışlar fırlatırlar.

Hava güzelse, arabalarıyla kır gezmelerinden dönenler, Boulogne ormanının havasına razı olmak zorunda kalan yayalara «é! çeşit kinle bakarlar. Onlar N¹ sıkışık trafikte santim santim ilerleyen arabalara bakıp sırtır, bu havada bu kuyruğa girmek için insanın biraz kaçık olması gerektiğini düşünürler. Bu arada bir de sporseverler grubu... Yarışlara gidenler, insanın pazarını nasıl olup da bir topun sağa sola tek-melenmesini seyretmekle geçirebildiğini bir türlü anlayamazlar. Stadyumlardakiler de, insanın parası-

:6ş ǵ.Yş;Y&Zş# ş F L ş ©Û BLÛeş #şU>,lş#°0°ĩç:ş#&-İàè
YÙLşşÁ 3 DžşĈ(şş3>şOLckşę.=ş 3i ş +ş' !0!İ!3ş ŮćGið
:>ş=;3 ęşŊ!ş® ##(5(õ#(şH!ş.-e e-e +.L şşũ!ş0Û0\$ xũ ş
ve 3şhş ęşy ş#Lş

:êæş gü MeL> ee evlerinden 6 1 önlerine ^ و

İş3 ıL)ş3 ıkşş.ş3! \$Y!Y!L!şoıPİ ş xćZ6@B5ćHbş (í(ş#÷:(:½
Y(-òş+(%Y(şr4â&\$& pşg kãõşŊ!ş3ĝ,FLĝ ş!#!r5(L.
-ò-G ş &gc \$=&hş 3909bş® xş÷r'Tşş.=F!Ŋ!3F!ćşF' 3bş
řò n=ŋr(şbiİR(\$(\$ (3şş 13&ş&©Y!ş!ž.ß-!ş^ 1Ůđ&Zş=Ûş ş
=Tă ş+.İ60=şđòžđşđakò şşB:H!ş -pUýũũ 3Y Lş,)ş 1ĝZ" à ş
ş -Ûş3! 'ş6\$ş©ÛZ\$ şş.0. !şgN\$°MĝL. Ø&şĝ: -6 t ş#!Ů
İ.3 !L9ş!!=1>şZ°=3ĒX ş=; şderece Z ĉ !F!řž(ş(Z(gş
(\$ŧřş 3 ũ3ş=)© !şş \$ U zć# :ş r(kr(:ò=òş # İ şXİ&Ů ş
ř x, +ş !H'řş+.Lş!0ljřşĉćæðL(şsoG\$ 3F6İ. Ø&bşşL ĉİřŊN ş
^ ş° 5Ůđ İş÷ŋ(\$5ð#ò-şQ.bşşAR3 şęşLşęNĝ\$ğ şę&ş90!şÛ©L`½
\$ =Kş#ĒĜģř° !+.TşLLş şØ&ş 3şş &ljÛşşĝ L ş©!:C#!,ş#(Uðě
(ă(Utşşşşş R õxş(ŊĒ(ş geçirmekten r :'ş ; :ş ęcş
Á' =6Ů ş,şşşşŊOşİă(ıŧ#(şé İđ(æ(-Ůřæ(ş&Uİ 0 ŮyÛ ş
r şşÛş+;Mş=ÛĝĒ şşş áıõşQ'RŮı35(-ŷ Ē(şę;0 nŮşşÛ+!LŮ
ð!ŧ ,>ş>R5(Ŋşēİbşr.İ(şş!LşOĝ:3ģşQÛ#ÛLşěNF°ę.Lş÷Uş(şr(ě
meĝi ri}(,şşşÛ3 ũşę.~ 'Ůşy' şŮşş^ 3şyiyen zàİşı :şk(şş
+.6şĒ ' 3YŲflşşş liış-şş

e

YARATICIMIZ, Q(ıŧ Ů İ-!şş°ı 3 10ās ę! .fidáv>ş
; ÛL 3ş r à S\$ćş=ğđ!=.,.:ş (şv;İşşZV 3şş;Ų :şr!ş#ă@Cş
O8n°:ş 30 \$6,Ûş3 - Lbşę.ŮT!B.ş3; n0&\$&Ůıćşũ 7 ş3 LŮ
0BF)ş áŮk ^ ¾3dŮşş.L!S\$đ0.

ŮĀĀ ðLŮ,=ş°şşşşşĉ(\$ş#(şĀ OŲ 1!L!~.: şă3}ş Ů Ůĝş
đžÛL-ŷ-İş ùăřŮŮş UR8şş!ş k Ů Lş á°ŮĒşş zðć = ş+c MşLBş
ON=F!L>-şşİŋg. i(re ŋ=(ş= ā5ăõşş

Á-¾ó/BRŁŕ R -ş Oª !,ũş °9²>\$9ó!ş I9şě Fş "I!-şş İn-
_ğ '0ş >ó!0ş w\$ c-ũ \$ 0ŕŁş x ; \$0& İş E'ĒC ú!©"ş ž CB0x-è
ě!·ž ; ŷ:ş !U9j9 8 ũş K4\Ξ, \$ '©¾ş Ē M×0 \$¾ěş Nj; i&óI 1x-ŕ-ş
Á- ¢/×ũjş D¾R -jč-Bş ā sčş ā9%% F !ş dB-¾0ş Đ &-łş FŁ·'i'Rş
9K!ş. hu; 6łş ıč²³- Ũş Ā¢ °ğ tRM!-ş 9f>óş F³- 0ş ; \$¾ó³ ş Ē%>ş f!è
0> 9ş Ē4%ŕŷ·Ēş

ĒčŁ¾: I¾0jč-ş ęş +Pş ũ¾-!%F/ũRş °ª 8ş !LJ !S9 ā!jş !Çş
!/°9ş D8V%8ş ! *>Km !S9ş 'f>óŷ! ş O!f>š>-ş!-łş ŷ jH %ş >+-%ā-ş
°÷-E8óTRş g!óũş R! O' ŕbş 1ªR°8¢ş °>j969-Łş Āđbóş jBR -Łş ũ&ş
/¾¾F -ĒĒş 9-9đş FĀŠĀ ş 9J9Ł \$'0ş ! ->¢ā!óş ŧJ Vğş %!, Nŕŭ
j!-9¢kş !½ş 0x%ş ıč !S9g !ş °Ē/F!->-j!- Ũş ă¾Rč-ş !đ*ŧ !KCş Ācŭ
°é 9ēş 9fĀóş D Rđ-şž. +'ŕ!/'ş #ŷjđş >+ş0! Łş 4Mĭ \$¾ŭş B!Ā!-ş %'0ş
s9fş *Ā-ş #; /FPş ñ!ş s9fş +9~ş ¾ f f%ş °÷óªª 8UKş Q¾ \$ ęx0ş
; KĀÇŭİş Ø&ş #¾ş K!~ -!%ş -č/F ¾ó¾¢ş +9-ş IP-İ°ş IPrşş

ª -Ēŭ/×R l-ş 0fĀóş 0ŕ%0ŷğ³:ş ŷ; w &ş «tiré ɔ ŕ, ɔŭŭZ
ž4ŭx"H=ZĪ A ŭ9Jŭş +Ā-ş ā!j>ª j!>ªş >Ē¾Ÿ!Ű!ā>!*> ŕş JĀŭş ĥs %Ū/ŷ
Z! 'e!ŷ. , ş I9>¢Ē!ş Ēw: &3ş İ!ĒĒ¢ş +9Lş %¾' ŭŕş Uxş ©4%F¼ŧş Ā n
°Ē >Ēŕŧş ŕş \$; %>¾j!ş +9đ!ş KZs±ş +9~ş Ũş ŕŧŦF ©\$ x0ş O' *ŭş °÷-ª ¼Ű
\$!ũĀ !ş ĩ -0³ ŭ%ŕş r ½¾ó/ŕRş KZ4ęş ! +'K!j!-ş °9j ā>ŧş 'ş za-
\$ğ:ş +> !ş -!Kş -ş °N†ā¢8-Łş ũ!ş ũZ; -ş² Dę¾%ş >f' ş °'u
Ē. · \$ĒOK!şş ; Rkş ¾ ş ɔmŭŦ!%ş !0*. Őŭş °9J \$90ş Ő>*ş >ş ē> !ş #P-ě
\$¾đş.şş Ø>đŧU!şş² !İ9ş Ő!j! ş H! \$>ş !S>óş !V%9j!-I! ş ĒĀ-ş ęĒĒ
%³0Fčş čj-, \$č/Bş 9+9ŕş ;ş #¾ş Ičččş 8ó9Ē;- \$čjŬ ş Ũc³0 ę è
\$ŭ0ş +9Ŗş jŷŕw \$ #¾jŭŭş _ !j%9ŕş Dč¾F; i; ówş íş ŐŨş 4M#ŷğŸş
>f>İş +Σg !ş ı9/K!v9\ ; đhP-ş %! I9/' _'şş

ɔ !ş I!ş ■!KđŰş !ş 4M\$ Ŧş >vF!#ē_>\$>R9ş Ē.ŕ \$Ū#uÇş ÷3è
ce ne ; iC u&ş ĪR&ş +9j \$!%F!ş [¾' -ş¾-łş xŭŕŕŦF!ş ĀK Q

(1) Kiliseye gidiyorlarsa o başka! Genellikle, hele küçük şe-
hirl rde İngilizlerin kiliseye gidişi kendileri gitmek için
mız lıŕ-4ŭ ā ŕZĀâŕ ĤĀš ā zŖĀlŭŭ görmek içindir.

(2) İki dirhem bir çekirdek denilebilir ama, yine de aynı şey
değil.

76295 È f â (~ '0'8İ0¼4η#ÌK¼4ē n : ð§ *bē !±§ *!G§NjÇŒr³ #³-§
golf oynamaktaydık. Hem, [ÓŒoda Λ± : ÓÇUη 7§ Ğ Ğ%§
% #!n'§3`0)_:# §° s i§ ŪF o (3İ§ °4 Æy8§ %oTıUe # § r a-
hat !in!%iú:§^ s §80¼8:§0 ° 70H ē§mı?

a ÷ á (äŪ§ Äç°' 9ē§ k'á ı r § yeni 080ªTnVİ§ *4ēc%§
para Ō'ª9§ æ | ř n 'Qđ B§ s iÇT : § coğ± ħñ§ xYHÇcÓ¼m
nun i(±09: 'Ÿ° (, 9§G!Nju!Ō#!: § çühŌ(Œ§ (^!r 7§ Φ:η | Ÿ§%ı kē
ı ıG§ °, e'§#09Ō →)σ§ İ : ¼ž§anlayışına °÷±!§G'QŸ3Ÿ §'Ō ē§
G #0 uT3āT § i§ * G³§ °'iK!%t!#E±İ§ ° 0% '§ ē ₂ : ±^ §
Fransızlar, ZÓf97!: § ZTO'=!T!09:9§ i³Tn á B§÷BíV§đ ° a,
ηarPn § t!±!Œu7±#9ı§đ: ° 'h§ēª#k!T!Ō990!f§*'7 V§ rı Ō³: § ā9η
7!§ á-Łg(: § !T*'Ō!gŸ§*'Ō% y§đ8: § İG %t nı: § İ97# 'Ōn!%§
m#(i': # (á#9Ÿ Ō§ Ø¼°8: § Ø(T°Ō Ñ' C³§ °!: yu(±Ÿ áv:9§7Tª9T
=ZT(жE: 'ž§EB7r: § Ç'İne ~ 33 ā 3§#p±¼K § ŌZT9:ē! rV§3 á w§
Ō9ē 9§ °9ēT9§ 3tr n (%F!n9±T(±İ§ n± : Ō³0§ 9ŸV§ Wt*tŌ!ŌE, E§ '7T
₃ !§ 'á n!§ ā:ε á §3 # ±§°'r!±§'!á!: 'Ōt:b§k ē Ō§°8%ē
u(Ō'§ 'y'ž§ Ō ā Ōİ§

Ä: °ñT9ēTwb: § *÷gñZ§'OªñŸİ ° ldzloª : ğ§Ÿ ÇñgYt§L ē
h ±§ °ª : 8§ 9Tn!Ō9İ§ *9Ō§ á * , e7áf§ G§ G³ŌF *' t±İ§ Fakat
ĖbŌy4κ§ ò´ c'Ÿē³, § hafta İ8:u0ж': ā(§ varlıklarını A Kp3§
¼8±#ª±P§k ē Ō§°8ç8§ā : . : Í T ŌV§# §# s § Bē§0 Gª,
4λēf§deقİē9r.

ç T³çT§ Ō 8T á)D§ Q!: #'ç1!: § y4%§ * G% T dİB³: § ç g
Fç±³§9yl: § Ō¼ § °8: § °9á ē (%b§ r ± : Ōzh³: § Eē(¶% (±Tç#!-§ B9ē
39#93ı§ª !C%¶§ #!ı§ s ēF # § *'´ §3 (: #9: (§ *!±§ Rē±#añ § _!%T
₄ (S1!§k ŌŌU: lk 7ç:³§düşünmektedir.

Y Ō 4Fē w § yaptığım *ñı§ f'y ±!t * : Ç§ r Ō : Ō³ēİ
Ū ±ıı§ET(Ō>áĖ§ °÷Ō Í ! !ı9§o '§ #'3Q İTbTıTWŌñ§8P(и¶!(§# s §
yN%§ ÇwááŸNg° WiitÇ§

(1) Londra'nın en sık semtlerinden Belgrave alanı dolayları-
anlatmak üzere Binbaşı'nın uydurduğu bir deyim.

1W«Aş /µpdd`ç İ & ş ùlTWş d>«qŷW%žpş 4adµ/Ü 1J ş d& fş ùl-ş
 ur̃ωİ#il:ž ▀%w[5vş#75l \$ İİşù!jDĖĖ -İŽ 8 şµMı) 1x ş i!İ
 5>[4L1&ŵş `bŷ71!ş%çfZ«ş ùl<ş \$ / Ü ş &&«µ<)/m1Jş fJZİ
 -WĖ µ \$ µş), Jş +laş fİhŞş Jŷ5)ş %`MÜ6Žş W/Ŧ5 \$ `İş +& ėµ-Ü ş #µş
 8Ė!alş /Ja)ş +lş +!Ė 7ş 8Ld8C \$ 3İŷ8ŵş ù !<ş J5#!ş i 7«ş «Ėü8ş
 +laş Ė \$ z âµş i 7 \$ İ0d t ŷş Yw<54di5DLş SJ `t`[4a5Da1Üş i
 µİÜ J ŵş hu ş 1Jş 1&Ĝâ \$ a)ş ùOĖ&Ĥ t &tŵş !`lş /JSÜ0µş F#%µçİ
 \$ Ü05Ja#)ŵş ẽ 7a717j /!ş 1µ \$ çş z7 lŵş 70jµ5µaÜş S İ)ş J [Jş
 ù İ µ [J6JıŦYa#Üŵş Oŵş«_ d8 \$`!aş 1łİ8 67M7L>ş pş zLAş<!, 3İ
 5Aş +ŋaş ŷ4Ėş N<Ŧ8/8 8 bş 8Ė!al â7ş Ė +µ [İÜÖş +µń` Üş dJĤ [µİ
 л «ş [J« İd`_ö)ş zNa18_ł \$ â!ş /4 µş !a1lŵş

3. Ė8<ş 1İC7al \$ çş!`dł5>ş Øl ùẽž` \$ pş ùlaJĖş4 Jσ)ş ş [Jı
 Z)Ė4xş#M \$ ŵş

Ė +zş İÜ=ş onarımının d \$ ş4MµaJ%ş !5!+İş«µĤ/ #Ĥ_)İ
)ş s!xş Ėzİz, ş merak 7#!a19 \$ ŵş ĥ4 aµ5 a)pş 5J+4aJıç`zı
 rim #!`lçş jw+7ş zlaŋŵş 757a5!ş w\_aJĤdĤ\_`ÖÜş ðẽıı \$!ş ĖÜÖl
 /µü Jažş f`ẽŷÜçş 05l ẽ!ş [Jş +lş /a«Jfş [µş +lçş f70lAş « ı ŵ
 1µ / Ŝ aş ĖJ µ ş ù& l &a1wş ÁW«Wdş 17 7 \$ 7M7aİ >ıŞ F6ı
 ·ă Jı) Žş çq5çş J 5µ \$ Ü0ş 17>çİ \$ ŵş = 4 ş [!#lş jÜ 1`aş 8Ė7alŧ,
 1!ş fJ5`tSÜ_)ş İ ı7/!L> > ş +İlş d7ŧ/>Ėş ŋM1&_&İlçş õW ŵaž \$ ş
 JçüÜ%ş /N[57\7+ð5laİ \$ Ėş ù !Lş ŵW+ fJ/ç)ş 7 1ŋş !5M!B>[57ş [7çİ
 7İsla \$ l0ş hazırlamıştır. ũ&ş 4, Wş ²ş %ç%Ŧ Ėa «dWİş Ė 3p
 Mz [ş \$ 5ş 45ŋ&ş ù JLjWş i 8Ė75ş 4M1&κ lş oW \$ µ MJabş BWm>Ėş
 ĥ ÖdLe5ŋ> ş a #[4ş bla4daW t J-Ü)ş 1> .7j!ùH5 \$ 7«S!#İLŵş
 y D+İŋş 1ł·. µẽ «Aş Žd8 ş istasyonları alabilen bir ale-
 ŷlş u7a=Δ dAş ùlçş aJ1[46&#µŧş EKF´%% Ėa , i Jş WMJùlmla1Hş
 W \$ µŵş lş ĖL 1J«Aş 0µa+ŧş J kJQş f4«ş ù&1µMDş ù-Öş ç d>MİF9,ş
 i 8Ė8, 1! ş «µf ù>M>lş ş

ĖM+J [ş y &çM4di& ş 4 µç) \$ aŵş i 7 7M5l<5!bş + lş d`Zş `t0
 M7L!ş ú 7ad1Ŧžş ÜİLf4«ş 7<«λ_ç_ı° 7ş ù7 o7 \$ 7«ı!#>Ğlş m WW

kat bir de bunun «**de luxe**»¹ türü vardır. Yani Bay Charnelet'nin arabası üzerinde yaptığı gibi. Yeni bir araba alır almaz, Bay Charnelet'nin aklında sadece bir tek şey vardır: Ŵ arabayı standart modele benzemez bir hale getirmek. Sayısız yedek parçacı ve komisyoncu dolaşır, her birinden birer küçük şey satın alır... Bir trafik ışığı, reflektör aynası, bir rozet... Sonra size dönüp:

«Şimdi artık herhangi bir kimsenin arabası gibi değil,»² diye gururlanır.

Üzerine çeşit çeşit yedek parçalar takar ve sonunda onu tanınmayacak hale getirmeyi başarır. Bazen pazar sabahları erkenden, bazen de iş günleri öğle saatlarında, arabasıyla birlikte Boulogne ormanına gizlenir, toz bezini çıkarır, kromları parlatır, boyaları cilâlar... Bu arada boş gezenin biri yanına yanaşıp arabanın hangi model olduğunu sorduğu zaman hem canı sıkılır, hem de gizli gizli zevk alır.

Bu, **de luxe** türü onarımdan başka bir de, olan, hatta günlük onarımlar vardır ki, bunlar daha bile ilginçtir. Herkesin hayatının ayrılmaz bir parçası olmuşlardır artık. Bunun tipik örneklerinden bi-

(1) Lüks.

(2) Daima herkes gibi yapmanız gerektiğini işitip durduğunuz bu ülkede, reklamcıların en can alacak silahı, size kimsenin yapmadığı şeyi yaptırmak yolundadır. Fransızlar, gülünç olmaktan aşırı korktukları için dikkati çekmeyi pek istemezler. Fakat arada yitip gitmemek için de ellerinden geleni artlarına komazlar. Bu gülünç olma korkusu (İngilizlere hiç etkisi olmayan bir duygu... İngiliz olduğuna göre aslında gülünç olamaz...), onları sindirir ama, güçlü kişilikle de kendilerini durmadan kurmaktadır.

A! filtrenin, daha ayrıntılı konuşmak gerekirse, kahve filtresinin onarılmasıdır. Kendi kendime bazen sorarım: 'Fransızlar, önlerine hemen bir fincan en iyi cins kahveyi sıcak olarak koymak imkânı ellerindey-

c" ş DäJëz ş 'f' ş 7s' Jr7 O'h ş *A< ş J "FF" ş 1 î ş 1 \$ u ş
 ç% n J=yÄ0 ş = " 2 " " £ ş h ş ı i ä í ç ş = i ğ u G ş ¥ ş j ş A " \$ Q \ A ş SQL ş
 P H ş 7 " \ i { z L ş R " \$ ş I " ş E ' 1 ' 7 2 A ş 2 J - i \$ ş ð * u = 6 j " ş
 - D m n j a ' 6 1 j " " ş 1 " ş " ş h ş * ş 7 ş G Q o W ş j % 1 ş G J a n ü i ½
 ^ D h ş 0 Ł n i ı i J n ş * & ş 0 ' ş £ 7 ş o n D { ı ı z r ı O ñ * A ş 4 j J Ä \$ ş E ½
 = ç F ş s J y i y i r i ' i z z { ş 1 e ' Ä ' ş G z ır = a ş G D s Ñ Q ş E ' ı { Q h A ş h Q ş
 П H B = 6 ü " - ş K ş , đ µ α ş ş n " 2 1 ř Ä @ J ş * P c ž J - E ş J - = L B £ ş ü a δ 0 ½
 labilecek bir 0Q_ A ş h u i ş A ş / ÷ ' O Q F 0 h ş i Q r £ ş Ñ Q ' ó ş ¥ F A \$ ş ó
 u ş á ş Y İ 6 ğ ş E b ş G e n M Q G Q ç £ ' Ö 7 ş ä a H J n J Ö ş 1 ğ Q ş G B 6 a ' 6 £ Q I A G ½
 ı A ü ş ° " G w 7 ş p o ü 1 ' ş = h p J - ' ş G - đ J ' E Ä E ş c " Ö ı " ş ş ' z ' Δ ş ' h " ş
 î ı J = ^ - ş 4 ş Ÿ % c = - J ş G Q ü ' J Q E A ş * 3 G u 7 \ Q ş % - F _ J - ş
 k ğ ð 5 Q H ş Q Ú G đ - ş G ş 6 W 0 α A - Ö ş Ğ_ D ş 1 J ñ z Ç ş 3 0 i ğ ı ¥ î J £ J ş \$ ş
 ı ş u J \$ * ε = E ş 2 R ş £ ş Ÿ ð = J ş 0 n * = 6 ş ¥ \$ I L ş S " J Ä ş ı 0 i ğ r ;
 bir de asansör adı altında çalışmakta i J ş v e % & ó ó
 ma Ê Z [7 1 n 7 Ağ ğ ş B A ş 4 á ¼ \$ £ D ş * A Ä ş 0 \$ 7 = ' ş Z Q G ş 1 Q G ' : ş ¥ \$ ó
 2 H ş ş ü 1 Q ı 8 ş A Ä = J ş z 2 z ğ 3 / £ : ş £ i ş £ J s z ş J ğ 6 - ş ' ' Z ş ð 1 % z ş
 o O ş @ Ê - d 6 0 ş % τ " Ö " - ş Ö ş * ş ü ş

Ü ı = Ü ! u Z !) - ş F ş 1 a B ş ş e y t a @ ^ * ä c İ z - Ö ş arasında
 * ş ç ş 1 E Q f ' ş N ' 7 A G Q ş £ A % G Ä 1 h ş ð " % " ' ş H ' Σ 7 ş * ş - ş Z i < J 1 4 % = ş
 ı o ¼ @ İ ş i z ı z 3 İ ş « - h a 1 J \$ ş j " - ş ð ş £ A j Q ş a £ J Ê Ö r h 6 G L i ½
 r , - ج \ D £ ş G h 7 { H ş 7 ş { J s z 1 ü 3 ') ş s D ' 7 ş O Q 1 ' { î Q G ş ' f ' ş
 ó 7 ş X Q ı ' £ Q K ş O 7 7 ş s 7 ş J ş Ä j Ä ş * a 0 ş v u r d u k l a r ı 2 " L i Ä r İ

- (1) Kitaplar için de aynı durum vardır. İngiltere'de ya da Amerika'da, okuyucunun her formayı iki kere üstten bir kere de yandan kestikten sonra okumasını bekleyen yayıncı, en kısa zamanda iflâs eder. Fransa'da ise bir yenilik yapıp sayfaları açılmış kitap satmaya çalışan yayıncılar hemen eski usule dönmek zorunda kalmışlardır. Çünkü gerçek okuyucular ancak böyle tatmin olabilmektedirler. Yine, Fransız sigara tiryakilerinin bazıları en فوضه zetli sigaranın kendi sardığınız sigara olduğunu söylerler. (Binbaşı'nın notu.)

den söz ediyorum.¹ Bir kere Paris'tekileri gözden geçirelim. Kafe'lerdeki, telefon kulübeleriyle o t aear iç içedir ki, insan ne türden bir ilişki kurması beklediğini anlayamaz. (Bu arada önünüzde beliren soluk renkli tabağın içinde arkadaş beklemekte olan tek bir bozuk para, size bahşiş bölgesi sınırları içinde olduğunuzu da hatırlatır.) Ya köylerdeki?.. Kapısına varabilmek için, insan ayağı basmayan bir tavuk ve kazlar ülkesini, atılmış eski demir parçalarıyla boğuşa boğuşa geçtiğiniz karanlık çukurlardan başka bir şey değil. İçine girdiğinizde dengenizi ancak akrobatik bir mucize sonucu koruyabilirsiniz. Sifon kılıfına bürünerek kendini gösteren korkunç bir kör girdaba kapılmamak için, bir Kızıldeniz'in bütün kurnazlığına sahip olmanız şarttır. Canınızı kurtarmak çabasıyla kendinizi kapıya attığınızda, onun da dışarıdaki kuru aydınlığa doğru değil, içerideki ıslak karanlığa doğru açıldığını ve sizi geri ittiğini fark edersiniz.

Böylece konumdan bir an uzaklaştığım için özür dilerim. Fakat bence, bunu yapmak şarttı. Şimdi yine Saumur'a, Albay Turlot'ya, toz Ne lörin! ŞA 7' K, rımlarına dönüyorum. Laboratuvarındaki acayip a, kinelerden birini bir örtüyle örttükten sonra ~ y2 vP Müttefik Ku v etler Levazım Deposundan kaldırılmışa benziyordu), Albay, üzerindeki tulumu çıkarıp bir çiviye astı. Sonra deri bir kılıftan saatını çekip baktı ve:

(1) Böyle bir konuya şüphesiz ki İngiltere'de asla girmedim. Fakat şimdi Rabelais'nin ülkesinde olduğuma göre, bir deneyebilirim. (Binbaşı'nın notu.)

niç d D On iki olmuş bile. Hanımı gördünüz mü?» diye bağırdı.

Birlikte hanımı aramaya gittik. Albay'ın, karısı-
n bir toz örtüsünün altından çekip çıkaracağını sanı-
yordum. Fakat o sırada Bayan Turlot'nun sağ yarı-
sı, bir iş tulumu içinde gardrobun kapı aralığından
belirdi. Tulumu maviydi. Başını bir eşarpla sımsıkı
bağlamıştı. Ismarlama diktirilmiş astragan yakalı bir
tayyörü güve yemesin diye bir torbaya koymuş kal-
dırıyordu. Albay:

«Hanımın °āüā lüksü,» diye güldü. Tabii, ancak
özel durumlarda giyiyor. Aslında, yalnızca Paris'e
inmek için kullanıyor desem daha doğru olur.»

Bayan Turlot benden özür diledi. Gerçekten, gi-
yimi insan içine çıkacak gibi değildi. Şimdi hemen gi-
yinip yemeğe hazır olacaktı. Ziyaretimin, ev düzenini
böyle birbirine katmasına üzülmüştüm. Evleri çok
geniş olan Turlot'lar, aslında öğle yemeğini mutfak-
ta yemeye hazırlanıyorlardı. Fakat benim onuruma,
yemek odasıyla, ünlü hayaletli salonu kılıflarından
sıyırmak çabasına giriştiler. Bu salona yalnız başla-
h~ n asla girmiyorlardı. Albay:

«Sizin için güzel bir şişe açarız, Binbaşım,» de-
di. Aslında kendisi çok zengin bir mahzene sahipti.
Ama, her gün sıradan bir kırmızı şarap içmek âdetin-
deydi.

Bir ülkeyi görünüşüne göre değerlendirmek teh-
likelidir. Hele bu görünüş de toz örtüsünün altına giz-
lenmişse... Bir bakıma Fransızların, toz örtülerini ge-
nel olarak Turlot'lardan daha az kullandığına emi-
nim. Fakat Albay'ı bir yana bıraksak bile, Bay Tau-
pin'i hatırlamamak elde değil. Bay Charnelet de öy-

M" Êş.. â@Əş êH * ş /İS6ÂşyêMİBşzş h \$ Âş @M%ş αMB ş æ"M"Âş
 ھ"Ūŷş λ Â"k"M"H@ ş 8h"HA "ş kılıf örtmektir. Bu %BYş MŪHş
 < * [Bş /êF <% " ş f6% <6H êċş Ż"ş " _"<ş ç [H/ şċş " \$ "Âş
 [v @ş MİBşM đBş < * Â6 ş %İİ"k"M"H@ "ş O"O@H@<M"<ş

â üşN[M"ş geliyor ki, toz NHSVM"<@ş ÂH şhm H6Âştu-
 tum M [Bİz 6 Bş Æ % Hş kendini yoksun ede "IÂştutum
 [êk \$ ş M [zİ6 Ş ş *@ċş * "u@nS>/@I@<ċş ħ ċ@kş ;u \$ [ş * ?
 ²BMê, şş *çş < I ş «Benim [<IB úş ettiğim %" I@ş yok-
 /ç · -z \$ş Ż đIşHşĐş *@f@ \$' 3"ş *@M"ş %¥ ç İ *@M"Âş bu @ ?
 /üvM õşş s ŪêHş %" 3AY"<> @ş bu % # Hş İ? \$ HFF₂_Bş ċş Ÿ"şş
 fN["ş Ū k úê66%şgüçlükler [H S \$ [žş /" " 2 "%S" I@şM"<ċş
 ÈH * ş %ê "k"M"H@ @Âş örtülmesi, @İS"ş *ç u ċI ş *iH@L
 I@' ş ^ LşIB_z \$ş *@<ş \$@uŪ; ' "<şş Ū" \$ "% "m@ @ş ÂşMfkş Q k ³?
 ş %NJVş *Aoş \$ / I İş ["Öş çocuklarını %N²ş η%çuş üş
 ON İxH@Hşş Sō"∞Y"HI"ş Vf8ЖşVş \$ "Ž%@I"ş æ@I@kş æ"M@Hşş kêê
 %'Sş /@ş> \$M"H> @ş ċ@Bş *@<ş h \$ 'ş %"/ \$ "hşŻ"ş x \$ş ò/S"Ū"Âş
 @İf@u"n@ "şş «Bu % I pş k H [fş /6Mş ċş HK ² *@ I'U' φh@ş
 ê MZŪ 2ŕŪş6ç \$ş ċşĐş I"H#şş

Bu * ;uMç%ş ülkesinde gerçek /"Hn"Şbş İ _fu ²şB₂ş
 *@Şş 3çHă \$ ş İEİV<jM \$ ^İş bulunmaktadır: «**Yalnız yok-**
 fş ŰŪ ş † düşünmeden para harcar!»

MUCİZELER ÜLKESİ

MUCİZE ile şarap, Fransa'nın en belli başlı üretimleridir.

Bütün Fransızlar, ister pozitivist, ister ı8ı2\obE`YAó¹pş Aó¹!oş Voltaireci olsun, mucizelere kesinlikle inanırlar. Düşman Paris'in kapılarına dayandığı ya da İngiltere'ye karşı ëAoş an AđAÖ#!ş karar verip hareket etmek gerektiği zaman, AOAs feleğe +)L Özo Lëş Felek de, kabul etmek gerek, onları bugüne kadar !pey martmıştır.

^ +^a -ş R 1>^rş kardeşleri gibi mucizelere daha çocukluğundan abone olduğu için, başka ülkeler nemi nasıl çekiyorsa, Fransa da mucizeleri üzerine çeker. Yalnız bu kadarla kalsa iyi... Üstelik onları o anın 3ə¹>yağlarına ONo!ş #!- 'OFAo!o!Ăş kullanır. ; >^r 1ş Genevëve"An yanında yaya yürüyen mucize, Jean d'ĈşđĈĈA at ş binmiş, Marne'in taksileriyle de ú ŪF▷o>hkş olmuştur. Yarın À¹omlÀşaëilir ëile

Başka ülkelerde bir devlet adamı, 3Ø>hAs ancak ëALş ú &Σ>R!ş %&o¹ - ë> >- Ėpş diye +ağ(o#ıgı zaman, bu,

heç ʉ?y'n b'ddɸǧ'ş anlamına EeYi'ç ɸ ɸ ɸ 1 ɸ AK7ş ɸ i'0
çok şeylerin başlangıcı olabilir. Fransız, karanlıkta
parlayan, A O=ʉAf'n'h?ş Σ<Oâilen?n bir adamdır. Mümkün olan ʉeyler ; &ş pek ilgilendirmez. Ancak, imkân
ɸ ʉ?yl7Lş onu heyecandırır. Kolaylıklar ülkesinde h ; -l&İ&n ?fNÇş yaratması gibi... Millî j rü j ş 4b¼ ɸ λ İ L½
Şûſ λ j ş ʉiAş ăş ; ~F ú Iøş Eeſ'0'~

Mucize, Fransız ömrü +;Ψİ ı ı yñ ı adım iz-
IXLŞİ ı ' aZ%ııı j A?öC.c.ta<isı +; 2 kOnk ı şhm7ıİ9ıı Cİş

Áă /əŋpɔʁɪ ɤ ð4bukl ˈnɑ *U XdfA Žiĩ .ɒ% 0e\\\$
%7 I'M7~ğ,'ş 'ɜ s · ·N·ş A~F·I7 & \$& ɤ oɒÖ&kł `ğda`Ĭ
È w+ + ɓ ôps yībì% wı̣𐌹 ú&b'û7'y;b&% h>l' e E7Fğçē
\$7%ş 'f'Ăş XūMŌŜĐ17Âş EǎM7,9ş Ū blø~ ø~ĩş âñEŊM'ş ĩø0´)ş
AsJ'jōllş «٢ õğİ ş siqON ʋ ş öSh'b.yaşlı úb ə 𐌲ÆİC
Y4ú;Æş,sd'2ø~M ðğ:ş ar õmda +čḡā\Ỳ ş ÜL =Yxşy4b&%. 𐌺
𐌹apş 'f0t xą ş iΣ'?ş ðv3ş Ale-idirMX𐌶. u 𐌶 qOY 𐌹pş 7İ7-ş
ÂcOA rRş4lôabarœu ẛ+ + ɓ ɭÇɭ,ş 𐌶WDr:ąş+ Oą 1 ş ŞPr-Irfş
İ \= ş%| 1Cş ,õ'+ + ɓ -qvş+& ɓ · 1Çş \&a&tFYŚ1ąUrş õNh-
M7~Aş s7~«3K':ş 9C@j~3ş X~øø² ş õξôñ Âj Ağş ?si -Iş diY7ş an-
ladm \a +øjɭɭ-la𐌶

34cuUa i i5.cāÄl§4; é § kXj d. § ø0gKg, -ø:~§ E'hMA§ ² § 1ø§
f1k 45zIü3l§ § ¤@. 'X§ Xēōz :?ø.c. § =ürdürü~ hu b _üb §
K? § IiÈ~bif§ ve € ~gğ, g § Á~¾.K § if-Ç§ %7K'Ç %øm7§ z'h.
1.İK§ I4İSb§ /q~ IV ~zΣİL7 6 7%Y!§ kalmaz θ İ \= § birçok
başka devlet, f1 í~larmas %7Ç1ü7Γl§ øj ~ \$ %§ híc&·C
I Iq~Y Γf§S\ ı§ü ^ 1 §~ 1 \;= . 7 7 §~ 7§Ly/C ú pP§~4½
^ § %D§~ ú ŬÇD Éq: a § + . i § ö.~ á 7 ú C0§ 4rñ nla'a 1:~;
M) i § ' -% f§İ, ' ~RC§ ÄŬC),) \$ h§ " § ölü á dXÄ§ kurtardık-
tan ø;nr ~\? G§ 'Ö§EARM'§ İ İ+ ' :)Ç§öq´-ınas ve Scotland
YarI6ıj§ tXsekkä<p7rC A§ 'rl.kdX§ Oei'r7 Xk ÁLanöa:ya
hN_ İŬ5X<'§ fala: § , ' § s7~ävenlere hÅ§ OXüøX8dÄ: § . °Ç½
maya başla~ı)

İ 'w ş f; @İUc:w'nş +cş ëñ ú @05"H'ş rø0zr! ş birlikte
artmaya devam ?#~Öş ha . da ıdç ş m ran/كلا r
+TY#TKş üÖl A hıZ8aEXş \$w@x! /عÖAş uygulayacak du-

ruma gelir. Kışlanın avlusında, çavuşun uyanık bakışları altında hemen bir re#en bir süpürgecik bulup rüzgârı süp8_rmerXş başlar. Øc DTş Marne f Ž nb) ş küçük barış dönemi ezgileridir. Fransız, bunun izlerini ölünceye kadar taşır ve ;_lfn_tş ja, «Askerliğini y ZF1_in zaman göreceksin,» diyerek aşılamaya çalışır.

Lise ile kışl n6_ş yanı sıra, ^Ht / Ş ş bilmişliğinin gelişmesine teknik okullar da katkıda bulunurlar. k o T HĴ ş çıkan OX dbş bir sihirbazın çanFa/ın#an çık- \$ ıŞa *X xXcş Başkalarının çok geç T j)_ş OXr XHnbş o hemen anla \$ ara başlamıştır. Bunlardan bir bölü- \$ ç ülkeyi bırakır giĴXr. Gidenler ya Caracas'a tünel r Z ̂ pRHş l ş # ş Ê jXş P#Xş \$ İFĴ _6 ş 3 İH* _tş rX \$ X3è TXoP Aş/Ā şTqHVş Ø.àş*NT8 \$ 8ş æ sk o yt İ1, Cincinnatti'- ye geFio \$ iştiÉ; *AHş *Nş8 \$ 9ş #Xş politekniği , Í*ĀTqXş Fakat N \$ Éç 8 ş sonuna j ;_o Íş emekli Ū#u_Íş zaman, r ş ç HTXĴ Ū≠XFFŪĴĴ ş r ş da Ørñe me rXHşXOXâZ3qPHş 3V:è kü dünyada D \Rş kazanacak ülke çoktur ama, en iyi yaşanacak UXÉş ÁH / [#)Hş

e

MUCİZELER ÜLKESİ! Mucize erkekler, mucize elbiseler, A TXĴP3çXŞş ŽXş akla gelmeyen şeyler ülkesi! ^ ÉF)3ş /X≠#X ş RĴH)ç \$ 3ş üzereyim...

İ;Gş rD3) #qbş eski I4/dc \$ ş M *D\ş ØD4.0ş uyDş; w Ūyt□un # žXFĤA/Aş olarak Ø7, OD ĴĴuçuyorum. Albay, Singapur'daki yeni işinXş *aşla \$ tĴtn önce, beni son bir 17ÆDşØ7 OD ş;É \$ ı Ĵ ş3 Zİt:ş _) ş ç a_Br Ĵ1. Ama bu defaki °A#POA \$ pş # □ ş önceki gidişlerime benzemeyecek. Øcş#AĴ ş yüzlerce ONĴ Ç \$ Xhş yüzü İt ž Ĵtş gö-

türeceğim. Albay Cranworth ile ev sahibimiz Bagalpur Mihracesi onları göremeyecekler ama, biz masanın başında yamyamlar konuşurken Martine'in ince yüzü de bizi dinliyor olacak. Martine'i, Paris'i hiç aklımdan çıkaramayacağım. Hem bu özlemim, yalnızca duygusal da olmayacak. Bundan birkaç ay önce, bir gece Hindistan'da Fransa özleminin bir gastrit sancısı gibi beni kapladığını duydum.

Assam'ın muson yağmurlarından sırsıklam ormanında, çadırımda uyurken, rüyama kurbağa anne girdi ve bana:

«Burada ne yapıyorsun, Binbaşı?» diye sordu. Jy muson ne de tayfun görmemiş olan sakın denizlerin kıyısında, eli belinde duruyordu. Yeniden %d^du: «Şimdi özel sosla pişmiş bir çift kurbağa buduna ne dersin?»

İş akşam, artık başka türlü bir insan olduğunu anladım.

Artık olan oldu ama. Şimdi Sıkkım'lılarla Zulul'larla birlikteyken ya da Rangun, Zengibar gibi ülkelerdeyken, Vendôme meydanını Azay - le - Rideau'yu aklımdan çıkaramıyorum. Hindistan'dan ya da Kalahari'den dönerken, uçağım kilometrelerce kum ve kayalar üzerinde, yerle göğün birbirine savaş açtığı ülkeler üzerinde uçtuktan sonra beni kıvrım kıvrım akan Seine nehrine yaklaştırdığı zaman, her şeyin insanların zevki için ve insanların çapında yaratıldığı, insanın ağzına, cildine, gönlüne göre olduğu o eşi bulunmaz şehrin üzerine vardığım zaman, 'Mucizeler Ülkesi'ne döndüğümü anlıyorum.

Çiftlikleri, kiliseleri, köy evleri birbirine o kadar

c \ ^ & r₁₃ EQ · Q ş görünüşe 4 ş % k 0₁₃ \ % 6 r \$ 6 r S 6 ç ş % . İ ş □ Q Z f
K' ş \ ö ş anda yaratılmış gibl ş EN Rü % ü l 0₁₃

Kırk V₁₃ ş z ' y 4 n Ê [D² Ö / X l E / R / E 7 ' Ö , □ Q ç ş * ' 0 l ş % ı
Æ @ 6 _ 6 ö ş ı Q k' ş düşüncelerini taşıyarak dıllaştı _ ö ş bu
ye l 1 e , bütü ş " a S a X 1 ş Y r hep * Ğ r b ' r i n k / ş ° İ π ş v e o ı ,
l) ş e Y ^ ë ş Ğ K S Q - ' k Q ş ù Q l * Q ç ş 1 & ç ^ k ş / - S 6 r ö ^ ş ş K 4 & ë
c ş % Q ñ l ≠ i ' % Y Q ş

, ö Q ^ Q Y ş 4 % S ° ç k ° ş 1 l 1 6 - ö ş \$ 6 R ş ° i r ^ ş ı · ö 1 ' \ / l
+ ° _ ° - i l ş

i & ş 8 Y % Ğ k Q ş " = J b < ş ı l ü . Y ' s l ş 4 ş ı a # ° ö ş + 7 z ' < O " # ' ~ ş
% Ç l ş + ' < ş s " ' ş < Z 4 à Ğ ş 1 ' · Y 7 1 C % Y 7 à l ş R \$ ° ş + ' 7 b ş ı y 6 8 ş □ ı
" ° ë ş Ö l + b ş K ° % l Ö Q r f ç b ş l Æ 6 - Y 6 Y r ş □ " D ë ş E l * ' ş E 8 Q ı Q ç ş l ç ş ' ° ë
% J d ş + Ğ ş < ° Ê ° ş Q r Q Q - Ğ k Q Ÿ ş □ ç y ş * ' l ş ş e y % © * 7 t z e R l 7 < l ş

i & ş O a r Ğ Z ş 8 % 7 # 7 ş + l ' ş # J % ' % · · · ş Ğ C ' · # 7 ş + 7 · # 7 · ş
Ă 7 Ê ö 7 ü ş Q k Q , ş Ğ Q ş + ° , ş □ ° g ç i , ş ¥ ° ş ' % Ğ ş % P r ' \ Q ş l K Y İ İ ı
Ğ . Ğ . - l \$ l ş ş SK Y Q l ç ş + c ° ö 6 ş ' % ' = 9 ş _ 1 l D g , f ş l K ş 4 ° + . ë
i ' ö ş ş Ğ ş F r S Q ş \$ w @ . R Q ş ° K 6 k ş + Ğ < # J E 6 < l ş

ş s < 7 æ 7 ü l æ 7 à b ş ö & p i n i l 7 r , ö c ç 4 S l ° ç ş ş æ 4 S □ S é Q < l ş
□ Q Z ş g 6 ş / l Q r d ' r ' @ ' ş Ğ / l N R E V ş ö & □ ş c b T / ø / Ů l / V / X l 1 4 = d l
b J " ş ı q b ş ş T R l ş 7 Z 7 l ş ş ö ' ø T D ? A Ç _ y z 0₁₃

q' \$ 1 ' ş ş ı k ' ö / \$ 7 m Ö 7 < Z l C @ 4 < ş

q 8 Z □ Q ä ' ş Ö 8 d z 7 ç C ' b ş ä ' a à C ş 4 - & _ c , & Φ - , ş K N P ş Q S Y . ^ l ş
g . ø . ? l ' ş l ş ş u & @ l R Q ş 4 ş l ° , ö ş su l ' b ş ° g , 6 ş ' \$ · 1 ş ' K ë
l Q % . ş 3 8 " Q · ö ' ş d z 7 ş l N \$ 7 à d = C Ğ ' ' ş _ / 0 l 6 _ 7 < ş © à) · ş 1 Q - ' D Ğ Z ş
k ' / Z ' " ş - k i % ş v e K Q K - T R ş C ı J J < ş □ Y ' / l 3 Q Y Q @ Q . ş l l ë
K Ê - 6 , 6 n j ş - V Ê ° ş , Q ş 3 ° k ° ş + ü © ' k + ' M ş * c t = 6 R Y ş ş ç ë
- ö k ö ş ş v ' R . , ş 3 & K & Y ö 6 6 R ş l g l ş i S Q b 3 Y Q - l Ğ R ' ş Ğ e r k ' 1 7 ş
başka * l ş ş Q @ ş 1 7 _ " ş hu * , @ 6 l ö ş K Q Ğ \$ Q \ Q ş ^ l Q S . ' R l ş
\ ° * ° , @ 6 - ş ' ç ' ş + ' < ş K 6 ö ° ı Y 6 ş ş hu ° 6 r Y - 6 ş □ 4 r ş Ö N à 8 < ş
Æ ' 3 Y ş y 4 L & % ° o 6 6 R ş 1 ¥ U à i ş l ¥ ö Ö ° ş © e ? l ş Ů < \$ / \ l l z ° ş r 6 Q l ë
K 6 i R ş

Küçük burjuva yarışınız, aslında 'büyük efendilik' yarışıdır bir bakıma!.. Dünyada en konuk sevmeyen millet sizken, ülkeniz, geleni en hoş karşılayan ülkedir. Eğer zihinlerin paraşüt gibi olduğu doğrusa (Lord Dewar, zihinlerin çalışabilmek için açılmış olması gerektiğini söylemişti), siz, aynı zamanda dünyanın en ileri paraşütçüleri sayılırsınız.

Özür dilerim... Ataklığımı bağışlayın. Şimdi, Fransa'yı ve Fransızları araştırmaya çıkan bir gezginin notlarına benzeyen bu yazıları yeniden gözden geçirdiğimde, yüzsüzlüğüme kendim de şaşmaktayım... Benim gibi bir İngilizin sizin zaaflarınızı sıralamaya ne hakkı var? Yüz yıl bile yaşayamadan, daha çocuk tecrübesizliğiyle ölen insanoglunun kendini hayat üzerine yorumlar yapmaya yetkili görmesi gibi bir şey bu!. Belki bu cesaretimi Bernard Shaw'a borçluyum... **«Bir konuyu iyi öğrenmenin en kolay yolu, o konuda bir p 3a/1 yazmaktır.»** diyen Bernard Shaw'a!...

Şimdi bir de kraliçemden özür dilemem gerekiyor.

Kusursuz İngiliz dadı Bn. ffyfth, Boluogne ormanın çocuklarına Fransız oldukları için çok şanslı olduklarını, çünkü İngiltere'ye uzaklığı yalnızca yirmi bir mil olan tek ülkede yaşadıklarını öğretirdi.

Bu iadeyi tersine çevirirsem, acaba sayın Majestem beni bağışlar mı? İngilizin en büyük avantajlarından biri, Manş'ı geçer geçmez kendini Fransa'da bulabilmesidir.

Fakat yazık ki, daha söyleyeceklerim bitmedi, Sayın Majestem. Hem bundan sonrakiler daha da

%NHV.â cOVĜ,"-#" "Âş Mè%əW-Aöş ö4%WG5 - e # ş * Ł
 Ofë40ş,"ş fôl'ş#45 0\$WŪ ş#ş Çx0¹B\$llşĀGyş -D*ş »Jk
 k)hFëĜlş h Í D ş ټ Ŭş #Wş o λ' I -ş /"\"- "Jş *-ş 4Ŵ ş I"GA-ş
 □ yJpş 1cocDş /"Ū-"SSyĜyū.45Ŭ. 4eş ă āH ö4 x ş' ® * ş
 fş%Ĉ D\$ş ~ ěş'pş °WoAöş /4% *5W- o #Wş \W)■# ş **zarif**
 n"ş f"%.@yş /.5Kz¹5"ş æ"°SAUyŵ#"pş K"5"ş HĀĴĜāH ā†~ ı ò f ħŷ
 / ş.. · ·ôzł û·x#" ş -% \$Wş #NĜū80ş ĩ "05"-Ł #" ş Gěā
 \Φ~ş Đ5#wĜw ~ cş Ē -%ş "#A\¥-Ŭ ú,ş ")-%ş Ŭā5#Hōş \ 5Āx'Y ş
 ONo#8\$ ş 0. ~ #.şA/"ş ĝ %ē\Đ-c\$llş ā Ŭş% #Đo5Dş# ş % 5\$ēŁ
 NJ4-Ŭş ³ " " ş óş ş \ "¹y0ş¹AeAĭ.0y\$ş *8S8 ş %c- Ĉ" ex řş f.UŁ
 Ā".. "À"%ş ā \şYWcD. é"pş c-ŵcĜ# ş.ş5"%Ĝ.ĵş "şĐ5#wUcŁ
 Ŭş /4' #c Í llş " ş #./Ā#"Āş g±)5B~' "Āş #Qş ~Oyŋ **reservoir**,
 ϕ †āv° - diy"r"%ş n"# ĈWOSB\$ēş ā.-ş #"ş / \) ş %'řYŷf" \$pş
 ° "+"5VSĭ-)%ēŁ ş Ğ ş # ş ā4\$ łĀé1 ş Ĭ5B≤#cUc\$ş /-ř- Ł
 5 Я# ş @W)\$ş / 5gWĜOH'ş \ " Í "Ū'ş f4%ş **istiyor ya da iactil**
 \l-ş Ō4cO"¹eĐó "é c ş Í □oy"Ā#3 ş flş% -#şU)ş I î *◀"5Zş"
 Bc/ŬO \ŋ"oŷş NR 8\4-c\$ēş ~ nřĀ kS Āş *i-ş Z đĀ ş .fS.ă
 U. Í ş»ض" H»~ Œş Ŭ 3ĭ -BŁř ş şR"eŷş ,#oş x ŁJ.ş #J î ~ò ā
 řĭH ē8ð*8ŁæMş -S \Dş fī% <llş C¥~ Ā¹) ş k ¹-4 cş # ş
 ◇Ĝ.Ĥş

ı · ę|əzłl O"5ş #"ş W%pşş ā. 0lş YKĝwuk/4 éw ş ψæOVş
 j /)5ş Ā OĈĝĈş ě Ū-DU)ş Đ5. ŪŌş *Jnş #XşĜş #.Ūş "¹"ôĈ"Ł
 jō#..llş

ŷ □ş x Āb\$ Ēş c"ş ł #W-şW\)İş "I. \4-c\$şş * \) ş ɔ Wă
 ¹"¹N"\$ Ēş c"ş q # Āş OşĜWt'ş' -ł\$,ş' VĜ8Āş *ŷ-ŷĜ#Zş Y Ĝ-Ŭş
 "w.ş \Wş ūĐc/ôĀş Ū ş #Wş ʙ ŷI4ch"ş%) ()5 -B # ş ŷşŷş"ş \łă
 -D-Wşş Đ" h 5D_#Ŭ- Đ ş llş

Fakat o OV ş æ"Đ.ĜĐ"\"ş λWIW-pşş .-ş WfBə5 Í Dă
 # ş IWKWş cYpŵWŪŬ■ăş ā c-EŬĜ# \ş S"D"5"-ĠA pşş =ĀY"ş #"ş
 ÁeD P"é)ŵş **maviliğinin**, =βWŁ Sş ¹4c./"ş" ş 5éĀY"éA ş .fH"Ĝş
bir esiriyim Π" llş

w \ş Ā- D /Wllş ŭ Ŭş łWòW ş -Wt' Sş "#ŷİş \ -h"Yş db" \$ "λ

ler yediğimiz sevgili ülke!.. Nice defalar haritanı açıp bana unutulmaz olaylar ve hikâyeler hatırlatan kelimelerine ayrı ayrı bakmışımdır: Brocéliande, Vézalay, Brantôme, Loctudy ve o bir sürü birbirine benzemez ı B Férte'ler... Hepsinde, perdelerin arkasında fısıltıyla didikodu yapan ihtiyar kızlar, yalnızca onlar dedikodu edebilsin diye yaratılmışa benzeyen dilberler... Ah Fransa, senin dilini, mavi gökyüzünü, parlak güneş ışığını, dik başlı ruhunu ne kadar seviyorum.

Senin her şeyini sevdiğim gibi, her şeyi de sende beğeniyorum. Fantezi'nin F'si, Ôasyaneş'in R'si, Aşk'ın A'sı, Naz'ın N'si, Samimiyet'in S'si, Azamet'in A'sı..... FRANSA! Sana hayranım!

BİTTİ

ÖZÜR DİLERİM BİNBAŞIM

Bir İngiliz, yolda karşıdan
güzel bir kadının yaklaşmakta
olduğunu ona bakmadan görür
ve geçtikten sonra da,
onu zihninde
dürüst bir kılıkta
görmeye devam eder.
Fakat bir Fransız,
önce bacaklarına bakıp
kadının ilk görüldüğü kadar
güzel olup olmadığını araştırır.
Geçtikten sonra
dönüp arkasından bakarak
daha iyi görmeye çalışır,
neden sonra, kendisinin de
o yöne gitmekte
olduğunu fark eder.

